Legea zice că cine conspiră cu străinii în contra instituțiilor țării și a poporului în mijlocul căruia trăiește este un trădător.

Merită un trădător drepturi?

NU.

III

Sub titlul „închipuitele persecuțiuni în contra evreilor*1 „Românul11 publică două adrese, una a delegaților societății „Românizarea11, alta semnată de vro 20 de pesoane, prin cari se dezmint știrile aduse de ziarele străine.

Pentru noi cea dentâi e mai importantă, căci ni se arată singura cale pe care evreii vor putea s-ajungă la egalitate cu cetățenii statului român. Numai vorbind în familie limba românească, numai încrucișându-se prin căsătorii interconfesionale cu românii vor putea deveni cu vremea ajutători întru purtarea sarcinei de cultură a țării românești, numai atunci vor intra în conmembrațiunea socială a românilor și se vor preface în trup din trupul nostru. Până atunci însă nația îi va simți ca pe ceva străin în corpul ei, ca pe un parazit care usucă măduva străvechiului stejar.

Adăogim din nou că ni pare rău de aceia relativ puținfi], chiar dacă s-ar compune din 2-3000, cari s-au identificat cu această țară, și totuși trebuie să se vadă în aceleași condiții de drept public cu imigranții mai proaspeți; ne pare rău de „evreii spanioli11, cari n-au nimic comun cu cei poloni, - dar fiecare poate pricepe că într-o armie străină care se apropie de noi nimeni nu va căuta să deosebească pe puținii amici, ce i-ar putea avea în acea armie. Și evreii sunt o armie economică, o rasă de asociați naturali contra a tot ce nu e evreu.

A doua adresă spune adevărul, că evreii trăise în România fără a li se cauza nici cel mai mic rău, căci nu pot fi numite rele decât cele pozitive, iar nicidecum restricțiunile despre cari fiecine știe că constituiesc singurul „modus vivendi11 ce-1 putem avea deocamdată cu seminția evreiască. Dar această adresă - o știm bine - nu va căpăta niciodată iscăliturile mai tuturor coreligionarilor din România. Aceasta e o frază ca multe altele din ziarele noastre, cari și ele vorbesc întruna de nație, de voința națională, pe când fiecine știe în fudul sufletului său că nația românească, cumu-i ea, nici n-au ajuns să-și deschidă ființa sa la soare, ci, exploatată de oameni și de împrejurări, susține cu sudoare[a]-i tot aparatul netrebnic al formelor străine de cultură introduse prin numeroasa clasă de proletari ai condesiului cari, îmbrăcându-se în ele fără să le știe înțelesul, își găsește pânea de toate zilele pe care n-ar putea-o găsi prin muncă, căci nu vrea să muncească.

[„ALIANȚA UNIVERSALĂ A IZRAELIȚILOR“ ȘI EVREII DIN ROMÂNIA]

„Timpul" reproduce după „Independance belge" următoarele:

Alianța universala a izraeliților s-a unit de curând cu ideea unei conferințe de izraeliți a căria inițiativa o luase nu de mult Anglo^/ewish Association.. Această conferință, la care trebuie să ia parte delegații tuturor asociațiunilor izraelite din Europa, are de scop de a asigura evreilor din Turcia drepturile ce se propune a se acorda populațiunilor creștine. Ea va avea loc la Paris, la 11 decemvrie, sub președința d-lui Cremieux, membru al Senatului și președinte al Alianței Uiversale. După Jewish Chronicle conferința ar fi adoptat deja un program elaborat de comitetul esecutiv al Anglo-Jewish Association și asupra termenilor căruia delegații trebuie să se înțeleagă pentru a reclama în favoarea evreilor stabiliți în provinciile Turciei toate drepturile civile, politice sau religioase ce se cer pentru supușii creștini ai Porții. Această cerere va fi prezentată sub forma unei note care va purta subsemnătura tuturor societăților evreiești din Europa. Evreii din România trebuie să aibă partea lor din aceste beneficii intocmai ca fi cei din Sârbia. România mai ales va da loc la o discuțiune cu totul specială în sânul conferinței. Se pare că evreii din România sunt privați de depturile civile și politice, cu toate că termenii Constituțiunii nu prescriu nimic de felul acesta în privința lor. Conferința își propune dar de a face astfel încât să nu se introducă în Constituțiune clauze care ar putea să legalizeze situațiunea actuală a evreilor din România. Jewish Chronicle propune ca primele ședințe ale acestui congres să se ție cu ușile închise.

Un autor fracez al cărui nume nu-l mai ținem minte au arătat că din cele mai sângeroase sacrificii ale omenirei neamul care s-a folosit mai mult, fără să riște nimic, au fost evreii. Va să zică de aceea ar fi cheltuit Rusia zeci de milioane de ruble și ar fi pus în mișcare sute de mii de suflete creștinești, de aceea ș-ar fi pierdut Serbia floarea tineretului, de aceea cheltuim noi cu întreținerea armatei noastre aproape de 250.000 lei noi pe zi, pentru ca din aceste sudori amare ale țăranului nostru, a celui sârbesc, a oierului muntenegrean, a rusului, să se folosească în mod egal evreii, ei care-n presă au fost contra creștinilor, ei cari ne-au batjocorit pe noi, pe sârbi, pe ruși, ei cari prin jurnalistica lor fățarnică și mincinoasă ne numesc semiasiați, semibarbari. Apoi să ne ierte d-nealor! Conferința s-au adunat pentru a regula starea celor cari au suferit și s-au sacrificat, nu a acelora cari din aceste suferințe și sacrificii s-au folosit și astăzi ca totdeauna. Cine nu-și varsă sângele pentru petecul său de pământ strămoșesc poate să precupețească înainte chibrituri și vax, dar va face bine să ne lese în pace.

Puterile europene au recunoscut înșile că pretențiile evreilor în România sunt neîndreptățite. Austria și Rusia au încheiat deja tractate în acest sens cu România, cine nu le va încheia tot astfel poate să ne scutească cu dragostea. Conferința se va feri desigur de a amesteca în discuții cestiuni cari să le complice și mai mult. Cât pentru români, egala îndreptățire a 600.000 de lipitori și precupeți este pentru ei o cestiune de moarte și viață, și poporul

nostru cred c-ar prefera moartea repede prin sabie decât moartea lentă prin vitriol.

Concedem că între acești 600.000 va fi unul la sută care să producă ceva prin sine și să ție la țară și la popor, dar când în țară avem 700.000 de lucrători cari produc, țăranii, nu-nțelegem alături cu aceștia 600.000 de speculanți ai productelor, încât fiecare evreu să trăiască din precupețirea muncii unui singur țăran român. Drepturile d-nealor civile și publice nu-nsemnează decât dreptul de a exploata poporul nostru în bună voie. Plece 99 procente în America, ca să-și câștige acolo prin muncă productivă pânea de toate zilele și atunci cu cei ce vor rămânea ne vom împăca ușor, dar pân-atuncea să mai fie încă șepte alianțe, ca cea universală, care să conspire cu ușile închise în contra nației românești, noi vom ști să li arătăm totdeauna lungul nasului, căci nu ne spăriem nici de înjurăturile presei jidovești, nici de declamațiile oratorilor idealiști pe câtă vreme e vorba de existența poporului nostru. Dacă voiesc să ne cucerească, n-au decât s-o facă... fățiș, ca toate națiile, cu arma-n mână. Dar cu tertipuri și apucături nu merge deocamdată. în numărul în care sunt la noi evreii rămân străini de rit necreștin, ce nu se pot nici contopi cu poporul nostru, nici pot pretinde mai mult decât de a fi suferiți, și ne pare că n-au nici o cauză de a se plânge de toleranța noastră. Dacă gustul li-e numaidecât după drepturi egale, conform „contractului social", iată, Austria-i aproape, apoi Germania, Anglia, Franța, Italia, cine-i oprește de a merge cu drumul de fier unde le vine la îndemână, ca să se bucure de toate drepturile posibile?

Putem spune cu drept cuvânt și tare: că poziția evreilor, în țările în cari nu se bucură de egalitate e cu mult mai bună decât acolo unde ei se bucură de ea; de aceea geme Rusia de ei, de aceea ne-au inundat pe noi. Oriunde e teren pentru neagra speculațiune, evreul e-acasă, iar vaietele și plângerile contra persecuțiunii sunt mofturi cari să acopere de mai nainte modul neomenos în care sug țările pe cari le au căzut ca lăcusta.

Că sunt și evrei ce merită egala îndreptățire - cine o contestă? Dar noi nu suntem Sabaot care voia, pentr-wn drept, să cruțe Sodoma, nu putem, pentru numărul mărginit de evrei folositori țării, să dăm depline drepturi sutelor de mii de venetici neproductivi, care-n ultima linie trăiesc din precupețirea muncii, ba a vieții poporului nostru.

[PRESA STRĂINĂ ȘI CAMPANIA EI ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI]

Sub titlul Jidovii în România, ..Pester Lloyd" de ia 3 ianuarie scrie următoarele linii, cu data din București:

Aici pe fiecare zi sosesc sute și sute de familii jidovești de peste Milcov, familii pe cari prefectul Nerone Lupașcu le-a maltratat cu propria sa mână, silindu-le astfel a-și părăsi vetrele și lucrurile. în van le-au fost rugămintea să li se permită a-și lăsa lucrurile în locuințele părăsite până când vor putea să și le ridice și să și-le transporte în alte părți; această voie li s-a refuzat în mod

categoric. Mai mult decât atât. Locuințele lor au fost violate, ușile au fost sparte cu forța și lucrurile bieților nenorociți au fost azvârlite in stradă. Iar populația creștină, considerând aceste lucruri drept avere fără stăpân le deprădează și și le aprop[r]iază, fără nici un scrupul sau rezistență. Suferința nenorociților bătrâni, femei și copii aruncați pe stradă și jertfiți gerului și foamei este nedescriptibilă.

Nu-i minune. Redactorii de la Pesther Lloyd, evrei, de la Neue fr. Presse, item, de la Journal des Debats, item, ba ni se pare că și secretarul de stat de la ministerial italian de externe e... evreu.

[CONVENȚIA COMERCIALĂ ȘI „EGALA ÎNDREPTĂȚIRE a’ EVREILOR"]'

Membrii comunității izraelite din Roman au adresat d-iui Amedeu Melegari, ministrul afacerilor străine a Italiei, scrisoarea următoare:

Domnule ministru, subsemnați au onoare de a espune Escelenței-Voastre că, aflând cu plăcere despre negocierea unui tractat de comerț intre guvernul Maiestății Sale Regelui și Românie, ei suni neliniștiți asupra tentativei pe care va face-o această din urmă pentru a introduce in tractat clauze in virtutea cărora cetățenii italieni, petrecători in România, vor fi supuși unor tratamente deosebite după religiele ce profesează.

Subsemnații nu—și permit de-a presupune că consilierii M. Sale Victor Emmanuel 11 vor putea sancționa vreodată un pact care ar fi o violare a statutului și totodată o rușine pentru civilizație. dar ei simt adânc datoria de a semnala respectuos Escelenței Voastre că onoarea Italiei cere ca guvernul din București să nu poată păstra nici un moment speranța că propozițiile sale liberale sunt de natură a putea fi vreodată primite.

Spre acest scop subsemnații propun respectuos Escelenței Voastre c-ar ți

oportun de a introduce în acel tractat un articol special care să declare că toți italienii câți petrec în România se vor bucura de aceleași drepturi, fără nici o deosebire de credință religioasă.

Subsemna ții își permit încă de a adresa o rugăciune respectuoasă Escelenței Voastre: cu ocazia încheierii tractatului comercial să-i faceți pe români să înțeleagă că. departe de a găsi in cabinetele Europei complici pentru esecuțiunea legilor lor arbitrare, onoarea lor cere ca să se aplice riguros Convenția de la Paris din august 1856. care recunoaște aceleași drepturi civile tuturor moldovenilor și muntenilor, creștini sau necreștini, și in același timp ca să nu se mai considere de străini evreii născufi în România, ai căror părinți chiar au fost născuți acolo.

Odinioară România va mulțumi poate marei sale mume latine pentru că aceasta au învățat-o că statul trebuie să treacă asupra deosebirei cultelor nu numai întru cât privește împlinirea datoriilor ci și întru respectarea drepturilor;

făcând ca astfel să convergeze atitudinea fiecăruia și a tuturor la prosperitatea țării.

Cunoscând estrema prudență, precum și vederile largi și liberale ale Escelenței Voastre, subsemnații sunt siguri că escluziile. fiice ale intoleranței religioase, pe
care guvernul român vrea a le introduce implicite în tractatul său de comerț cu Italia, vor fi respinse peremptoriu, după cum o cere bunul drept și orănduielile solemne ale regatului. Ai Escelenței Voastre prea umili servitori „Reprezentanții Universității izraelite din Roma". Semnați; Abramo Esdra, Simone Toscano, Pellegrino Pontecorvo. Roma 28 aug. 1876.

Ministrul Afacerilor Străine au răspuns următoarele:

Roma, 13 septembrie 1876
Domnilor,

D. deputat Alatri mi-a încredințat nota din 28 august, prin care ați crezut, ca reprezentanți ai comunității izraelite din Roma, a atrage atențiunea guvernului regal asupra eventualității când guvernul român, în negocierea convenției comerciale cu Italia, ar voi să mențină o inegalitate de tratament, din cauză de religie, intre supușii regelui cari locuiesc sau călătoresc în Principate.

După cum am avut onoarea a declara on. d. Alatri guvernul Maj. Sale s-a ocupat deja de acest grav subiect și n-a întârziat a comunica guvernului din București ferma hotărâre de a rămânea în această privință credincios principiilor consacrate la noi nu numai de preceptele civilizației dar și de pactul fundamental al regatului care proclamaă egalitatea tuturor cetățenilor.

Nota d-voastră. d-nilor. dă dreptate intențiunilor noastre și am esprimat satisfacția mea aceluia care mi-a dat-o în numele vostru. Nu-mi rămâne decât să adaug că nu vom neglige nimic in negocierile cu România intru cât ne privește, spre a susține cu o eficacitate egală convicțiunei noastre o cauză a cărei justeță nu mai e pusă la îndoială de nimeni.

Primiți etc.

Ministrul afacerilor străine
Semnat; Melegari

Dacă prețul convenției comerciale italo-române este egala
îndreptățire a evreilor cu ceilalți cetățeni ai statului român, atunci
convenția e prea scumpă și ne putem lipsi în tot bunul de ea.
Onoarea de a tracta direct cu marea noastră mamă latină nu ne

va face să uităm că între d-nii Pellegrino, Pontecorvo, Simone
Toscano etc. și între Itzig sin Șloim Bjejaner este o mare deosebire.
Cei dintâi sunt italieni de confesie izraelită; cel din urmă e jidan
și nimic mai mult - adică dintr-un neam deosebit prin limbă,
obiceiuri, fizionomie, apucături, religie, un neam care ne urăște
pe noi românii deși trăiește din sângele și sudoare noastră.

[CONVENȚIA COMERCIALĂ ȘI
PRESA AUSTRIACĂ]

N. fr. Presse relatează într-o corespondeță din București că

un tribunal oarecare a refuzat unui evreu austriac înscrierea cumpără turei unei case pe următorul considerent: Convenția încheiată cu Austro-Ungaria va fi în vigoare zece ani, imobilul se cumpără însă pe veci, deci cererea de înscriere se respinge dacă cumpărătorul evreu nu va declara c-au cumpărat casa numai pe termin de zece ani.

[CONVENȚIA COMERCIALĂ ȘI „SUPUȘII BRITANICI DE RIT IZRAELIT44]

Ziarul „Archives israelites“ scrie:

Continuăm a publica asupra cestiunei române toate documentele proprii a lămuri opinia publică, in momentul în care încheierea unui tractat de comerț încheiat între acea țară și a noastră trebuie să angajeze principiile cele mai grave a dreptului nostru public. Nu fără neliniște aflasem de semnarea unei convenții comerciale provizorii, valabile până la aprilie viitor. Dar coreligionarii noștri să se reasigure: există asupra cestiunei, în favoarea egalității civice a tuturor francezilor, angajamente pozitive, emanând din cele mai nalte sfere ale guvernului și parlamentului; și vom veghea ca ele să se țină.

în Anglia dispozițiile sunt exact aceleași ca și la noi. O reuniune a camerei de comerț din Bradford a votat in unanimitae rezoluția următoare:

Lord Derby este invitat a nu semna nici un tractat cu România prin care supuși britanici de rit izraelit ar putea fi expuși la restricțiuni sau incapacități oarecare.

Să fie d-lor sănătoși, dar noi știm foarte bine ce voiesc. Evreul din Franța, Anglia și Italia nu dorește drepturi civile pentru sine, ci mediat pentru confrații din Rusia și Austria. Prin urmare ce să mai vorbim degeaba.

MOZAICUL AUSTRIAC ȘI TRIBUNALELE ROMÂNE

Se știe că agențiile consulare din Orient, în care ne aflăm și noi au prerogative cu totul excepționale, neutralizate întrucâtva in vremea mai nouă prin legiurile noastre, dar ieșind adesea la iveală cu ocazia înscrierilor de vânzări la tribunale. In deceniile din urmă multi imigranți, dar mulți indigeni români și neromani șe sustrăgeau de sub autoritatea statelor noastre prin aceea că intrau intr o legătură nominală mai cu samă cu monarhia austriacă, căci aceasta din urmă, pentru a-și asigura poziția în Orient, găsise o formă foarte comodă pentru a adaoge în multicolorul ei mozaic pe toți aceia cari în țările de la Dunăre, nu voiau să aibă nici un stăpân. Cumcă agenții consulari nu alegeau, ci culegeau tot ce Ii se nrezenta, pentru plata unei taxe oarecan, e un fapt cunoscut de toti Astfel multi vătafi boierești, moldoveni de baștină, se făceau suditi (Schutzbefohlene) pentru a se mântui pe sine de capitație, ,, ne fiii lor de miliție; nu mai vorbim de negustori și de meseriași,

cari oricând aveau daraveri neplăcute cu administrația sau cu justiția plantau pajura cu două capete pe casă și deveneau ' sacrosanct?' Poate trei din patru părți a evreilor din Romama sunt în această condiție „sui generis", adică nici cetățeni romani, nici austriaci, ci „Schutzbefohlene", oameni epitropisiți politicește de monarhie, fiiră ca aceasta să se ocupe mai încolo de ei, căci dare nu plătesc nimărui, la armată nu se iau de nimene c-un cuvânt oamenii lui Dumnezeu. Mare parte din acești sudiți n au văzut pământul Austriei de când sunt ci, imigrați din Rusia din Turcia ba din toae țările domnilor pământului, au găsit că in sălăsluire sub mantaua cea comodă a denumim laxe de

Schutzbefohlene" e bine să trăiască omul.

” Acuma însă, după legiuirile pozitive ale României, numai străini de rit creștin pot cumpăra imobile. In ce calitate se prezintă înaintea tribunalelor noastre sudițu de nt creștin? Aceasta a fost întrebarea care i s-a pus mai deunăzi tribunalului de lași, secția a treia, prin d. Leeb Meer Hofer, care a dont să concureze la vânzarea licitativă a casei d—lui C. leni.

Hotărârea tribunalului zice că d. Leeb Meer Hofer a cerut a fi admis la concurență în virtutea dreptului acordat prin convenția austro-română și spre a proba calitatea sa de supus austnecesc au prezentat un pașaport însoțit de o adresă a onoi. consulat[ulu] prin care se afirmă că d-sa este „supus austro-ungar

Față cu această cerere tribunalul a relevat insă următoarele considerațiuni:

1) Convenția în cestiune nu acordă dreptul de a câștiga imobile decât austriacilor și ungurilor.

2) Proteguiți și supuși nu pot beneficia, de vreme ce art. 4 al convenției îl dă numai cetățenilor statelor sub a căror protecție numai stau supușii.

3) Calitatea de supus nu include dreptul de cetățean.

4) Denumirea „supus" din convenție nu poate avea alt înțeles decât cel de „cetățean", de vreme ce statul român are numai cetățeni, iar nicidecum proteguiți și supuși.

5) Conform raporturilor de reciprocitate stabilite prin convenție, un „proteguit" nu poate fi substituit cetățeanului statelor contractante.

6) Deci, considerând că d. Leeb Meer Hofer n-au probat cu acte că este „cetățean austriac", tribunalul, în unire cu concluziile ministeriului public și întemeindu-se pe considerațiile de mai sus, a respins cererea d-lui Leeb Meer Hofer de-a fi admis la licitație.

O OBSERVAȚIE ZIARULUI „EPOCHE“

Ziarul german din București, care are meritul de a rezuma scurt, cuprinzător și fără părtinire tot ce se petrece mai însemnat în viața publică a românilor principăteni, a tradus și considerentele trib. Iași în privirea cererei d-lui Leib Meer Hofer de a fi admis la licitația unui imobil. Dar în traducere s-a strecurat o mică greșală, care modifică senzul întregului. Cuvântul „numai" (bloss, nur) s-a confundat cu „nu mai" (nicht mehr). Astfel considerentul II spune în traducere că sub protecția statelor contractante nu mai sunt, au încetat de a fi sudiți, pe când textul românesc zice că sub protecția numai a statului respectiv stau sudiții (scilicet nu sunt cetățeni ai lui). Așadar:... under de ren Protection bloss din Unterhanen stehen...

[PRESA AUSTRIACĂ ȘI PRETINSELE MASACRĂRI DIN

MOLDOVA]

Faptele cari s-au petrecut în târgușorul Darabanii din ținutul Dorohoiului nu ni sunt încă cunoscute pe deplin și nici nu știm dacă instrucția procurorului trimis de Curte la fața locului s-a mântuit - de aceea nici n-am dat sama despre acele întâmplări, ci așteptăm constatarea veridică și nepărtinitoare a lor. Nouă ni se pare că chiar alarma ziarelor din capitală a fost cam pripită, de vreme ce-a dat pretest corespondentului din București și a

Nouăi pr. libere să vorbească despre un adevărat masacru, un Snt. Bartolomei și cum se mai numesc expresiile tropice ale vecinie suferinzilor și totuși vecinie înfloritorilor evrei. Pân-acum ni se pare mai aproape~3e~30evăf versiunea cîîmcă evreii din Darabani s-ar fi opus cu forța (cu sau fără drept, nu știm) urcării embaticului și că în urma acestei opuneri s-au născut un conflict între grecii servitori ai d-lui Cimara și populația jidovească a târgușorului. D-nul Cimara, care va fi dat vrun ordin în această privire, a fost arestat preventiv la stația Pașcanii pe când venise cu trenul de la București.

[MISTIFICAREA OPINIEI PUBLICE INTERNAȚIONALE]

La 7 august st[il] n[ou] Alianța izraelită din Viena a trimis ziarelor de acolo următorul comunicat spre publicare:

Cele mai multe ziare reproduc în n—rul lor de azi dimineață un articol al „Corespondenței] pol[itice]“ asupra cestiunei izraelite care cuprinde mai multe date inexacte. Mai întâi aserțiunea înaintată acolo că evreii din Moldova cheamă la ei pe toți cunoscuții și pe toate rudele lor din Galiția, Bucovina ș. a. m. d. pentru că în cel mai scurt timp vor căpăta drepturi egale cu românii, apoi că evreii, atrași de minciuna că vor deveni toți cetățeni liberi ai României, vin cu sutele, ci ca roiurile de lăcute, aserțiunile acestea, zicem, sunt prin sine înșile neverosimile. Evreii din Galiția și Bucovina desigur că mai nu au nevoie de-a dori libertatea ce li se promite în România. Abstracție făcând însă de la caducitatea logică a aserțiunii de mai sus, suntem în stare de a constata, pe baza unor informațiuni ce ne-au venit din parte autoritativă din orașul de căpetenie al Moldovei, că în județele Botoșani și Dprohoi, care desigur sunt cele despre care

se poate menționa în prmta^tirtîejn—au intrat în curs de mâi niultde un an nici o singură familie izraelită. Valoarea aserțiunilor produse în articolul menționat se ilustrează mai bine prin pasajul în care se zice că prefecții români ar fi primit ordine ca la aplicarea legii de vagabondaj să uzeze de cea mai mare cruțare. De ce soi e acea cruțare se poate vedea din fotografiile pe care izraeliții,
pretinși fără pașaport și mijloace de subsistență, încunjurați de pază militară, au cu toate astea o arătare atât de respectablă încât mai nu ne putem închipui cum trebuie să fi arătând în Română burgejii respectabili sau boierii chiar. Toți indivizii sunt îmbrăcați foarte cuviincios. Sunt 28 de izraeliți, prinși în Focșani,
cărora nu li s-au putut face nici o altă imputare decât că în momentul apărerii lor înaintea organelor autorității n—au fost în poziție de a se justifica asupra protecției de care se bucură și asupra plății birurilor și sunt, în parte, persoane cari trăiesc acolo de mai mult de 30 de ani cu familiile lor. Hrănitorii familiilor lor fură duși în chipul acesta, sub escortă, până la granița țării. Consulatul Cjezaroj—rjegesc] austriac din Focșani știe asemenea despre doi supuși austrieci cari petreceau vremelnic acolo pentru cumpărare de grâne și cari cu toate pașapoartele legale arătate, fură depărtați peste graniță.

Faptele citate, ce ni s-au comunicat dintr-o parte vrednică de crezare, vor ajunge pentru ca cineva să—ti facă o idee justă despre descrierea trecută în
-0**'*' WM

După ce Alianța din Viena a câștigat primii lauri fotografici, trebuiau să urmeze și alți demni imitatori ai procedurei de mai sus.

D. A. Lowy, secretarul Alianței engleze, Anglo-Jewish Association, publică în „Times", sub data de 8 august, următoarea scrisoare:

Domnul meu! Consiliul societății Anglo-Jewish Association primește de la corespondenți vrednici de crezare din diferite părți ale României comunicațiuni care—l silesc a presupune că autoritățile esercitează contra evreilor aceeași barbarie cu inimă împietrită care s-au manifestat în anii 1868 și cei următori. Domnul lassy, prefectul județului, au emis o circulară pentru suprimarea vagabondajului. Exmisiunea celor fără de căpătâi se-ndreptează mai cu seamă contra evreilor. Din Focșani societatea noastră a primit fotografia unui grup mare de bărbați cari au fost exmiși din acel district. Exilații vor fi expediați peste graniță. Intre acei cari sunt siliți să părăsească în acest chip țara se află persoane așezate de mai mult de treizeci de ani acolo. Unii dintre exilați sunt ' capiii unor numeroase familii și se hrăneau prin muncă onestă. Apelurile către autoritățile române au rămas fără de rezultat. Amploiații declară c-au fost rânduiți de către superiorii lor să execute decretul de emisiune cu toată asprimea.

*

„Fraternitatea" - organul bucureștean al Alianței - n-a putut să rămâie afară din corul vocal atât de frumos aranjat în plângere și post universal de către coreligionari. La 27 iulie stil vechi, dată care coincide telegraficește cu data scrisorilor celor două Alianțe, „Fraternitatea" - deși cu mai multă modestie și c-un prefăcut sentiment de strictă legalitate - cuprinde, sub forma unei polemice cu „Războiul", următoarea revistă internă:

„Războiul11 de la 19 iulie a. c. tună și fulgeră contra evreilor din țară și mai cu deosebire împotriva atitudine! pasive a celor din capitală, fiindcă sunt așa de nepăsători și nu se scoală toți ca un singur om să dezmință intr-un mod formal infamiile răspândite de corespondenții ziarului „Izraelitul11, din Maiența, că mai mulți evrei care—și câștigă hrana lor într—un mod onorabil sunt transportați peste hotare sub pretest că sunt vagabonzi. „Războiul11 se înșeală amar când susține cu atâta cutezanță că însuși evreii cari locuiesc în țară au denunțat aceasta. Nouă ni se pare că și onor, redactori ai ziarului în cestiune știu foarte bine că mai toate foile din străinătate au corespondenții lor în România și că fiecare relatează după cum este informat. Ei bine, sunt oare evreii din țară răspunzători pentru faptele relatate de corespondenții foilor din străinătate, fie ele
în favoarea sau în nefavoarea statului român? Trebuiesc ei oare să fie defăimați și acuzați că sunt de rea-credință fiindcă nu protestează contra unor țipete de durere fondate sau poate nefondatei După cum suntem noi informați, știrile răspândite în acele foi, dacă nu sunt exagerate, dar nici cu totul inventate nu le putem numi. Chiar dacă numai o parte din ele ar fi adevărate, tot ne umple inima de oroare și indignațiune. Aceste fapte au mișcat poate și inima unui bun creștin din corespondenții ziarelor din străinătate, care a găsit cu cale a face un apel la tribunalul cel mai înalt, adică la opiniunea liberală a Europei civilizate,

pentru ca prin reprezentanții lor să se puie stavilă acestei persecuții înspăimântătoare
și neomenoase.

Mai în toate numerile precedente ale „Fraternității" am semnalat mai multe cazuri de aceeași natură cari au avut loc în Galați, Bacău și Fălticeni, asupra cărora am și atras atențiunea guvernului, dar până în momentul de față n-am primit nici un comunicat prin „Monitorul oficial" dacă guvernul are cunoștință despre faptele ce am relatat precum și ce măsuri ar fi luat pentru reprimarea lor. Proba cea mai Învederată că aceste știri sunt adevărate este faptul că guvernul nu s-a grăbit până în acest moment a le spulbera printr-o dezmințire formală. Chiar acum avem la dispoziție mai multe scrisori din Roman, Focșani, Buzău, Giurgiu, Râmnicul-Sărat și chiar din capitală cari se plâng de monstruoasa nedreptate ce au întâmpinat mulți din coreligionarii noștri sub pretext că sunt vagabonzi. Ni s-a trimis chiar o poză din Adjud care reprezintă pe vreo treizeci de izraeliți escortați ce au trecut prin acel oraș pentru a fi transportați peste graniță. Noi nu ne împotrivim măsurilor d-a trimite pe vagabonzi peste hotare. Când sunt aplicate numai conform legilor țărei, fiindcă în adevăr această clasă de oameni sunt periculoși societății. Guvernul voind a curăța țara de vagabonzi, mijlocul cel mai nemerit ar fi fost, în ceea ce privește pe evrei, a se adresa de-a dreptul la comunitățile izraelite din țară, cari, fiind mai bine informate, ar fi dat o mână de ajutor în acestă privință. După cum suntem informați vagabonzii sunt eliberați și cei cinstiți, cari n-au mijloace de-a satisface pofta agenților, sunt transportați.

*

După ce am reprodus ingenioasele probe de stil ale Alianței de toate treptele, vom constata un lucru.

Deși „Fraternitatea" [î]i spune „Războiului" că se-nșeală amar când are cutezanța de a susținea că înșiși evreii din țară ar fi denunțat străinătății pretinsele persecuțiuni, totuși suntem în neplăcuta poziție de a constata, din cele trei texte chiar publicate mai sus, că denunțarea aceasta mincinoasă n-a putut să pornească decât

numai de la evreii din țară, de vreme ce are aproape aceeași dată și conține în părțile ei aproape aceleași lucruri.

Alianța din Viena posedă un grup de 28 evrei fotografiați.

Anglo-Jewish Association are un grup mare de evrei tot pe fotografie.

Inocenta „Fraternitate" are o poză cu aproape 30 de evrei și e știut că 28 sunt aproape 30.

Apoi Alianțele străine indică izvorul; cea din Viena citează o parte autoritativă, adecă pe evreii din Iași, d. Lowy pe corespondenții Alianței din diferite părți ale României.

Iată dar că evreii din țară, pretinșii fii ai României, în vinele cărora, după d. Weinberg, curge sânge românesc, sunt complicii bine constatați ai denunțătorilor din străinătate, complici și prin cele ce zic și prin împrejurarea că tac și nu dezmint știrile odioase răspândire cu telegrafică repejune.

„Fraternitatea" e chiar mai bine informată: ea știe că poza e a unor evrei din Agiud.

Ce-i cu fotografia din Agiud? Cine sunt acei respectabili 28

pânea de toate zilele ci ca dușmani; ca rasă străină ne-au declarat război pe moarta, întrebuințând în locul cuțitului și pistolului băuturi falsificate cu otrăvuri. Sunt triste toate lucrurile acestea, triste pentru evreii ce le-au practicat; mai triste pentru noi cari le-am suferit, dar, din nefericire, sunt adevărate. Cu toate acestea ziarele lor se azvârl la iperbola că evreii au fost chemați, utili, necesari chiar.

Chemați calea-valea! Nu știm cine i-a chemat, dar bun român și om iubitor de țara lui desigur n-au fost.

Utili și necesari, cum?

Este utilă, este necesară o rasă care, direct sau indirect, [î]ți nimicește poporul?

Se vor ridica protestațiuni desigur, dar nu ne pasă de ele. înainte-ne stă deschisă statistica populațiunii României pe anul 1877.

Din ea constatăm întâi un fenomen comun pseudocivilizației noastre: scăderea constantă a populațiunilor orășene.

Se înțelege. Trăiască liberul schimb și piară orășeanul român spre a fi înlocuit cu comisionarul și importatorul străin. Două catedre de economie politică avem în țară, amândouă ocupate de liber-schimbiști și dacă un student ar îndrăzni de capul lui să zică Ceva de bresle, de apărarea pieței și muncii naționale, i se dă zero. Cu înțelepciunea suprafină importată de la Paris am ajuns
<' a importa faina și untul de la Brașov, verdețurile murate din
/ Franța. Românul e de felul lui om prost. Morar nu i-a dat

Dumnezeu să fie, a măcina nu știe, a mura verdețuri iar nu se pricepe, nici a bate lapte-n doniță.

j— De aceea însă populația ortodoxă orășnească a scăzut prin i superioritatea mortalității peste natalitate la Argeș, Bacău, Botoșani, I Galați, Craiova, Dorohoi, Târgul Jiului, Iași, București, Tumu-Severin, Piatra, Slatina, Focșani, Roman, Caracal, Fălticeni, Tecuci, Tumu-Măgurele, Râmnicul Vâlcii, Vaslui și Giurgiu, unde mai pretutrndenea evreii s-au înmulțit.

Dacă s-au înmulțit și creștinii în orașe e mai numai acolo unde nu există evrei deloc sau puțini, ca la Brăila, la Buzău, la Târgoviște, la Huși, unde negoțul e-n parte în mâna creștinilor, la Călărași, la Câmpulung, unde nu sunt deloc evrei, la Ploiești, la Bârlad, unde asemenea o parte a negoțului e-n mâini creștine, încolo, în orașe unde or fi evrei mulți, populația urbană se stinge ca prin minune.

Astfel la Botoșani nașterile creștine sunt de 320, morțile de 797, un minus de 277 de suflete; aci însă înghesuirea elementului evreiesc e atât de mare încât cu toate că au mai multe nașteri, 655, dar [au] și morți 711, deci o pagubă de 56 inși.

Dar să lăsăm orașele și să ne-ntoarcem la populația rurală.

Unii din nobilii noștri adversari ne spun că daca românul scade în luptă cu evreul este din cauză că românul e leneș, e vicios.

Să admitem un moment că așa ar fi.

De ce românul, când n-are evrei lângă el, sporește? Astfel vedem că în județe în care se află puțini evrei sau nu se află deloc populația săteană sporește.

în anul 1877 țăranii au sporit:

în Râmnicul Sărat	cu 1238
în Dâmbovița	cu 1390
în Buzău	cu 2407
în Brăila	cu 1415
în Dolj cu 1405	
în Ialomița	cu 2459
în Ilfov	cu 2826
în Prahova	cu 1162
în Teleorman	cu 1204
în Vlașca	cu 1712

Acum să vedem cum se înmulțește populația rurală în județe în cari sunt evrei.

La Bacău au
la Botoșani a
la Covurlui a
la Dorohoi a

crescut
scăzut
crescut
scăzut

cu

cu

cu

480

268

921

1126

(în ce stare
de jidani!)

trebuie să se

afle

acel

județ stăpânit de roșii și

la
la
la
la
la
la
la
la
la

a crescut
crescut

Fălciu
Iași a
Neamț a crescut
Putna a crescut
Roman a crescut
Suceava a scăzut
Tecuci a crescut
Tutova a crescut
Vaslui a crescut

cu

cu

cu

cu

cu

cu

cu

cu

cu

922

265

463

99

47

411

405

20

424.

Populația rurală a județelor în cari nu sunt evrei are tendența de-a crește cu 1500-2000 de locuitori pe an; populația din județele în cari sunt mulți evrei scade sub natalitate; unde sunt mai puțini, sporul e ridicol și atinge abia cifra de 100, 50, 20 chiar.

Există în adevăr și județe curat românești în care sporul populației e mic, dar acolo natalitatea e mare. Se vede că județele sunt suprapopulate în raport cu întinderea lor și cu mijloacele de subsistență.

E Argeșul, c-o natalitate de 4143; Gogul, c-o natalitate de 4823; Mehedinții, c-o natalitate de 5087; Romanații, c-o natalitate de 4573; Vâlcea, cu 4180. Acesta e se vede maximul natalității pentru ele. Peste o cifră oarecare nu se poate înmulți o populație pe deasupra mijloacelor ei de subsistență.

Unde sunt evrei însă natalitatea e mică, și numai mortalitatea mare. Astfel Romanul are numai 2220 nașteri și mai tot pe-atâtea morți.

întrebăm acum de ce folos, de ce necesitate pot fi evreii economic și politic pentru o țară a cărei populație se stinge din momentul în care ei intră în contact cu ea.

Românul e leneș, e imoral, e vicios. De ce însă nu e imoral și vicios acolo unde nu sunt evrei?

Caveant consules populusque! Cu principiile cosmopolite ale d-lui C. A. Rosetti, cu libertate, egalitate, fraternitate și cu teoria de „om și om“ nu facem decât să deschidem porți tot mai largi invaziei elementelor străine. Din datele statistice de mai sus se vede, după cum zice d-rul Platter, autorul Cometei în Bucovina, cine e vânatul, cine vânătorul. Vânător e elementul pretins persecutat care invocă principiile d-lui C. A. Rosetti; iar vânatul e poporul românesc.

SPORUL POPULATIUNII RURALE
ÎN ANUL 1877
2270
10. Ialomița 2459 14. Covurlui 923 5. Dorohoi 1126
Buzău 2407 Fălciiu 742 Suceava 431
Prahova 2162 Bacău 480 Botoșani 268
Ilfov 2011 Neamțu 463 Gog 77
Vlașca 1712 Olt 430 R. Vâlcii 55
Brăila 1469 Vaslui 424 1957
Dolj 1405 Tecuci 405
Dâmbovita 1391 Mehedinți 303
R. Sărat 1238 Iași 266
Teleorman 1204 Argeș 167
17458 Muscel 103

CHESTIUNEA EVREIASCĂ

153

4869

Putna

Roman

Tutova

1859

5200000[-]

4425000

775000

99

47

20

4869[-]
1957
2912:20=145

23 ani 20000[x]

23
60000
40000

străini 460000

	Evreii			Rur.		
	Urbani	Rurali	Urb.			
Argeș	21	- Dorohoi		22	91	
Bacău	122	129 Fălciu		62	59	
Botoșani		-76	88 Gotj	-1	0	
Brăila	71	- Ialomița		0	1	
Buzău	35	Iași	540	32		
Covurlui		37	30 Ilfov		224	3
Dâmbovița		3	1 Mehedinți		23	-
Dolj	32	- Muscel		—	—	
	Urb.	Rur.				
Neamțu	72	66				
Olt	4	-				
Prahova	34	-				
Putna	53	54				
R. Sărat		24	11			
Roman	93	47				
Romanați		3	0			
Suceava	31	76				
Tecuci	5	43				
Teleorman		4	-			
Tutova	73	40				
Vâlcea	2	—				
Vaslui	31	74				
Vlașca	2	1				

154

MIHAI EMINESCU

[„STAREA DE LUCRURI
ÎN MOLDOVA46...]

E cumplită starea de lucruri în Moldova, atât de rea încât colorile cele mai negre nu sunt în stare să redea întunericul tabloului economic pe care-1 prezintă jumătatea cea mai generoasă a României. în Țara Românească roșii sunt străini deznaționalizați, deci de bine de rău această jumătate a țării, chiar votând sub influențele unui guvern roșu susținut de străini, totuși află, de nu o reprezentațiune adevărată, dar un surogat de reprezentațiune, răzătura de coaje de stejar în loc de faină. în Moldova, care are un caracter național mult mai puțin asimilant și mai rezistent decât partea de dincoace de Milcov, populația e lăsată la direcția unei administrațiuni fără nume care e în buzunarele jidanilor, asemenea Ministerialul de Război. Acea jumătate a țării se zbate sub egemonia uliței Bucureștilor aliată cu jidanii, prezentând aproape ultimele convulsiuni ale unui corp care moare. Puținele colțuri de selfgovemment care a putut a se alege în mod liber strigă prin cifre și din gură că starea lucrurilor e nesuferită.

Astfel în studiul statistic asupra mișcării populațiunii din orașul și județul Iași pe deceniul 1870-1879, de N. A. Alexandrini, secretarul consiliului județean, citim următoarele:

în acești zece ani orașul Iași prezintă datele de mai la vale:

S-au născut români au murit români 10329; 15952; -5623. izra[eliți]
izrțaeliți] 17446 12294 +5152

în Târgul Frumos:
s-au născut români 798; izrjaeliți] 698
au murit români 1219; izrfaeliți] 662
-421 +36
în județ:
s-au născut români 31669; izr[aeliți] 2359
au murit români 30868; izrfaeliți] 1220
+801 +1139
Aceste puține date sunt strigătoare la ceruri.

Vedem că în orașul Iași au murit în zece ani 5700 de români mai mult de câți s-au născut și s-au născut 5200 de străini mai mulți decum au murit. în locul oricărui român care se stinge se

naște un străin. în județ, căci prin sate sunt mai puțini străini, românii au crescut la o mortalitate de 31000 abia cu 800 inși; străinii la o mortalitate de douăzeci și șase de ori mai mică, îa 1200 abia, s-au sporit cu 1139.

Ce abis de lipsă și de mizerie trebuie să fi ascunzând aceste cifre [î]și poate imagina numai acela care cunoaște valoarea cifrelor statistice, care știe că o asemenea descreștere a unui popor pe un teritoriu fertil și mare cată a se atribui degenerării fizice a rasei și unei mizerii artificiale, produse prin supraîncărcarea poporului cu greutăți pe care nu e-n stare a le duce.

Se știe că cea mai esențială deosebire între liberalii din Moldova și roșii de aici e mai cu seamă aceasta, că cei dentâi caută să scape Moldova de sub grozava asuprire a străinilor, pe când roșii de aici fraternizează cu străinii și le cedează punct cu punct, începând cu drepturile cetățenești și sfârșind cu toate întreprinderile. De aci liberalii din Moldova ar renunța bucuros la orice vederi politice formale, numai existența națională a țării să fie asigurată, și și-ar da mâna cu oricine ar avea în vedere un guvern național, exclusiv poate, dar în sfârșit odată măcar național. Tot din cauza aceasta liberalismul cosmopolit al roșiilor nu poate prinde rădăcină dincolo de Milcov.

Dacă relele economice de azi vor merge crescând, Moldova e în pericolul de a deveni prada celei dentâi puteri străine care i-ar garanta populației măcar viața fizică în contra lipitorilor care o sug și o degradează.

Ce face guvernul, ce d. C. A. Rosetti? în loc de-a da tot concursul posibil elementelor cari se opun înstrăinării țării, d-sa instigă formarea unui partid roșu în Moldova, compus din jidanii cari, prin modificarea art. 7, devin alegători în colegiul I si al II[-lea],

Uneletele pentru această definitivă vânzare de țară și naționalitate sunt acei cari, pentru funcții, sapă consiliul general al județului Iași și consiliul comunal de acolo, căci din Iași e vorba ca să pornească și iudaizarea cea politică a țării, după iudaizarea ei economică. Pentru aceasta se întreține o vie corespondență între d-nul C. A. Rosetti și ciracii lui Herșcu Goldner, d. Gheorghian și alți ejusdem farinae, având de scop a discredita cele două

consilii, care-ți permit a atrage atenția țării asupra mizeriei guvernului central, asupra lipsei de sprijin ce-o întâmpină Moldova la toate trebuințele ei legitime..

Pe când aci, în Dealul Mitropoliei, se votează proiecte și răsproiecte de răscumpărări și de construiri de diurn de fier cari vor urca în curând capitalul datoriei publice la un miliard, populația românească piere văzând cu ochii și e suplantată prin odiurn generis humani, prin tot ce e mai imund din scursăturile străinătății

la noi. Se deșertează Rusia și se curăță, se deșertează Austria și se curăță de elementele ei bolnave, pentru a da pe viitorii cetățeni ai Moldovei, pe patrioții de meserie ai d-lui C. A. Rosetti.

Cele douăzeci de steaguri jidovești din cortegiul istoric al încoronării seamănă mult cu steagurile unei armate de invazie intrate înlăuntrul unei cetăți ale cărei chei istorice a fost vândute de un trădător. E consecuent și în natura lucrurilor ca, spre răsplată, acesta să fie și reversibil și ministru de interne.

[MORTALITATEA ÎN IAȘI]

Față de aserțiunea „Românului" că mortalitatea creștinilor nu merge progresând în Iași dăm următoarele cifre, extrase din broșura d-lui Alexandrini și a d-rului Flaișlen. Mediile inventate de „Românul", în care sporul dintr-un an se repărțește asemenea asupra altor ani următori, sunt mijloace comode, însă nu tocmai oneste, de discuție. Iată dar plusul morților peste născuți an cu an:

în anul	1876	au murit mai mult decât s-au născut				160
	1877		340			
	1878		504			
	1879	“	55	*■“	509	
,,	1880		511			

Quod era demonstrandum.

Nașterile creștinilor din contra scad.

anul	1876	s-au născut	1238
	1877	1088	
	1878	1002	
	1879	973	

Nu medii repartizătoare care aruncă un an asupra celorlalți, ci realitatea, cu mersul ei continuitiv, asta trebuie cercetată. Cu medii, proporții, procente, împărțiri arbitrare ale anilor după puncte personale de vedere se poate face multă panglicărie.

[„FRATERNITATEA“ ȘI

ORDINEA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA]

Mulțămită împrejurărilor, maniera de-a vedea în cestiunea izraelită s-a modificat cu totul. Nici foile izraelite, precum „Fraternitatea" și altele, nu mai îndrăznesc a vorbi de persecuțiuni

religioase. Religia izraelită e atât de indiferentă, atât de puțin esențială pentru popoarele înlăuntrul cărora evreii trăiesc încât răspândirea zgomotului despre persecuțiuni religioase se datorește pur și simplu spiritului de neadevăr al presei redijate de evrei. Ne vine a crede că, chiar în evul mediu, exceptând Spania, poate, - > cestiunea religioasă era numai pretextul plauzibil al situației evreilor; că adevăratele cauze ale urei cu care erau întâmpinați erau, ca și 1 azi, sociale și economice.

Privită din punct de vedere mecanic, cestiunea izraelită ni se. prezintă ca o calamitate elementară, căreia j trebuie să i se opuie toate piedicile pentru a nu face stricăciuni. în lupta de conservare și de existență la care are drept orice popor, deci șî cel românesc, vederile pur umanitare [î]și au marginile lor. Nici uri popor din lume nu poate fi dator de-a se sacrifica pe sine colportajului, câřciumelor, uzurei, pentru cuvinte umanitare. Evreii nu pot pretinde' ca principiile ce le propagă săne “fie atât de scumpe încât să le sacrificăm bunăstarea, sănătatea, viața morală și fizică a țăranului nostru, câștigul meseriașului și a negustorului nostru, numai pentru că Evanghelia pe de o parte, Revoluția franceză pe de alta, ne cer frăție.

Goniți din marea împărăție rusească în mod sistematic,? persecutați în Germania, rău văzuți în Austro-Ungaria, evreii trec în cârduri marginile țării noastre și află aci, sub un guvern și o legislațiune demagogică, un teren de exploatare cum nu-1 mai aflaseră undeva; mai mult, ei află în Grădinștenii noștri, în vânătorii de aur ai noului Byzanț, niște aprigi apărători înaintea unei justiții amovibile, intimidate, compuse adesea din tineri cu puțină experiență; află într-o administrație incultă, venală, plină de vicii și necesități, un sprijin activ întru exploatarea claselor noastre producătoare, a țăranului, a meseriașului, a muncitorului. Deprinși a se organiza repede și lesne, ca orice popor vechi, ținut la un loc prin solidaritate de rasă, de interese și de religie, ei dau în sinagogă ordine de zi pentru concurarea și ruinarea negoțului creștin; ordine de zi cari n-au a face nimic cu mozaismul metafizic și cian se îndreaptă j pur și simplii contra ramuri! cutareia sau cutăreiă de negoț exercitate/ de membrii pvMMîEmKMLv căruia eVTSi se “află.

Tendința de-a monopoliza negoțul e evidentă la rasa aceasta; / o tendință care se-ntinde apoi și asupra altor ramuri de activitate.!

Exclusivismul ei e cunoscut de toți, încât nici amicii ei nu o vor tăgădui.

De când calomnia persecuțiunilor religioase au căzut, evreii caută a da o altă față lucrului. Ei vor să facă a crede că animozitatea îndreptată în contra lor e totodată îndreptată contra ordinei sociale, \ contra averii în genere, că în sfârșit e o mișcare socialistă.

întru cât ei sunt în multe locuri cauza de căpetenie a mizeriei, or fi având oarecare cuvânt. E prea adevărat, din nenorocire, că enormele capitaluri grămădite în manile lor au absorbit ca marea

-F

4>
s-

Nu ')<

pe cele mici, că le-au sustras de la producțiunea folositoare și rentabilă prin muncă și le-au aruncat în întreprinderi americane, hazardate, din cari nouăzeci la sută s-au dovedit de-a fi de o producțiune nulă.

La haute finance, reprezentată mai cu seamă prin bancheri evrei, a fost cauza marilor crize economice din Germania și Austria, au ruinat ramuri întregi de producțiune, au lăsat tară

muncă sute de mii de brațe.

Dar în realitate mișcarea în contra lor e îndreptățită nu pentru că neagă averea individuală, ci întru cât contestă mijloacele cu cari acele averi se fac. Orice reformă economică și socială va respecta averea datorită muncii reale sau capitalizate, dar va trebui să combată mijloacele de a face avere fără muncă, fără producțiune, numai prin speculă și prin amăgire.

Față cu aceste rele evidente și generale foile izraelite ne vin cu protestațiuni de umanitate și civilizațiune. Asemenea protestațiuni sunt poate la locul lor înaintea unor cititori inculți, cari se simt măguliți când li se spune că sunt civilizați. Civilizația proprie consistă în suma de adevăruri înțelese și practicate de un popor. Cu cât suma de adevăruri e mai mare cu atât civilizația e mai înaltă. E însă un adevăr că evreii au o influență dezastruoasă asupra stării morale și materiale a poporului nostru, un adevăr că sunt o rasă străină și imigrată de 40 de ani încoace, un adevăr că corupția și imoralitatea formează alaiul imigrațiunii lor, un adevăr că - excepție făcând de cei asimilabili dintre ei - cată să fie înlăturați din sate, că trebuie să li se interzică colportajul în orașe, că trebuie aduși la necesitatea de-a munci.

A munci însă va să zică a produce obiecte de indiscutabilă utilitate, nu de a vinde rachiu sau a colporta productele altora.

Iată cestiunea cum se prezintă astăzi. Nu mozaismul ca antiteză

a creștinismului, ci poporul modem, cu clasele lui muncitoare, în antiteză cu rasa veche, discompuitoare, egoistă, fără sentiment pentru binele public, iată adevăratul antagonism.

Cât despre umanitate... e fără îndoială mai uman, mai creștinesc lucru de-a apăra munca claselor de jos contra speculei și uzurei decât de a apăra specula și pe exploatator în contra celui exploatat.

[„CUMPĂNA" ȘI COMPENSAREA MUNCII]

Numai noi observasem, la apariţiunea ziarului „Cumpăna", că foaia aceasta e redijată de tineri izraeliți. Scrisă într-o limbă românească deosebit de bună și c-o inteligență caldă, foaia s-a ferit până acum de-a atinge punctul care-o fi durut-o mai mult,

până ce-n sfârşit, în urma mişcării antisemitice şi a circularii d-lui C. A. Rosetti, ea părăseşte rezerva ce şi-o impusese, şi-arată arama şi-şi dă în petec, cum am zice.

După „Cumpăna", venirea evreilor în ţara noastră a fost cauzată prin necesităţile economice ale generaţiei trecute; ei, prin serviciile ce le-au adus acestei generaţii, pe cari le ignorăm, şi-au câştigat importanţa actuală. Au oferit deci o compensaţie pentru munca naţională ce i-a susţinut.

Teoria socială a compensaţiei fiind a noastră şi neaflându-se în nici un manual de politică, ne credem în drept a o explica.

Compensaţia nu se dă de către o clasă sau de către un om decât prin muncă intelectuală sau musculară. Munca musculară consistă în producere de obiecte de utilitate necontestată, cea intelectuală în facilitarea producţiunii acestor obiecte. Din acest punct de vedere vânzarea de rachiu de cucută prin sate şi colportajul nu ni se par nici a fi produs obiecte de utilitate, nici a fi înlesnit producţiunea prin o mânuire mai inteligentă a instrumentului de muncă.

La noi, ca în toate ţările, evreii se prezintă ca un element parazit de mijlocitori, a căror activitate, în loc de-a iefteni schimbul de producte, îl scumpeşte în mod artificial şi—1 scumpeşte în aceeaşi măsură în care-1 monopolizează în mâinile lor. Ei sunt, ca element comercial, absolut stricăcioşi în toate ţările; de aceea şi vedem că, oriunde se află în număr mare, domneşte cea mai mare sărăcie.

Ei nu împlinesc necesităţi, ci dau naştere patimelor rele şi viciilor, le încurajează şi le satisfac. Mai mult: evreii par în genere incapabili de muncă industrială. Oricât de mulţi ar fi într-un oraş, nu-i vom găsi nici ca muncitori în fabrici, nici în ateliere, excepţie făcând de meserii foarte uşoare, de caracter femeiesc oarecum.

Fără îndială că suportăm urmările generaţiei trecute; dar păcatele, inepţiile ei, nu calităţile. A fost inept a crede ceea ce unii credeau, că, primind colonii de puri consumatori improductivi, se sporeşte avuţia şi puterea de muncă a ţării. Şi în Statele Unite imigrează oameni dar toate foile europene sfătuiesc pe speculanţi de-a se feri de Statele Unite. Ele nu dau subsistenţă decât emigrantului producător, ţăranului, meseriaşului. Omul fără meserie piem acolo. Am cunoscut evrei cari au emigrat din Austria în America, iar de acolo au venit în... România.

Nu deznaţionalizaţi trebuiesc evreii, căci foarte puţin ne pasă daca o întreagă rasă consumatoare şi improductivă va vorbi sau nu româneşte; ci siliţi, prin o strictă organizare economică, la muncă, la muncă musculară, la producţiune. Atunci se vor deznaţionaliza de sine sau vor emigra, iar până atunci cată să fie înlăturaţi absolut de la exploatarea claselor muncitoare, de la traficul viciilor şi slăbiciunilor. La muncă Caradalele, Costineştii şi Mihăleştii, dar la muncă şi evreii.

Iată punctul important al discuţiei. Trebuie să li se îngreuie paraziţilor de tot felul meseria lor. Negoţul cu băuturi spirtoase, colportajul trebuiesc mărginite la strictul necesar. Nu specula, munca trebuie să determine mersul societăţii şi înaintarea pe scara socială. „Cumpăna" zice că toate ţările au pe evreii pe care-i merită, deci şi România. Noi tăgăduim aceasta. N-am meritat prin nimic nici pe evreii noştri, nici Caradalele noastre. Unii imigraţi din Rusia şi Austria, alţii veniţi din Turcia au avut o influenţă dezastroasă asupra dezvoltării materiale şi intelectuale ale ţării noastre. Aceste două elemente, egal de străine, intelectual şi material egal de sterpe, ne-au adus poporul la sapă de lemn, l-au corupt, l-au făcut vicios, precum au adus la sapă de lemn şi pe ţăranul din Galiţia, din Bucovina, din Maramureş, din Rusia de sud.

Invazii de armate străine şi invazii de paraziţi străini sunt nenorociri pe cari o ţară nu le merită, dar trebuie să le suporte dacă e mică. Nu se poate zice despre viile de Cotnar că merită filoxera.

Noi nu urâm pe evrei, dar nici de vină nu suntem că au fost persecutaţi în alte ţări, că au contractat deprinderile de speculă şi de parazitism pe cari le au acum, şi nici putem iubi acest rău elementar ce cade asupra nostră. România, nefiind vinovată întru nimic de poziţia trecută a evreilor în ţările apusene şi răsăritene, nu poate fi obligată a suporta economic şi social urmările acelui rău tratament. ...

La noi n—au fost persecuţiuni religioase. Sub domniile vechi naţionale puţinii evrei formau o breaslă al cărei staroste era rabinul. Breasla acesta avea dreptul public al oricării alte bresle şi, prin caracterul chiar al instituţiei, membrii comunităţii economice nu se puteau înmulţi peste trebuinţele reale.

Aşa ar fi trebuit să rămâie totdauna.

în organizarea veche nu încăpeau paraziţi.

în lipsa absolută de organizare socială de care ne bucurăm în urma influenţei altor elemente parazite asupra statului a putut însă încăpea o mulţime de lume fără căpătâi.

In momentul în care ne vom hotărî a organiza şi apăra munca naţională credem că evreii fără silă vor dispărea înce-încet şi, după vechiul lor obicei, vor căuta o altă societate omenească, tot atât de nesănătoasă precum e a noastră astăzi şi vor năpădi asupra ei.

Dar pentru sanificarea noastră e necesar ca să dispară dm viaţa publică elementele parazite transdanubiene, a cărar vină publică e dezorganizarea actuală.

Ceea ce se poate face este încetăţenirea elementelor în adevăr folositoare, precum tineri învăţaţi, meseriaşi buni ş. a. m. d.

încolo însă naționalitatea română ca oricare alta are dreptul înnăscut de a-și apăra moștenirea ei istorică și munca ei de orice alt element străin. Alegerea armelor și mijloacelor atârnă de timp și împrejurări, și, dacă e vorba de păstrarea rasei române pe acest colț de pământ și de întărirea caracterului ei și a felului ei de-a fi, nici o armă nu este rea întrebuințată la timpul cuvenit.

[„ORGANIZAREA ECONOMICĂ ȘI
SOCIALĂ A

POPORULUI ROMÂNESC../4]

Aflăm în „Românul" de azi un lung articol privitor la cestiunea izraelită.

In reproducem ca probă de completa lipsa de idei în privirea măsurilor ce cată a se lua în contra invaziei.

Foaia guvernamentală constată invazia, arată relele ei, se plânge de ea și totuși nicăiri nu indică un singur mijloc pentru a întâmpina răul. Culmea ridicolului e desigur apelul ce-1 face evreilor împământeniți de-a opri imigrațiunea din Rusia.

Dar iată-1 aproape întreg. Ex ungue leonem.

... indicarăm zilele trecute datoria ce credem că au, după noi, acei dintre evrei cari se zic români, cari iubesc cu adevărat țara și pe poporul român.

Aceștia, pe când pretutindeni erau goniți, pe când mai nicăiuri nu găseau azil și protecțiune pentru viața ș-averea lor, au aflat în România nu numai azilul, ci mijlocul d-a propăși, d-a se-navuți.

Ei știu deci, prin experiența ce au, că niciodată fanatismul religios n-a pătat inima poporului român; că niciodată persecuțiuni religioase nu s-au văzut pe ospitaliarul pământ al României;

mai știu că, cu toate acestea, nici o țară pe lume n-a fost mai insultată, mai batjocorită decât România sub pretextul mincinos și infam al persecuțiunii religioase;

știu încă - căci trăiesc aci și văd lucrurile cu ochii lor - că, pe când pe d-o parte se striga că erorile veacului de mijloc se exercită aci-n contra evreilor,
pe de altă parte coreligionarii lor soseau în valuri dese și groase în țara noastră,
dovedind astfel prin fapte că nu e nimic adevărat din acuzările făcute, căci dacă ar fi fost adevărate, fie numai în parte, acele acuzări, invaziunea s-ar fi curmat, de vreme ce nimeni nu se duce cu dragă voie la rău, la persecuțiune.

Ei bine, când situațiunea este astfel; când mai cu osebire țara - înecând simțimântu-i de demnitate pe drept revoltat - a uitat și iertat toate calomniile ce i s-au adresat ș-a pus pe evrei p-aceeași linie cu oricare român născut și crescut sub un regim străin, am crezut și credem că va fi venit și pentru evrei timpul d-a dovedi că iubesc adevărat țara, că se interesează de viitorul ei, că sunt și prin fapte români, cum au fost recunoscuți de drept de către poporul român.

D-aceea am amintit evreilor zilele trecute datoria ce au; le-am indicat cum,

după părerea noastră, ar putea și dânșii dovedi iubirea ce trebuie să aibă pentru națiunea română și pentru pământul ei.

Invaziunea ebraică urmează.

Autoritățile - cu toate măsurile luate și care i-au pus mari stavile - nu pot totuși a o opri cu desăvârșire.

într-adevăr, când granițele sunt atât de întinse și deschise, când vecinii vor să se scape de vagabonzi, e ușor a-nșela vigilența ș-a ajunge la scop.

Daca evreii din țară n-ar închide ochii, dacă ei n-ar primi pe fugarii și pe goniții din alte părți, măsurile luate d-autorități ar fi d-ajuns pentru a opri invaziunea.

împlinirea acestei datorii, ce-n oricare țară este impusă prin inimă și prin interes fiecărui cetățean, avem dreptul să cerem și noi de la izraeliți.

Mai este un rău.

Nepăsarea cetățenilor, a guvernelor din trecut și p-alocurea - mai cu osebire peste Milcov - o ne-nfrânată poftă de câștig au ajutat la năpădirea satelor de către o mulțime de străini cari n-au nici o meserie și se fac numai cârciumari și exploatatori ai sătenilor.

Avem legi care lovesc această exploatare chiar în cauza ei: opresc stabilirea în sate a acestor oameni.

Găsesc oare evreii deveniți români că ei nu sunt datori a lucra pentru a pune capăt acestei stări de lucruri, și ilegale, și păgubitoare poporului român?

Ne mulțumim și d-astă dată numai a pune întrebarea.

Așteptăm răspunsul de la fapte și numai de la fapte, căci omul se judecă după fapte, ca pomul după roade.

în istoria noastră națională, în lupta pentru bine ș-adevăr, găsim numele unui evreu, Rosenthal, care a luat parte la revoluțiunea de Ia 1848, a luptat ș-a suferit pentru țară, pentru drepturile și fericirea ei.

Cine sunt actualii?

Nu-și va găsi oare soți ai lui Rosenthal?

Așteptăm răspunsul faptelor și numai al lor.

Noi repetăm părerea rostită de mai multe ori, că în contra invaziei necontenite de elemente străine improductive nu există decât un mijloc temeinic: organizarea economică și socială a poporului românesc însuși. Ramurile noastre de muncă trebuie să se organizeze în corpuri autonome ca să reziste una câte una și toate la un loc introducerii clandestine, năvălirii elementelor exploatatoare și improductive. Cu Jalnica tragodie“ a fratelui

Rosenthal nu se face treabă. S-ar mai putea afla încă o sută de Rosenthali bine intenționați, și nici nu ne îndoim că se vor fi

aflând, fără ca activitatea lor să poată abate un rău social carele nici nu răsare măcar din propriile noastre păcate, ci din criza socială a unui popor cu mult mai numeros decât al nostru, al celui rusesc.

Cu micul bagaj de idei egalitare și liberale de la 1848, lipsite cu totul de razimul științei, nu se rezolvă cestiuni de talia acesteia; de aceea nici credem pe roșii în stare de a găsi în magazinul lor de masalale, de stindarde tricolore, cocarde și... bombe-Orsini, o armă capabilă a da soluțiune unei cestiuni sociale.

[„FRATERNITATE A“ ȘI „AGRICOLIZAREA“ EVREILOR]

Cu privire la cestiunea izraelită, reîmprospătată în timpul din urmă prin imigrațiunea din Rusia, pricinuită de măsurile guvernului și de răscoalele populare de acolo, „Fraternitatea" scrie cu cunoștință de cauză următoarele:

Era un timp pe când România a fost Eldorado al tuturor refugiaților și asupriților din toată lumea. A domnit aci o toleranță religioasă cât se poate de largă și nemărginită, traiul a fost patriarhal, toate trebuințele vieței ieftine ca nicăieri, poporul blând și fără egoism. De aceea au venit în țară lipovenii, bulgarii, grecii, ungurii și izraeliții, mai cu seamă după revoluțiunea din 1848. Astăzi lucrurile s-au schimbat. România, vrând să intre cu pași repezi în sânul statelor apusene, s-a dezbrăcat de multe moravuri și deprinderi din trecut; egoismul sub numele de apărare națională (?) a inspirat multe restricțiuni, încât străinii nu mai privesc România ca pe o țară unde pot să găsească fericire și un trai bun, mai ușor decât acolo de unde au să vie. Noi unii suntem convinși cumcă numărul străinilor care vin acuma în țară pentru a se stabili e cu mult mai mic decât era odinioară și, dacă guvernul ar poseda date statistice, s-ar putea dovedi aceasta într-un mod autentic și neîndoios.

Mai mult, nu numai starea străinilor s-a îngreunat, dar chiar cei indigeni sunt astăzi mai împovărați decât erau în trecut, având să contribuie cu toții la crearea unor instituțiuni costisitoare și necunoscute altădată. Această schimbare a lucrurilor noi izraeliții o simțim mai adânc decât ceilalți locuitori ai țărei; starea noastră e mai nefavorabilă decât a creștinilor, fiindcă noi suntem priviți fără cuvânt de inimici și tratați cu bănuieli și neîncredere. Dacă nu din alt interes, cel puțin de milă și îndurare vom opri pe coreligionarii noștri să nu vină în România, deoarece ei poate nu vor găsi aci ceea ce poate așteaptă. Făcând României, după cum ni se cere, un serviciu, întru cât o ferim de elemente străine cari nu sunt binevăzute, rămânem și buni izraeliți când povățuim și arătăm coreligionarilor noștri cari vor să intre în țară ca să se întoarcă mai bine de unde au venit, deoarece în România nu vor avea să sufere și să muncească mai puțin decât oriunde. Traiul s-a scumpit, toți fără osebire sunt recrutați pentru armată, statul și comuna cere lumii dări care de care mai grele, apoi izraelitul e și împiedicat cât privește domiciliul și negoțul. Ce caută dar între noi izraeliții din țările vecine, unde nu e o stare mai rea? Se mai zice că, din cauza numărului

mare al izraeliților aflați în țară, nu se poate îmbunătăți starea lor. Și aci ne lipsesc date autentice. Unii susțin că România are 600000, pe când alții, cu mai mult temei, zic că sunt numai aproape 250-300000 de evrei. Dacă numărul cel mare e cauza nenorocitei noastre situațiuni păcătoși am fi de n-am da concursul nostru ca acest număr să nu se mărească.

Așadar, facându-se chiar abstracțiune de simțimânte patriotice, interesul nostru propriu ne silește să punem stăvili întru cât depinde de noi spre nevenirea cu grămadă a evreilor din alte țări. Bazându-ne pe asemenea motive nu poate fi nimenea care se va îndoi că promisiunea și voința noastră de-a feri țara de elemente vătămătoare e sinceră și leală.

întrebarea e: în ce mod pot satisface evreii cererea „Românului" repetată în numărul de 19, 20 ale corentei? Noi credem că guvernul - presupunem că ceea

ce cere „Românul*1 e și dorința guvernului - nu va ajunge la acest scop și nu poate conta pe toți izraeliții - și toți trebuie să conlucreze ca să se atingă această țintă - fără reorganizarea congregațiunilor izraelite, după cum sunt organizați armenii și toate afacerile lor religioase, sub un control sever și conștiincios din partea primăriilor locale. Astăzi guvernul n-are la cine să se adreseze vrând să execute o măsură relativ la evrei, n-are pe cine să facă responsabil dacă o măsură luată nu aduce roadele așteptate. Organizându-se asociațiuni religioase la izraeliți cu scopul hotărât de a satisface trebuințele cultului, de a răspândi cultura și de-a deștepta și dezvolta simțiminte patriotice, toate aceste dificultăți vor dispărea. Lipsa acestor corporațiuni face ca toate măsurile guvernului relative la vagabonzi să dgenereze în persecuțiuni contra evreilor, nu numai în contra celor intrați pe furiș, ci și în contra unor evrei cari sunt stabiliți demult sau chiar născuți în țară.

Evreii, luându-și asupră-le sarcina grea de a da guvernului concursul lor întru a opri intrarea celor goniți din alte părți în țară, desigur că se vor expune la multe vorbe și reproșe neplăcute; totuși nu vor înceta a fi la îndemâna guvernului, văzând că prin aceasta s-a dezbrăcat de neîncrederea ce nutrește în contra-ne, nu tolerează ca organele lui inferioare și uneori chiar și cele superioare să lovească pe nedrept în interesele izraeliților indigeni; cu un cuvânt, când se vor convinge că guvernul vrea numai depărtarea adevăraților vagabonzi, dar nu caută a asupri și a njosi pe toți evreii din țară fără osebire. Evreii nu voiesc a deveni un fel de spioni și polițai; ci, lucrând spre binele țării, cer să li se dea ocaziunea și posibilitatea de a se hrăni ca toți locuitorii țării într-un mod omenesc și onest.

Vom merge și mai departe, vom îndupleca pe evrei ca să nu fie cârciumari la sate, ce după legile în vigoare nu pot fi, când li se va îngădui a îmbrățișa o altă ocupațiune, de pildă de a deveni agricultori, fie chiar în Dobrogea. însă să nu ni se ceară aceasta când nu suntem în stare de a le recomanda o altă îndeletnicire. Astăzi lucrurile au ajuns până acolo încât abia este o ocupațiune în care evreii să nu fie împiedicați prin fel de fel de restricțiuni. Junimea studioasă n-are nici o speranță de a putea aspira la un post, fie într-un institut de învățământ ori de altă natură; când soldații voluntari sunt depărtați de armată, debitul de

tutun și băuturile spirtoase e oprit, șederea prin sate chiar ca prăvăliași nu se acordă de către unele organe ale guvernului. Ce să fie, ce să facă dar evreii? Acuma suntem lipsiți de posibilitatea de a ne folosi de cunoștințele noastre intelectuale, suntem opriți a ne bucura de experiențele noastre practice, încât nu ne rămâne decât desperarea.

Ceea ce spune „Fraternitatea" e în mare parte adevărat; e exact și o știm din experiență personală că la 1844, la 1848 chiar, ocaua de came costa patru parale, ocaua de pâne și mai puțin. Și cu toate acestea prețurile se vor părea mari când vom adăoga că ele nu se obțineau decât prin monopol comunal. Tăiearea de vite era un monopol comunal precum și coacerea panii. Chiar din aceste patru parale două erau ale comunei, erau o dare indirectă percepută de la consumatori.

Cine au scumpit traiul în Româna? Neapărat înmulțirea consumatorilor improductivi, reprezentată mai cu seamă prin elementul izraelit.

Tocmai înainte de 1848 - nu în urma lui - deci pe vremea boierilor, starea izraeliților era egală cu a celorlalți cetățeni, nemaipomenind că familiile vechi izraelite - familia Daniel bunăoară

din Iași - era considerată ca familie boierească în rând cu oricare alta. Oamenii nu tocmai bătrâni țin bine minte ce onorabili din toate punctele de vedere erau „puțini" membri ai comunităților izraelite. Prin invazia pe scară mare a elementului rusesc și galițian toate relațiile vechi, ftumoase, întemeiate pe o absolută bună-credință reciprocă s-au descompus. Invazia unui element improductiv a scumpit traiul. Elementul improductiv trebuind să trăiască de undeva, neapărat că s-a folosit de puțina cultura a claselor de jos pentru a trezi în ele vicii și a trăit din satisfacerea acestor vicii, lată cum s-au născut cestiunea izraelită, o cestiune comună nouă, Rusiei de sud, Galiției, Bucovinei, Maramureșului și unor anume regiuni din Ardeal și Țara Ungurească.

Propunerea de agricolizare, de colonizare a Dobrogei cu izraeliți cari să devie plugari, ar 6 în adevăr bună și admisibilă. Pământul a lu vi al al gurilor Dunării e de o fertilitate nemăsurat de mare și aproape vergin. Politica experimentală fiind permisă în asemenea împrejurări, propunerea „Fraternității11 are sorți de-a fi admisă de politici bine cugetători. îndoiala noastră este alta. Nu credem că evreii se vor agricoliza, în afară de unele excepții. Deprinderi contractate în curs de secole se șterg cu anevoie. Dar o încercare, cât de costisitoare chiar, ar fi de recomandat, ca să vedem limpede ce rezultate ar aduce.

[„CUMPĂNA46 ȘI „APĂRĂTORUL66 DESPRE

„MIJLOCIRE66 ȘI „COMERȚ66]

Atât „Cumpăna" cât și „Apărătorul" găsesc multe de întâmpinat în contra unuia din articolele noastre privitoare la relele economice ale imigrațiunii izraelite, articol în care am zis despre evrei că sunt un popor întreg de mijlocitori improductivi.

„Cumpăna" susține contrariul:

1. Evreii au fost chemați în țară din cauza necesităților economice ale generației trecute.

2. Ei sunt utili și chiar necesari deoarece sunt mijlocitorii unici între producători și consumatori, iar pe de alta sunt fabricanți și meseriași.

Să ni se dea voie a face din capul locului o distincție necesară. Nu vorbim de meseriașii buni și nu în contra lor e îndreptată vreodată o vorbă a noastră. Pe cât izraeliții sunt meseriași buni si conștiincioși, pe cât nu lucrează numai pentru ochi, ci-și onorează meseria prin aceea că produc obiecte de valoare și utilitate reală,

ei sunt netăgăduit folositori. Fără îndoială că într-o populație de sute de mii se vor afla și meseriași buni și ar rămânea numai ca o organizare solidă a meseriilor în corporații să deosebească pe cel bun și solid de cârpaciul care nu-și știe meșteşugul și care, oferind consumatorului obiecte rău confecționate, îl frustrează pe acesta, făcând totodată o malonestă și păgubitoare concurență meseriașului solid. Chemată sau nechemată în țară, această categorie de meseriași e utilă și necesară și asupra ei nu pierdem nici o vorbă.

Cât despre serviciul pe care evreii [î]l fac ca mijlocitori între consumatori și producători, aci, verde vorbind, le contestăm orice utilitate și din contra cată să-i declarăm de-a dreptul stricăcioși, nu numai pentru elementul românesc din țară, ci, cu toată solidaritatea ce există între ei, pentru ei înșii.

Eludând deci ceea ce nu intră deloc în cercul discuției, să venim la cele două afirmațiuni al „Cumpenei", că evreii ar fi fost chemați în țară și că sunt utili și necesari ca mijlocitori. Amândouă aserțiunile trebuiesc probate de cine le afirmă, căci le negăm pe date pozitive.

Bucovina bunăoară a avut cincizeci de ani privilegiul de-a nu da oameni pentru serviciul militar; tot astfel Basarabia rusească. Se știe pe de altă parte că, din vremea Domniilor române și până la Știrbei Vodă, serviciul militar îi face pe evrei să treacă granițele când încoace, când încolo. Noi nu vedem în lipsa serviciului militar în Bucovina, în Basarabia, în Principatele române un motiv economic, o chemare pentru necesități economice.

Se știe asemenea că regimul consular al puterilor străine în Orient, al Austriei mai cu seamă, era cu totul altul decât în alte țări. Consulatele erau adevărate „slobozii" pentru tot soiul de străini, cari se bucurau de-o poziție privilegiată față de populația autohtonă a țării, fără nici o obligațiune către statul de cari pretindeau a se ține. Regimul consular cu abuzurile sale, starea de neputință a statelor române în urma domniei fanarioților nu constituie o necesitate economică a generației trecute. Astfel două cauze externe, plus neputința statelor noastre de-a se apăra în contra invaziei, sunt cele de căpetenie pentru imigrarea elementului

izraelit.

Cât despre folosul activității lor ca mijlocitori cată să-1 tăgăduim cu desăvârșire, evreii n-au venit ca indivizi în țară, ei n-au fost supuși legii generale de concurență. In mod sistematic ei au căutat mai întâi negoțuri și meserii slab reprezentate, prin câțiva indivizi numai, pe care-i puteai număra pe degete. Ca din senin negustorul sau meseriașul creștin se vedea la dreapta și la stânga sa cu câte-o prăvălie evreiască cari lăsau obiectele similare mai ieftin până în

momentul când creștinul era ruinat. Apoi, urcând prețul la îndoit, [î]și scoteau, nu paguba, ci fondul ce le înaintase comunitatea religioasă pentru a putea ține concurență creștinului până-1 vor ruina. Apoi pășeau la alte negustorii, mai tare reprezentate, până , ce-au ajuns a ruina în Moldova tot negoțul și toate meseriile creștine, moncpolizându-le în mâinile lor. Iată rele în contra cărora poporul nostru nu era deloc pregătit, pe cari nici nu le înțelegea, nici le putea înțelege. Solidari între ei, înțelegându-se și contractând într-o limbă neînțeleasă pentru poporul nostru, judecându-și conflictele înaintea rabinilor, au format o nație în nație, un stat în stat și un stat dușman existenței noastre, având în vedere ruina și pierderea populațiunilor noastre. Aceste lucruri nu se pot tăgădui. , Tarifa de prețuri a tuturor obiectelor de consumațiune se stabilea și se stabilește încă în singoge; obiectele de primă necesitate se vând astăzi încă în Moldova cu prețuri mai urcate creștinilor, cu mai scăzute evreilor.

Iată manopere dușmănoase ale rasei evreiești îndreptate contra rasei române, care în adevăr nu-i făcuse nimic celei dântâi. Se poate ca aceste instincte de solidaritate între ei, de exclusivism față cu alții să fie contractate prin persecuțiunile Apusului. Poate da, poate nu. Unii sunt din contra de părere că acest exclusivism și această dușmănie sunt înnăscute din vechime rasei izraelite, din timpul formațiunii poporului, mulți ajung a acuza „monoteismul" ca [o] cauză principală a acestui rău psicologic, alții iar conchid că, tocmai din cauza predispozițiilor caracterului evreiesc, Baal (Saturn) a trebuit să devie unicul Dumnezeu al evreilor. Dar e cestie complicată, care nu ne-ar înainta în materie socială și economică.

Despre mijlocire și negoț în genere avem o altă opinie decât aceea a „Cumpenei". E prea adevărat, cum zice J. B. Say că „le commerce est l’industrie qui met un produit â la portee du celui qui doit le cosommer" și asupra productivității lui se exprimă tot el în acest chip: „L’industrie commerciale concourt â la production en elevant la valeur d’un produit par son transport d’un lieu dans un autre". Definiția lui Roscher nu cuprinde mai mult în numirea specioasă de valori de loc și de timp. Noi credem însă, și ne declarăm în apostazie împreună cu Carey, că negoțul e întru atât 1 folositor întru cât sporește puterea de muncă și aptitudinile unui I popor. întru cât el o împuținează și simplifică ori reduce aptitudinile j unui popor e stricăcios.

E ciudat că tocmai meritul negoțului de-a căuta piața cea mai ieftină pentru a cumpăra și cea mai scumpă pentru a vinde constituie și dementul lui și se ascute într-o antinomie.

Da, zice umanul Carey, el opune piedici oricării comunicații ce se întâmplă fără mijlocirea lui, căutând a câștiga un monopol; pentru ca producătorul de

alimente să capete cât se poate de puţin postav pentru productele lui, iar postăvarul cât se poate de puţină pâine pentru postavul lui. o

(V. Principles of politicul economy, Philadelphia, 1837, 4 . voi. I. cap. 8, & 4).

Tot așa ni se pare de prisos citarea fiziocraților. în realitate fiziocrații au cuvânt, deplin cuvânt, când pun producțiunea asupra negoțului, și citarea genialului pamfletist Voltaire în contra școalei lui Quesnay nu are tocmai multă putere de convingere.

Chiar balanța comercială, atât de mult combătută ca erezie științifică, are o însemnătate reală și dureroasă pentru țările agricole.

Dar, în genere vorbind, este economia politică o știință atât de pozitivă și absolută precum par a ne-o reprezenta c-un aer mare confrații de la „Cumpăna”? Cuprinde ea adevăruri absolute ca matematica, de—o probabilitate aproape de certitudine ca științele naturale, încât să se opereze cu atâta ușurință cu noțiunile ei abia stabilite? Dar asupra „valorii”, desigur una din cele mai elementare noțiuni, fiece economist însemnat își are definiția sa proprie, necum asupra altor noțiuni. Pentru noi e exactă definiția lui Carey. „Valorea e măsura economizării de muncă”. Am întreba acum, în ce vânzarea de rachiu, privită ca producțiune de valori de timp și loc, au economizat munca, timpul și puterea musculară a țăranului? în ce introducerea de obiecte din străinătate au economizat munca meseriașului nostru? Da, i-or fi dat foarte mult timp, dar timp pentru a nu face nimic, pentru a nu șl i de ce să se apuce, timp pentru a muri în mizerie, căci i-au luat piața în care-și oferea brațele, l-au lăsat fără lucru. De aceea școala modernă de economiști are o formă atât de respingătoare și privește pe om nu ca pe obiectul perfecțiunii, ci ca pe-o mașină, ca pe—un animal condamnat a munci pentru cel mai tare sau pentru cel mai viclean.

în , Apărătorul” un tânăr student în științele sociale ne răspunde. Cam confuz nu-i vorbă, dar nu de asta ne preocupam. Nu ne vom ocupa mult cu citatele din cărți germane, ci ne mărginim la o rectificare. De aceeași părere (în privirea mijlocitorilor) este și americanul Carey, care nu stă departe de socialiști, zice „Apărătorul .

Departe sau nedeparte, Carey nu este socialist. Dacă Eugen Duhring, care este socialist, utilizează idei de-ale lui Carey în contra teoriei populaționistice a lui Malthus și a teoriei rentei fondare a lui Ricardo, asta nu dovedește că scriitorul american are a face cu socialiștii. E în genere foarte ieftin de-a numi pe orice om care se ocupă cu cestiuni sociale, socialist. Socialismul consistă în anume soluțiuni ale cestiunii sociale, de-un caracter propriu și revoluționar, nu în recunoașterea, studiul și regularea legală a acesteia cestiuni. Gestiunea evreilor la noi în țară este \ socială; dar ocupându-ne cu ea, pentru a-i căuta o soluțiune

conformă cu interesele statului și rasei române, nu devenim socialiști. Tânărul student, în loc de-a cita pe Diihring, ar face bine să consulte pe Carey însuși în bună traducere germană de Adler (Munich, 1863, 3 voi.).

[„ALIANȚA IZRAELITĂ" ȘI
SUSȚINĂTORII EI
În’ ROMÂNIA]

împăratul Alexandru III, râvnind la epitetul de împărat al țăranilor și preocupându-se de starea rea la care forme de civilizație costisitoare au redus populațiunile agricole din Rusia, urmarea neapărată a acestei tendențe umane a suveranului s-a tradus în acte adminsitrative îndreptate în contra evreilor.

în adevăr una din cauzele esențiale ale căderii economice a țăranului de acolo este, ca și la noi, evreul, care-ntr-o țară unde există imense întinderi de pământ cultivabil precum e Rusia preferă a vinde rachiu și a precupeți, adecă a trăi din speculă mai bine decât din muncă.

Fără-ndoială că nu evreii singuri vor fi de vină la starea rea a populațiunilor rurale din Rusia, dar unul din factorii esențiali și vădiți ai acelei mizerii sunt ei. De acolo măsura, bună poate pentru Rusia, rea pentru noi, de-a expedia cârduri întregi în România cu pașapoarte în regulă, de-a împinge pe alții să treacă noaptea fără pașaport granițele țării noastre.

Nu trebuie să fie cineva un observator tocmai adânc pentru a vedea că România geme de evrei rusești. Noaptea, ulițele Bucureștilor sunt pline de figuri cu totul străine, la cari recunoști numaidecât că abia de ieri li s-a comandat de-a-și rade barba și de-a-și tăia perciunii; toate colțurile de uliță sunt pline de colportori și precupeți, pe cari nimeni nu i-a văzut pân-în anul acesta, c-un cuvânt suntem amenințați de-a vedea și Bucureștii prefăcându-se intr-un murdar cuib jidovesc cum sunt Iașii astăzi.

Ca să dea de căpătâi puzderiei acesteia de noi venetici Ministerul de Interne a publicat un regulament privitor la petrecerea și așezarea străinilor în țară.

Nu vom discuta acest rgulament de vreme ce suntem convinși că, orice măsură ar imagina capete ca d-alde d. C. A. Rosetti, ele vor fi născute moarte.

în locul unei legi de incolat, lege organică care să supuie la anume condiții petrecerea străinilor în genere în țara noastră, d. C. A. Rosetti vine c-un reglement pe care orice alt ministru [î]l

poate revoca și pe care Caradalele sale de toată mâna nici nu sunt dispuse de a-1 lua la serios.

Dar ceea ce este neauzit și caracterizează din nou protestațiunile de patriotism ale foilor evreiești din capitală este obrăznicia cu

care Alianța izraelită stăruiește pe lângă d. Gambetta, ministrul prezident din Franța, de-a provoca înlăturarea acestui reglement. Pe Rusia nu îndrăznesc s-o acuze, care alungă evreii în mod sistematic. Vai de evreii din Rusia în ziua în care Alinața ar îndrăzni să intervie în favorul lor; ar fi semnalul pentru un tratament și mai energic decât cel de până azi. Dar aci, unde nimeni nu se atinge nici de persoana, nici de avutul lor, aci, unde nu e vorba decât de-a abate imigrațiunea lor stricăcioasă, prin mijloace cu totul umane, cari sunt de dreptul oricărui popor, aci Alianța îndrăznește a interveni și a calomnia din nou Româna.

Alianța are o mulțime de membri în Româna. Nu este o adevărată trădare de patrie din partea celor petrecători în țară de-a fi membrii unei asociații internaționale al cărei scop e de-a comprmite statul român și interesele sale? Nu e vorba... în țara în care trădătorii din noaptea de 11 fevruarie au ajuns a fi decorați și înălțați în demnități publice trădarea de patrie se consideră demult ca un merit. A fost o urmare naturală dar ca tocmai membrii cei mai infiuenți ai Alianței din România să fie încetățeniți. Numai Țepeș n-ar fi găsit destui pari pentru a le mulțumi pentru modul în care pricep a fi români; noi suntem cu mult mai îngăduitori. .

Dar vorbim către aceia cari pot înțelege. Cred în adevăr că răbdarea poporului românesc e nesfârșită, nesleită ca a lui Dumnezeu, cred că ne e absolut cu neputință de-a ne apăra de ei cu orice arme ne-ar conveni? E prea adevărat că poziția de stat a României și permanentele primejdii din afară cari ne amenință îmblânzesc luptele politice la noi, că patriotismul latent al rasei române [î]i dictează precauțiune. Dar [î]i sfătuim să nu se- joace cu focul. Daca e cineva în stare de a face pe români să uite până și interesele statului lor, apoi desigur aceștia sunt evreii, ei, cari nu cutează a combate o putere mare cum e Rusia, dar s-aruncă cu toată insolența lor cunoscută asupra unui stat mic care-a avut naivitatea de a-i îngădui să fie cum sunt.

Noi știm bine că trei zile ar fi de ajuns pentru a regula atât de definitiv cestiunea inzraelită încât Alianța să nu mai aibă pentru cine interveni. Noi cunoaștem poporul. în aparență atât de blând și de guvemabil, are o margine blândeța lui pe care e primejdios de-a o trece.

[„APĂRĂTORUL" ȘI
O ORGANIZARE SOCIALĂ A
ROMÂNIEI)

„Românul" ne face o imputare gravă din buna opinie pe care ziarul izraelit „Apărătorul" pare a fi având despre partidul conservator. Nu știm ce-o fi zis „Apărătorul", căci am scăpat din vedere articolul în cestiune și numai pe citatele „Românului" nu ne putem întemeia; dar dacă a luat act de repetata noastră declarare că nu urâm pe evrei desigur de adevăr a luat act.

Marile fenomene sociale se întâmplă, după a noastră părere, într-o ordine cauzală tot atât de necesară ca și evenimentele elementare și daca nu putem zice că avem ură în contra ploiei,

chiar când cade prea multă, sau contra ninsorii, tot astfel nu ură putem simți pentr-un eveniment atât de elementar ca imigrațiunea în mase a unui element etnic care-a contractat anume apucături economice ce nu ne convin, sub persecuțiile altor popoare. Dar totodată nici o minte serioasă nu poate pretinde ca poporul nostru, cel nevinovat în chestie, să poarte urmările nefaste ale persecuțiilor ce izraeliții au avut a le suferi de la alții. Alte popoare i-au oprit de la meșteșuguri, deci s-au dedat cu negoțul și, neajungând acesta, cu specula, mai ales; de aci nu urmează că putem suporta un element prea numeros, a cărui ocupațiune de căpetenie să nu consiste în producțiune de valori intrinsece, ci în producerea de valori de loc și de timp numai, precum se numește, cam eufemistic, precupețirea și colportajul.

Izraeliții în numărul în care sunt astăzi constituie o putere de a cărei acțiune cată neapărat să se țină seamă. A face să nu existe această putere nu stă în facultatea omului de stat, precum nu poate cineva desființa Dâmbovița ori Ialomița; cestiunea nu poate fi decât a o face în adevăr folositoare.

Precum un râu de munte îneacă nefiind supus voinței determinante a omului, pe când cu albia regulată el poartă vase și devine un izvor de înavuțire pentru câmpiile ce le petrece, astfel și un element etnic care ar lăsa curs liber numai instinctelor sale ar fi periculos, pe când abătut în albia unei munci liniștite și productive ar deveni folositor patriei lui adoptive și, cu vremea, ar ține poate la pământul ei stânt tot cu atâta tragere de inimă ca și urmașii acelor războinici păstori cu puternice și încăpătoare cranii cu cari Radu și Dragoș au cuprins câmpiile Moldovei și ale Țării Românești.

O serioasă reorganizare socială și apărarea meseriilor de concurența articolelor gata importate din străinătate, așadară măsuri interne, combinate cu alte vederi de politică economică decât ale absolutului liber schimb cari au domnit pân-acuma ar fi poate în stare de-a ocupa brațele și inteligențele celei mai nouă imigrațiuni cu o lucrare mai folositoare și mai spornică decât precupețirea spirtului, care-n ultima linie nu se poate face decât în detrimentul sănătății și buneistări a celei mai importante părți a poporului românesc, â țăranului.

Gestiunea de căpetenie pentru istoria și continuitatea de dezvoltare a acestei țări este ca elementul românesc să rămâie cel determinant, ca el să dea tiparul acestei forme de stat, ca limba lui, înclinările lui oneste și generoase, bunul lui simț, c—un cuvânt geniul lui să rămâie și pe viitor norma de dezvoltare a țării și să pătrundă pururea această dezvoltare. Voim statul național, nu statul cosmopolit, nu America dunăreană. Voim ca stejarul stejari să producă, nu meri pădureți.

Arta de stat a d-lui C. A. Rosetti a consistat din contra a face pe român să semene cu orice parte a străinătății mai mult decât cu el însuși; să semene a fiancez, a englez, a neamț, numai a român nu.

Noi credem că, mănținându-se cu statornicie punctul de plecare

al statului național, e mai mult ori mai puțin indiferent daca oamenii cari supun dezvoltarea lor proprie dezvoltării naționale a României sunt în orice caz de origine pură traco-romană, sau dacă într-un număr de cazuri această origine nu este atât de proprie.

Astfel d-nii Mandelbaum și Rosenbliith pot fi atât de români ca și Giani, Carada ori Pherekydes, căci ce mi-e Mandelbaum, ce mi-e Pherekydes? Că unul o fi originar din Tamopol, altul din Epir, în ce mi-e preferabil unul celuilalt?

Ba cine știe? Poate chiar presupusul Mandelbaum ar fi mai exigent față de sine însuși pentru a aspira la portofolii ministeriale decât Pherekydes; ar învăța poate mai mult și ar cântări cu mai mult scrupul valoarea sa proprie, intelectuală și morală, până a râvni atât de sus.

Așadar ce ne impută foaia guvernamentală? Că nu punem pe românii „Românului" mai presus decât pe cei cari aspiră a deveni poate mai buni români decât cei de sus? Că nu punem Caradalele mai presus de Mandelbaum ori Feigelstock? Pentru că au nume străine? Egal de străini ca origine, egal de improductivi ca elemente economice și de-o valoare socială egală, noi nu găsim nici un cuvânt pentru a decerne superioritatea unuia sau celuilalt.

E însă pentru noi sigur și netăgăduit că actualul sistem de

exploatare economică poate face Ioc, sub domnirea altor idei, unui sistem de armonie a intereselor, că în locul speculei poate veni industria și anume industria aceea care întregește activitatea agricolă și stă în legături cu ea. Un asemenea sistem precum îl descrie Laing că există în Danemarca bunăoară ar ocupa brațele, pân-acuma improductive, într-un mod folositor și lor și semenilor și s-ar înlătura gravele neajunsuri ale disproporției de azi dintre clasele producătoare și cele consumatoare.

Dar pentru o asemenea reorganizare sănătoasă se cere un bagaj mai mare de idei decum [î]l dau articolele foilor politice din Paris și conferințele d-lui Jules Allix asupra „Melcilor simpatici", vestitele izvoare de învățătură pentru demagogia roșie care ne guvernează.

Dar... am lunecat deja pe un teren străin discuției. Dacă „Apărătorul" ar vrea să ne facă amici ai cauzei izraelite ca atare, ai cauzei naționale a unei rase străine celei române, am trebui să protestăm. Dar dacă crede că procesul de asimilare se va face cu mai multă cruțare și siguranță sub domnia unor vederi conservatoare, atunci are poate cuvânt.

EVREII IN PRUSIA, RUSIA, UNGARIA ȘI AUSTRIA

[REGLEMENTAREA SITUAȚIEI EVREILOR ÎN PRUSIA]’

Prin faimoasa scrisoare din Rusciuc d. C. A. Rosetti a declarat, ia 1857, că e frate cu Rosenthal.

Se vede că în calitate de frate cu evreii, venind la minister, a înființat secretariatul extraordinar pentru Moldova, post neprevăzut în buget, neautorizat prin nici o lege, menit însă a organiza pe evrei în partid roșu.

De când d-sa are la îndemână pe d. Gută Panu, circulările curg de la Ministerul de Interne; diletantismul literar pus în serviciul celui politic dă naștere la o mulțime de probe de stil, iscălite de C. A. Rose., nthal.

Dar acest diletantism nu se mărginește a fi pur literar, ci e totodată, din nefericire, politic.

Ministrul nostru de interene n-are nici o idee clară despre ceea ce trebuie a se face în privirea cestiunii izraelite, ba nici poate avea o idee. Cosmopolit precum este și adept al teoriei „om și om", necunoscător istoriei noastre naționale și legislațiunilor altor țări pe cât privesc această materie, C. A. Rosetti crede ar putea înlătura cestiunea izraelită printr-o circulară concepută de ilustrul Guță, prin care se încredințează că legea poliției rurale are să facă minunea de-a scăpa țara de boala socială.

în același timp în care această circulară se publică, pe sub mână d. C. A. Rosetti încvartiruiește pe jidovimea imigrată peste toată România, împle orășelele Țării Românești cu aceleași elemente cari au adus decadența morală și fizică a populațiunilor noastre din Moldova. Pe la punctele de graniță pe de altă parte curg evreii cu pașapoarte în regulă, căci guvernele lor respective, ca

să scape de ei, le dau bucuros pașapoarte, ba poate chiar și bani de dnim.

Țara în care C. A. Rosetti e stăpânilor e neapărat Eldorado al tuturor scursăturilor. La noi lucrul merge atât de departe încât chiar dreptul de grațiare, pe care Constituția-1 dă regelui, a devenit un monopol jidovesc.

Evreii cari au bătut pe preuteasa română pentru că privea la îngroparea rabinului Șorr au fost grațiați.

îndată ce un evreu ar fi condamnat pentru escrocherie, pentru faliment fraudulos, pentru crime ori delicte specific evreiești, se țin lanț stăruințele până împrejurul regelui, de unde vine neapărat... gradarea. Românul, de va fi furat o găină, șade luni și ani în temniță; evreul ce prin faliment fraudulos va fi ruinat zeci de familii poate fi sigur că va fi grațiat, prin protecția și conexiunile ce le are solidaritatea neamului lor.

Dacă un judecător va fi drept și va pronunța sentințe pedepsitoare asupra evreilor poate fi de mai nainte sigur că, sau va fi pus în disponibilitate, sau permutat... sau înaintat la vro Curte din alt loc, numai să scape cuibul evreisc de el.

O conspirație întreagă contra negoțului român, contra muncii române, contra statului român, conspirație la care iau parte fără

s-o știe poate sferele noastre determinante, însă unii cu bună știință și între aceștia desigur putem cita pe d-alde Gheroghian, Guță Panu și pe părintele lor spiritual, d. C. A. Rosetti.

Relevăm toate acestea pentru a putea explica circulara, necalificabilă din punct de vedere național, a d-lui C. A. Rosetti. Necalificabilă, pentru că ministrul de interne trebuie să știe cât de mult populațiile noastre sunt exploatate de acești străini, trebuie să știe că țara nu se află decât în cazul de legitimă apărare. Dar se-nțelege... pentru fratele lui Rosenthal legitima apărare a elementului istoric în contra imigrațiunii și exploatării străine e o uneltire criminală. Când poporul nu mai găsește nici un sprijin în administrația sa venală, în justiția lipsită de experiență, nicăieri, când el s-ar decide a-și apăra moșia precum și-o apărau străbunii lui, cu parul, atunci d. C. A. Rosetti e virtuosul, poporul e criminal. Dar ce să facă poporul român daca legiuitorii și căpeteniile lui nu fac nimic? Să se lase despoiat, să se simtă străin în țara lui proprie, să moară? Libertatea de-a muri e desigur aceea pe cari i-o [con]cedeți mai lesne, după cum ne-nvață datele statistice.

Existat-au și în alte țări cestiuni izraelite, ba există încă. Dar a intervenit regele, statul, pentru a o regula, pentru a da o scurgere elementelor parazite.

Iată de ex. câteva paragrafe din edictul lui Frideric Vilhelm III privitor la poziția evreilor în Prusia.

§ 1. Evreii cu privilegii, patente și naturalizațiune, răvașe de protecție și concesiuni se vor privi ca pământeni.

§ 2. Durata acestei calități ce li se atribuie ca pământeni li se acordă însă numai sub următoarele condiții:

Să poarte porecle hotărâte de familie.

Nu numai în purtarea condicelor lor de negoț, ci și în compunerea contractelor lor și a declarațiilor juridice a voinței lor să se servească de limba germană sau de altă limbă vie, iar la iscălirea numelui lor să nu se servească de alte litere decât de cele germane sau de cele latine.

§ 3. Până-n șase luni de la data publicării acestui edict oricare evreu privilegiat trebuie să declare la autoritatea domiciliului său ce nume voiește să poarte. Cu acest nume va fi numit atât în pertractările și în eliberările de acte publice, precum și în viața comună.

§ 4. După ce va urma declararea și stabilirea numelui de familie, fiecare va primi de la guvernul provinciei sale, în care-și are domiciliul, un certificat că e pământean, care certificat [î]i va servi lui și urmașilor lui în loc de răvaș de protecție.

§ 5. Evreii aciia cari vor lucra în contra prescripțiunilor 2 și 3 se vor considera și trata ca evrei străini.

§ 6. Ne rezervăm de-a hotărî prin legi, cu vremea, întru cât evreii pot fi admiși la servicii publice și funcțiuni ale statului.

§ 17. Evreii pământeni pot să încheie căsătorii între dânșii fără ca pentru aceasta să aibă nevoie de-o autorizare specială, întrucât nu e necesară, după prescripțiuni generale, învoirea sau permisiunea altora la încheierea căsătoriei.

§ 18. Dar e nevoie de-o autorizare specială când un evreu pământean se însoară c—o evreică străină.

§ 19. Prin căsătoria c-o evreică pământeană evreul străin nu câștigă dreptul de-a se așeza în statele noastre.

§ 30. în nici un caz rabinii și mai marii evreilor nu-și pot aroga vro jurisdicțiune sau dirigerea de moșteniri pupilare.

§31. Evreilor străini nu le e permis a se așeza în statele noastre până ce nu vor fi câștigat dreptul de împământenire prusian.

§ 32. La câștigarea dreptului de pământenie nu pot ajunge decât după propunerea guvernământului provinciei în care vor să se așeze și cu aprobarea ministerului nostru din lăuntni.

§ 34. Evrei străini nu pot fi primiți nici ca rabini, nici ca servitori bisericești, nici ca calfe și ucenici, nici ca servitori în casă.

§ 35. Acei evrei pământeni cari vor lucra contra dispozițiunii §-lui 34 de mai sus se vor pedepsi cu 300 taleri amendă sau, în caz de neavere, cu închisoarea măsurată după regulile în general stabilite a preschimbării pedepselor, iar evreul străin se va transporta numaidecât peste graniță.

§ 36. Evreii străini au permisiunea de-a intra în țară pentru a trece prin ea sau pentru afaceri de comerț permise. Despre procedarea ce au urma ei și care se va urma contra lor autoritățile polițienești vor primi o deosebită instrucție.

§ 38. în Konigsberg în Prusia, în Breslau și în Frankfurt lângă Oder pot să petreacă și evrei străini în vremea bâlciului și cu permisiunea autorității.

Iată cum se apără un stat sănătos de invazie. Nu ni se spună că această lege, dată în secolul al nouăsprezecelea în unul din cele mai civilizate state din Europa, a fost abrogată. Rău s-a făcut că s-a abrogat și o dovadă că rău s-a făcut este mișcarea antisemitică care a cuprins și frământă Germania atât în cercurile de sus cât și în cele de jos ale ei.

D. de Bismarck, care desigur simte cu repugnantă cum evreii

vor să devie elemente determinante în statul german, nu este cu totul străin de acestă mișcare. Cerem iertare de la pana noastră proprie că îndrăznim a cita numele principelui în aceleași șiruri în cari cităm pe un C. A. Rosetti și pe alți pitici.

Am 6 nedrepți se-nțelege de-a amesteca pe toți evreii în aceeași categorie; căci prin intuiție ne-am încredințat că există marea deosebire între cei veniți de mult în țară, adică de o sută si mai bine de ani, și cei veniți de la 1840 încoace. Acești din urmă sunt cei răi. In Moldova se găsesc adesea alături orășele cu evrei cu totul deosebiți. în județul Iași bunăoară nu e absolut nici o comparație între evreii din târgușorul Bivolarii, cari sunt vechi,

vorbesc și se poartă țărănește, sunt prietenoși și de bunăcredință, și între rasa dușmănoasă și sălbatică din târgușorul Sculenii. Dar o lege de incolat ar putea face deosebire între cei în adevăr pământeni, cari prin contact secular cu poporul nostru i s-au asimilat în mare parte, afară de religie, și între cei veniți de 30-40 de ani încoace, cari sunt neasimilabili pe un secol înainte.

Circulara d-lui Rosetti va avea însă tocmai efectul contraiu de acel ce urmărește. Ministrul nostru de interne prea e urât de toată țara adevărată pentru ca aceea ce el zice să nu dea naștere unei vii rezistențe.

Astfel la 4 octomvrie s-a răspândit o foaie volantă hectografiată îndreptată tocmai contra circularei ministeriale. Primul punct al acestei foi spune:

Să facem apel la întreaga națiune română ca să ne dea nouă concursul, iar nu ideilor ipocrite ale d-lui C. A. Rosetti. (Vedeți ciruclara no. 17.219 din 1 oct. către d-nii prefecți din țară.)

Celelalte puncte nu le comunicăm, de vreme ce cuprind un apel la acte ilegale, iar denunțători ai poporului nostru nu suntem nici atunci când el n-ar avea dreptate.

[STATUTUL EVREILOR ÎN PRUSIA]

„Fraternitatea11 cuprinde un lung răspuns la adresa noastră. Tonul acestui articol ne dispensează, din nefericire, de datoria de-a ține seamă de el și cu părere de rău cată să renunțăm la plăcerea de-a cerceta daca „balanța comercială11 mai are o altă însemnătate decât părerea greșită că bogăția consistă în bani sau alte asemenea.

împrejurarea că există mai multe școli de economiști și că școala liberului-schimb nu predominează absolut spiritele este o dovadă în favorul oricui că e îndreptățit a se alătura la seria de idei pe care-o crede adevărată. Această îndreptățire ne dă totodată si tonul în care asemenea discuții trebuie să se poarte. A ne întrece în înjurături cu evreii nu credem de cuviință, de vreme ce

aceasta e partea lor cea tare, ajutată și de... cunoscuta vitejie evreiască.

Dar „Fraternitatea" susține între altele un lucru ce nu are a face cu teoriile noastre economice: că am falsificat un statut prusian.

„Fraternitatea" spune neadevărul.

Nu am falsificat nici un statut prusian. Toate articolele reproduse sunt autentice. Dacă n-am reprodus articole favorabile evreilor, cauza e simplă. Nu avem nici nevoie, nici înclinare de-a cita ceva în favorul evreilor. De restricțiunile introduse în legile străine ținem seama, nu de favorile acordate.

Nimeni nu e obligat, în discuție, a spune tot ce știe, ci numai ca tot ce spune să fie adevărat, și nu renunțăm la dreptul de-a

aproba restricțiunile, de-a disproba favorile. Pe cât timp citatele sunt autentice nu poate fi vorba de rea-credință. E treaba adversarilor de-a-și ușura poziția și de-a cita articole ce sunt în favorul lor.

[„MIȘCAREA ANTISEMITICĂ
ÎN RUSIA...44]

Mișcarea antisemitică în Rusia crește din ce în ce mai mult. Evreii sunt obiectul unor violențe excesive, cari se repetă în fiecare zi și se propagă din localitate în localitate fără ca forța publică a Imperiului să poată înfrâna curentul. în așa împrejurări este dar natural ca populația evreiască d-acolo să caute un tărâm de refugiu cât mai apropiat și cât mai sigur. Ca atare li se prezentă foarte la îndemână teritoriul regatului nostru. E dar neapărat că guvernul nostru să se gândească serios la această împrejurare. Moldova este cu prisos colonizată de evrei și cea mai mică neîngrijire a granițelor noastre despre Rusia ar avea de rezultat o nouă incurgere în Moldova cu grămada a evreilor fugiți din Imperiul vecin. Această cestiune a făcut obiectul unei interpelări în Cameră din partea d-lui N. lonescu. Cu această ocazie, onor, interpelator a rugat pe guvern să grăbească a aduce în Cameră proiectul de lege asupra stabilirii domiciliului străinilor. D. ministru de interne recunoaște că preocupațiunile ce s-au manifestat în sânul Parlamentului în cestiunea emigranților evrei din Rusia sunt legitime și declară că guvernul le împărtășește. D. ministru de interne spune că, înainte de a i se anunța interpelarea d-lui lonescu, primise știri oficiale că la mai multe puncte de trecătoare peste Prut, în județul Iași, se prezentase un mare număr de evrei, în cea mai mare parte oameni fără căpătâi, cari căutau refugiul, siliți la aceasta de molestările și amenințările a căror obiect sunt pe teritoriul rusesc. Guvernul a dat ordin imediat administrației să ia măsuri ca oamenii fără căpătâi sau cari n-ar avea mijloace ostensibile de viețuire să

nu fie admiși în țară. Ar fi de dorit ca guvernul să nu se mărginească numai a da ordine ordinare administrației, care se știe cât e de slabă, incapabilă și coruptă. Ar trebui ca unei cestiuni atât de importante să i se dea o deosebită atențiune și guvernul să îngrijească a ști dacă ordinele sale simt executate.

[„STAREA DE LUCRURI ÎN RUSIA...“]

Starea de lucruri în Rusia devine tot mai îngrijitoare. Singura reformă ce au crezut de cuviință sau au cutezat să introducă triumvirii Ignatiew, Katkow și Pobedonocew privește poliția din cele două orașe principale. Dar și aci nu s-a făcut altceva decât s-a înmulțit personalul și s-au mărit lefurile! Despre situația ce domnește astăzi în Rusia cea mare ne dă următoarea icoană drastică corespondentul unei foi germane:

Cornițele Iganatiew domnește d-abia de un timp scurt, numai un singur decret a apărut de la dânsul și barca statului se leagănă grozav. în acest pilot nu se încrede nimeni afară de țarul, nici chiar panslaviștii, din care el pare că voiește să facă parte, ceea ce în Occident se numește o majoritatea guvernamentală. Partida lui Ivan Aksakow visează o mare alianță liberă a tuturor slavilor, în care să nu fie nici o deosebire de clase, ceea ce-i dă domnului Ignatiew un mijloc la mână ca să lucreze în contra privilegielor nobilimei, zicând țăranilor

că marii proprietari sunt un obstacol pentru libertatea lor, pe care țarul ar voi bucuros să le-o dea. In urma acestora aristocrația a început să fugă din Petersburg și de la Curtea pe care o amenință bombele comitetului executiv din nou format, farul nu e sigur nici în fundul castelului din Gacina. căci s-au arestat chiar ofițeri de ordonanță cari au Jurat credință țarului. Unul din aceștia a fost întrebat la interogatoriu dacă a avut de gând să atenteze în contra țarului. El a răspuns liniștit că nu se pronunțase încă sentința de moarte în contra împăratului. Bigotul Pobedonocew cooperează la toate și de aceea se pune mare greutate pe elementul religios. Astfel unul din ofițerii de marină arestați, care ca student fusese foarte evlavios, fu întrebat dacă se mai gândește la Dumnezeu, la viața de veci, la ceri. Ofițerul, în etate de 23 de ani d-abia, începu a râde cu hohot și apoi, încruntând ochii, zise: „Ceri! Ceriul e pentru cei puternici, cărora îl procură Sinodul cel sfânt: omul sărac din popor are numai lipsa, mizeria și răzbunarea sa, cari nu-l pot duce în ceri". De aci se vede ce ură domnește și în contra Sfântului Sinod, care iarăși voiește să aducă cu forța la ortodoxism pe toate celelalte secte. Nihilismul se recrutează tocmai din aceste secte și deci ministrul panslavist și-a pus în gând să grupeze în Jurul monarhului pe credincioșii religiunii de stat, cari formează majoritatea țării. El le promite marea cu sarea, dar nu le poate da nimic până ce nu vor pieri vrăjmașifi] țarului, adecă necredincioșii. Astfel dar s-a început cu ovreii, apoi vor urma și alte secte. Chiar și din cele patruzeci de comune jefuite cu totul multe sunt locuite nu numai de ovrei, ci și de inși eretici. Mai pe urmă vom vedea mulțimea năpustindu-se asupra băgaților, iar Ignatiew va privi cu mâinile în sân la foc, jaf și omor, comise prin palaturi și casteluri. Astfel are de gând să ocupe țara până va fi gata statul panslavist și când, într-o zi, nu va mai putea ieși din încurcăturile interioare, atunci se va arunca cu căzăcimea în contra vreunei victime din afară.

SITUAȚIA ÎN RUSIA

Guvernul rusesc face cunoscut că la 2 iunie încep dezbaterile asupra reducțiunei sumei de dezpăgubire ce au să mai plătească țăranii pentru pământurile lor. Cei doisprezece experți numiți spre acest scop sunt luați dintre țărani, din consiliile urbane, din nobilime și proprietari. Mulți susțin că aceasta nu e decât un mijloc paliativ față de mizeria țăranilor ruși, dar în fine e un fel de început. în privința mișcărilor mai recente ale nihiliștilor, „Koelnische Zeitung" primește din Petersburg interesante știri, care spun că

nihilismul este astăzi mai în floare decât orcând. Persecuțiunile în contra ovreilor s-au întâmplat intr-un sezon foarte favorabil pentru anarhiști, deoarece primăvara agitatorul merge la țară, unde, ca țăran, fierar sau muncitor, face propagandă. Sărăcia amarnică a poporului este un ciment pentru propagandă fi de aceea a reușit să împingă pe popor pentru prima dată într-o luptă fățișă. Numita foaie mai spune că nihiliștii au publicat nu una, ci două proclamațiuni. Lucrătorii, între cari propaganda află mai mulți aderenți, s-au împărțit în două uniuni, dintre cari cea de nord recunoaște autoritatea comitetului executiv, iar uniunea lucrătorilor de sud lucrează de capul ei. Se zice că Uniunea de sud a luat parte foarte activă la persecuțiile contra jidanilor. în Petersburg s-au fabricat cu intențiune proclamații false în numele țarului, cari au fost împrăștiate în sudul țării spre a ațâța mulțimea. în aceste hârtii se zicea ca țăranii să ocupe îndată locurile promise lor, căci țarul deocamdată nu poate face nimic, fiind ținut prins de nobili la Gacina.

[„GOANA ÎN CONTRA OVREILOR
ÎN RUSIA...“]

Goana în contra ovreilor este iarăși la ordinea zilei în Rusia. Ba mișcarea antisemitică devine epidemică, întinzându-se și înspre Prusia. Este adevărat că mai ales poporul de jos suferă mult din partea speculanților fii ai lui Izrail dar aceasta nu poate justifica deloc excesele barbare de jaf și bătăi. Un corespondent descrie o tulburare antisemitică din Njeshin care a ținut 24 ore. Armata a trebuit să facă uz de armă spre a restabili ordinea. Au fost ucise și rănite o mulțime de persoane. Se vorbește de treizeci morți. La Borispol de asemenea a fost o încăierare între locuitori și trupe. Ca de obicei mulțimea a jăfuit casele ovreilor, a dărâmat sinagoga, a băut sau vărsat butoaiele cu băuturi, apoi, înarmându-se cu ciomege, coase, drugi și alte instrumente, au atacat și cartierul unde se aflau cazacii. Comisarul poliției și ofițerul, care dispunea numai de treizeci de cazaci, nu puteau domoli furia tulburătorilor amețiți. Ofițerul a fost dat jos de pe cal; mai mulți cazaci au

primit lovituri de pietri și comisarul era să fie ucis cu un drug de fier. în fine s-a comandat foc. Doi țărani fură uciși și mai mulți răniți. Apoi cazacii, năvălind cu sabia, împrăștiară lumea în toate părțile. Tot în chipul acesta sau analog s-au purtat și prusienii în mai multe comune din Pomerania.

O parte a presei germane s-ar fi adresat la prințul Bismarck, întrebându-1 dacă nu-i stă în putință a pune capăt acestor fapte ale antisemiților, cari nu fac onoare națiunii germane.

[,,O CIUDATĂ CIRCULARĂ...66!

O ciudată circulară au adresat subprefecții din Galiția comunităților religioase izraelite. Fiindcă în Rusia purtarea costumului evreiesc este oprit, subprefecturile aduc aminte evreilor că, în caz de-a călători în acea țară, ei să caute a evita neplăcerile ce s-ar putea ivi din contravenirea dispozițiilor rusești. Barbă nu-i permis a purta decât îmbrăcat fiind în costum național rusesc. Ușor se poate întâmpla - zice circulara - ca evreul austriecesc să se pomenească în mijlocul uliței că i se taie cu de-a sila barba, perciunii și poalele caftanului. Fericită Rusie.

[CHESTIUNEA EVREIASCĂ

ÎN UNGARIA]

„Gazeta generală" (pronumită de Augsbing), cunoscută pentru nepărtinirea ei, primește din Ungaria o dare de seamă mai lungă asupra „cestiunii izraelite" care merită a fi reprodusă, de vreme ce situația economică, astfel precum se descrie, prezintă multe analogii cu cea din Moldova. In orice caz, după atâtea denigrări repetate din Alianța izraelită și de presa apuseană, care-n mare parte e-n mâni evreiești, începe a se face lumină și în această cestiune. Știm prea bine că există mulți publiciști pentru cari evenimentele din Ungaria vor fi o oroare, însă nu de indignarea lor poate fi vorba, nici de umanitarismul ideologic, ci de realitatea economică și de neajunsurile ei, produse prin activitatea singulară

a izraeliților.

Se va observa din cele mai de jos că evreii exercită o acțiune dizolvantă atât asupra moravurilor cât și asupra echilibrului economic al populațiunilor rurale. Țăranul și proprietarul, oameni ocupați cu producțiunea brută, fără aptitudini negustorești, cad în genere jertfa rafineriei speculanților. Cu toate acestea bunăstarea claselor ce se ocupă cu înmulțirea obiectelor de primă necesitate e mai importantă pentru societate decât starea acelor ce nu se ocupă decât cu traficul

acestor obiecte. în fine clasele rurale mai au pentru un stat și altă însemnătate. Ele nu sunt numai păstrătoarele cele mai credincioase ale acelor formațiuni istorice pe cari le numim națiune și stat, ci totodată apărătoarele lor în vreme de război; ele reprezintă principiul conservator al istoriei. Nu e azi pentru nimeni o îndoială că proletarizarea claselor rurale are drept efect nimicirea statului.

Aceste zise, lăsăm să urmeze articolul în cestiune.

Circulara în termeni aspri și energici, pe care ministrul— prezident a adresat-o tuturor municipiilor din țară, e o dovadă mai mare decât goana din Pojon că există optima forma o cestiune izraelită în Ungaria.

D. Tisza ordonă capilor municipiilor să fie cu băgare de seamă la agitațiunile ce pornesc din partea așa-numiților antisemiți în contra populațiunii evreiești și să intervie numaidecât la orice turburare a ordinai publice, pentru ca viața și averea izraeliților să nu sufere neajunsuri. Antisemitismul e așadar în floare și antisemiții formează în țară un partid puternic, cu multe ramificări. S-ar putea zice că partidul numără membri pe față, activi, și afiliați pasivi și secreți. Numărul celor din urmă ni se pare mult mai considerabil decât al celor dintâi și tăria partidului consistă mai cu seamă în împrejurarea că posedă o sumă de aliați secreți în toate sferele populațiunii, până sus în biurourile guvernului și în cancelariile autorității militare. Aci se-ngăduie multe, se—nchid ochii asupra multor lucruri, multe nu se observă deloc; în cazuri serioase intervin, însă nu se prea grăbesc, asta s-a putut vedea și cu ocazia turburărilor din Pojon. Agitatorii iși făcură treburile în liniște, se-ngăduiră chiar adunăturile plebei și, când autoritatea a intervenit, a făcut-o cu mijloace insuficiente, cu blândețe, încât a trebuit să vie din capitală un anume comisar regal pentru a insufla plan și energie în măsurile luate spre năbușirea turburărilor. Pe afiliații secreți ai ligei antisemitice [î]i caracterizează vorba următoare ce s-aude rostindu-se des: „Nu strică să-i ciupe nițel pe ovrei". Așadar foarte mulți sunt de părere ca evreii, ce nu le sunt simpatici, să fie ciupiți nițel, ca să—și mai domolească aspirațiunile, să fie mai puțin fludui și fastidioși, să mai puie margini lăcomiei lor de bani, să nu mai exploateze și mai mult populația prin apucături negustorești, prin manopere rafinate, prin specule asupra prostiei și onestității oamenilor. Nu e fum fără foc. Antisemitismul, care s-a dezvoltat din începuturile modeste, dac-a putut ajunge atât de departe cată să fie având cuvântul lui de-a fi. Pentru ca agitațiunea antisemită să aibă izbândă, precum a avut-o în realitate, sămânța aruncată a trebuit să cază în pământ priincios, trebuiau să existe condițiile sub cari să se dezvolte o cestiune izraelită în Ungaria.

Cestiunea izraelită nu e confesională ori religioasă. Nimănui nu-i abate a crea legi excepționale relative la exercițiul religiunii lor; nimeni nu vrea să—i

împiedice în obiceiele lor rituale. Afacerea Tisza-Eszlar, menită a aprinde fanatismul acestora, precum unii din agitatorii antisemiți au și știut s-o utilizeze, n—a făcut nici un efect în țară, lucru de care au a se felicita atât țara cât și evreii. Cestiunea evreilor nu e nici politică sau națională, căci locuitorii evrei au convingeri maghiare; în ținuturile slovace sau sârbești ei nu iau parte la demonstrațiuni antimaghiare, ci sunt și acolo partizani ai sistemului actual. Junimea evreiască din clasele mai bune exagerează chiar în unele priviri, voiește să s—arate, în vorbă și port, mai maghiară decât maghiarul însuși. Mulți s—au făcut ridicoli lepădând numele lor vechi, cari poate nu sunau tocmai bine, și primind nume cari sună curat ungurește. Trăsătura caracteristică speculativă a acestui neam s-a manifestat chiar și în privirea aceasta: evreii, oriunde au putut numai, au uzurpat numele unor vechi familii nobile existente, schimbând cel mult

o literă în ele. Nu dăm mult pe sentimentele naționale-maghiare ale evreilor, căci ei țin pretutindenea cu puterea dominantă. Ei au ținut tot astfel cu Bach și cu sistemul lui; simțând insă de cu vreme schimbarea situației, părăsiră repede corabia ce se cufunda, rămaseră câțiva ani în expectativă, apoi intrară cu pânzele pline în curentul mișcării naționale când prevăzură că acest curent are să învingă. Apoi ținură cu Deâk și cu partidul lui; acuma sunt partizanii cei mai zeloși ai regimului Tisza, încât acesta nu-și face numai datoria, ca șef al administrației, ci împlinește totodată un act de recunoștință, apărând energic pe evrei, după ce ei au votat de atâtea ori pentru el și pentru candidații săi electorali.

Gestiunea izraelită e în Ungaria curat economică, fără nici un fel de amestec confesional sau politic. Am ajunge prea departe dac-am discuta toate împrejurările în cestiune; dar în Ungaria nu e cestiune nici de liber-schimb, nici de școala Manchester, ci de lucruri cu mult mai simple. Mai cu seamă în părțile sale de miazănoapte țara e populată de mulți evrei; fiece orășel, fiece sat, fiece localitate, oricât de mică, are câteva familii evreiești. Toți se ocupă cu speculația și cu negoțul; ei țin cârciumele, iau în licitație accizele și în arendă ogoarele, deși nu se ocupă mult cu agricultura. Arenda ogoarelor servă mai cu seamă ca pretext pentru a putea specula cu grâne, rachiu și lână. Asta o fac cei mici ca și cei mari. Cei mici sunt cămătarii și precupeții țăranilor. Un negustoraș sau un cârciumar evreu are intr-un sat o poziție analogă cu Rothschild între puterile mari ale Europei. Toți țăranii [îți sunt datori; el se-mbogățește din dobânzile ce i se plătesc. Dobânda ordinară e de 52 la sută;_ adecă, pentru fiece fiorin împrumutat, țăranul plătește un creițar pe săptămână. însă țăranul care-mprumută în asemenea condiții trebuie să fie om sigur, să n-aibă multe datorii, căci altfel dobânzile se-ndoiesc și se-ntreiesc. Tot ce câștigă țăranul prin muncă trece în mâna evreului, care l-a ajutat cândva la nevoie c-un mic împrumut și care și în alte ocazii e gata să-l ajute - c-o dobândă de sută la sută. E lesne de-nțeles că, prin asemenea lucruri, nu se poate naște vro inclinațiune amicabilă a populației față de evrei. Daca mai vin și agitatori cari-l lămuresc pe țăran că e stors, antipatia se schimbă lesne în ură. în districtele mai sărace din nordul Ungariei jidovimea de jos joacă, cu speculațiunile și camăta ei, un rol mai mare decât în districtele mai bogate, populate de maghiari; dar și în acestea întâlnim alt tip: marele arendaș evreu care s-a făcut stăpân boierănașilor după ce au fost împrumutătorul lor. Boierănașii, mica nobilime maghiară dispare - nu cercetăm cauzele, ci constatăm numai faptele - iar în posesiunea moșiilor ei intră evreul, adecă un arendaș evreu, negustor din Pesta sau bancher din Viena. Se-nțelege așadar că și pătura de mijloc a țării, din care se recrutează amploiații municipali și guvernamentali, are mai multe antipatii decât simpatii pentru evrei și că nu prea pune piedici agitației antisemitismului. în micele orașe din provincie negustorii creștini, deci burghezia e aceea care-ntâmpină c-o ură intensivă neamul evreiesc.

Evreul îmbogățit în sat emigrează la oraș, deschide prăvălia și, în armonie cu coreligionarii săi, precum și sprijinit de ei, izbutește a învinge pe negustorul creștin. Cunoașterea localității unde acum treizeci de ani nu exista nici o prăvălie evreiască, iar azi nu mai e nici una creștină. Negustorii neevrei luptă pentru existența lor, dar lupta nu e lesnicioasă, pentru că negustorii evrei combat pururea cu puteri unite. Chiar dacă oricine ar fi convins că evreii datoresc poziția lor preponderantă în viața economică a Ungariei numai dexterității, zelului și mulțumirii pe deplin, totuși ar fi explicabilă antipatia cu care sunt întâmpinați, căci nimănui nu-i place ca altul să se puie deasupra lui, chiar dacă el ar fi de vină; dar încă unde o asemenea convingere nu există! Gestiunea izraelită izvorăște din starea de lucruri economică a țării și-n ea agitațiunea antisemitică află pururea nutriment.

[ANTISEMITISMUL ÎN AUSTRIA]

Când antisemitismul e la ordinea zilei în Germania, Austro-Ungaria și Rusia, iar România nu mai e singura țară asupra căreia se să descarce oprobriul persecuțiunilor, e interesant a lămuri, ca termen de comparație, situația juridică și socială pe care—au avut-o evreii pân-la 1848 în Austria.

Cată că premitem următoarea considerație. Afară de calități pe cari evreii le vor fi având ab antiquo, de la strămoșii lor, multe deprinderi rele ale neamului, multe scăderi de caracter sunt contractate sub presiunea regimului sub care trăiau în diferitele țări ale Europei, din evul mediu începând și până mai ieri. Era așadar cu totul nedrept de—a impune României - prin Tractatul de la Berlin - să suporte necondiționat toate defectele numeroasei sale imigrați uni, defecte ce nu se datoreau tratamentului din România, ci celui suferit în alte țări.

D. baron de Helfert, cunoscut ca istoric și etnograf, în colecțiunea etnografică a cărui au apărut și interesanta scriere asupra românilor din Austro-Ungaria, ne dă într-o carte Asupra cestiunii confesionale din Austria următoarele amănunte asupra situației din trecut a evreilor austriaci:

Ei trebuiau să poarte petece galbene ca semn distinctiv, asemenea ciandalilor din India. Dar afară de asta legislațiunea le impunea o .turnă de umiliri. Purtătorii de litiere erau opriți de-a purta în jețuri persoane atinse de boale contagioase, servitori în livrea și... evrei. Cu toate că ei plăteau o anume dare pentru persoana lor, nu se puteau servi de orice mijloc de comunicație. Abia sub losif II Jură liberi a se arăta în locuri publice. N-aveau dreptul nici de—a Ji cetățeni, nici maiștri, nici să aibă proprietăți imobile, ba chiar libertatea de—a se căsători atârna de vacanța unui loc în familie. Pentru câștigarea acestui loc se cereau cinsprezece documente deosebite și în urmă locul totuși se punea la un fel de licitație. Apoi numai primul născut se putea însura, împrejurare prin care se excitau multe patimi urăcioase ș. a. m. d.

Să se mai mire cineva că evreii, în amărărea lor în contra opresorilor, s-au oțărât cu totul, că caracterul întregului popor e corupt, să ne mai mirăm că mai târziu încercară a deveni din nimic totul? Se—nțelege însă, corupțiunea

nu se putea tăgădui, în făbricațiune și negoț evreii introduseră procederi pe de o parte cârpănoase, pe de alta nesolide; unde se—ncuibau la țară țărănimea începea să dea îndărăt în privirea averii și corupția morală asemenea se întindea, căci ei creau țăranului o sumă de necesități nouă, ademeneau pe femei la cheltuieli de lux și de mâncare, făceau din slugi hoți și gazde de hoți. In Boemia li se făcea îndeosebi imputarea că oriunde s—așează ei slugile se abat de la calea dreaptă, hoții desfac lesne lucruri furate ș. a. m. d.

Dacă li se impută însă evreilor înclinarea de—a precupeți și a neguța și că nu se fac fierari sau lăcătuși, lucrul e explicabil.* ei nu iubesc nici o muncă la care se cere puțină mișcare intelectuală și poate nici n—or Ji având putere fizică îndeajuns pentru ocupațiunile de mai sus.

Daca evreii se plângeau de fanatismul religios de pe-atunci, ei alterau, cu ori fără știre, punctul principal al cestuiunii: ei trebuiesc considerați ca națiune, „naționalitate cu dispoziții netăgăduit favorabile și cu facultăți intelectuale", dar, precum zice Mommsen, „un ferment activ de discompunere națională".

Asemenea un ferment politic. Ca atare se dovediră de la 1848 și până azi. fnchipuiască-și cineva că evreii ar fi alungați din Austria! Nu numai librarii și comercianții de obiecte de arte ar simți lipsa lor, dar și în șalele de prelecțiuni și concerte s-ar observa multe goluri, asemenea ar scădea mult puterea opoziției politice, căci evreul e din natură om al progresului. Aceasta se arătă numaidecât din luna martie a anului 1848. Evrei erau oratori în Dieta din Viena la 13 martie; un evreu (dr. Bruhl) ceru, ca deputat al mulțimii adunate în curte, libertatea cuvântului și a presei, libertatea învățământului, reprezentațiunea în Confederația germanică, publicitatea și verbalitatea procedurei judecătorești, constituțiune, egala îndreptățire a tuturor confesiunilor. Afară de el vorbiră și alții, asemenea semiți.

Un semn distinctiv al neamului este fără-ndoială lăudăroșia, crearea de legende de vitejie. Se știe că chiar în România, în timpul ultimului război, s-a făcut încercări de-a constitui legende glorioase în favorul sergenților de rit mozaic și - în treacăt vorbind - în favorul altor creștini a căror nume nu sunt de origine română. D. de Helfert ne dă un asemenea caz din anul 1848, care, oricât de simplu povestit, nu e lipsit de ironie.

Iată cum stă cu alt eveniment în orice caz trist, dar care-au fost umflat la importanța unei acțiuni capitale și de stat: un fapt simplu a fost împodobit cu cele mai bogate înflorituri de fantezie orientală, aci s-a născut o înjghebare istorică în spiritul lui Josephus Flavius, care c-un cuvânt se poate numi legenda Spitzer.

Până la aparițiunea cărții d-lui Helfert toată lumea credea că în zilele din martie 1848 mulți evrei ar fi căzut pentru cauza libertății, chiar în orațiunile funebre ale rabinului era totdeuna vorba de evrei căzuți. Critica minuțioasă a Iui Helfert reduce numărul lor la... unul, Heinrich Spitzer, student în tehnică din Moravia, și chiar acesta n-a căzut, ca un Winkelried ebraic, ca anteluptător sau predicator al libertății, ci ca jertfă nevinovată a unei salve date asupra unei mulțimi grămădite. Prin adaose nejustificate și prin o frazeologie comună în zilele noastre s-au făcut din acesta „cel dintâi care și-a vărsat sângele pentru libertate";

cel dintâi care c-o oratorie inspirată a apărat libertatea; în discursuri, în scris și în desemne, a fost sărbătorit ca „cea mai nobilă jertfă care a căzut la 13 martie"; el prezisese „ca un profet" revoluția; „el se săvârși și numele său va rămâne etern în panteonul istoriei". O descriere cu portret zice chiar umătoareale:

Tocmai rostea Cari (!) Spitzer cuvinte suspirate înaintea Dietei către conșcolari și popor când apăru armată. Atunci Spitzer înaintă: „Să dea foc! Voi fi cel dintâi care va cădea pentru libertate?" ș. a. m. d.

Dar destul despre acestea; dacă evreii n-au fost adevărații anteluptători în fața baionetelor, totuși au fost conducătorii mișcării

intelectuale. Deja în manifestul autorilor din Viena găsim că între 29 de semnatari a treia parte sunt evrei. A fost natural ca evreii să gândească numaidecât la emanciparea conaționalilor lor și că n-au lipsit enunciațiuni în acest înțeles. E adevărat însă că cei mai însemnați dintre ei gândeau că trebuie să se procedeze fără a se băga înainte, ci să se lase creștinilor meritul emancipării. Un predicator izraelit zicea între altele:

Ce e de făcut pentru noi? Pentru noi? Nimic. Totul pentru popor și patrie, nimic pentru noi. Nici o vorbă de emanciparea evreilor daca alții nu vor spune-o pentru noi. întâi dreptul omului de-a trăi, de-a respira, de-a gândi, de-a vorbi; întâi dreptul cetățeanului, a nobilului liber în îndreptățirea sa, apoi vie evreii! Să nu ni se imputeze că pururea și pretutindenea gândim la noi și numai la noi! Nu faceți nimic. Timpul nostru vine și nu poate să lipsească!

Observații excelente, de-o valoare chiar mai generală, făcea Moritz Markbreiter; el zicea între altele:

Cestiunea evreilor nu este o cestiune de drept, ci un obicet al simpatiei. Evreul e pentru marea parte a poporului un obiect al antipatiei. Dar un obiect al antipatiei nu poate învinge prin aceea că se impune, ci, daca e cu putință, prin atitudine liniștită și modestă.

Am afirmat adeseori că roșii sunt în cea mai mare parte străini de origine. Descrierea de mai sus ne dă ocazia de-a face o analogie, justă după cum ni se pare. Și ei au fost liberali la 1848, în scris și în vorbă, și ei încearcă a crea un fel de aureolă de martiriu și de viteji cari n-au existat nicicând în favorul membrilor partidului lor. C. A. Rosetti și ai săi au fost un „ferment activ de discompunere națională" daca aplicăm dictonul lui Mommsen. în adevăr, un ferment atât de activ încât din toată țara veche, din datini, biserică, legi n-a rămas nici urmă. Analogia între roșii Țării Românești și liberalii semiți ai Austriei e mațe în multe puncte.

E o idee pe care adesea am repetat-o, că liberalismul la noi e de origine străină, că a fost manifestarea invidiei elementelor imigrate în contra claselor vechi și a instituțiilor cam grele și protectoare ale României istorice. Precum țara noastră a fost în urmă condamnată a purta efectele morale ale relei tratări pe care evreii au suferit-o în alte țări, tot astfel, de la 1848, dincoace de Milcov, ea a început a suporta efectele morale ale tratamentului de care a avut parte imigrațiunea transdanubiană pe când trăia încă sub turci. Aceeași lipsă de respect pentru orice element

tradițional al vieții publice pe care evreii o arată în aproape toate țările au fost și zestrea politică a roșilor la noi în țară. Si acestei lipse de pietate pentru elementele moștenite ale vieței noastre naționale, acestui daltonism oarecum față cu calitățile și natura poporului nostru, îi datoresc succesele lor de pân-acum.
ASPECTE CULTURALE

[SOCIETATEA ANTROPOLOGICĂ
DIN VIENA ȘI ORIGINEA
ROMÂNILOR]

La 4/16 ianuarie d. dr. Fligier a ținut la adunarea Societății antropologice din Viena o conferință prin care a combătut părerea românilor că poporul lor s-ar trage de la vechii romani. La intrarea lui Victor Emanuel în Roma au venit felicitările municipalităților București și Iași, în cari se zicea că Italia este muma comună și a românilor, deci cu ocazia aceea mai mulți învățări italieni s-au pus să cerceteze originea lor. Rezultatul a fost că, precum formațiunea craniului la români este cu totul deosebită de aceea a italienilor, tot astfel nu este nici o înrudire între aceste popoare. Originea susținută de români de la coloniști soldați din Italia e un fantom, căci războaiele civile depopulase Italia însăși încă înainte de Traian și e istoric constatat (?) că, spre a coloniza țările de la gurile Dunării, s-au luat populațiuni semitice (?) din Asia Mică, din Siria ș. a. Dacă românii ar avea cuvânt să-și deducă originea de la coloniștii romani, atunci ar 6 înrudiți prin sânge nu cu italieni, ci cu jidanii (?). D. Fligier polemizează contra lui Mommsen și a altor învățări, cari iau limba română drept dovadă a originei italiene, și el susține că românii sunt coborâtorii direcți ai vechilor traci. Dintre popoarele Traciei însă au primit și altele limba latină, și d-sa a sprijinit această teză, arătând că și alte popoare barbare, cu care cele dintâi au venit în contact în vremea migrațiunii, și au aprop[r]iat cu ușurință limba latină.

La teza aceasta a d-lui dr. Fligier vom răspunde numai prin câteva observări.

1. Limba română e unica în Europa care n-are propriu-vorbind dialecte. Pe-o întindere de pământ atât de mare, despărțiri prin munți și fluvii, românii vorbesc o singură limbă. Prin urmare elementele din cari s-au zămislit poporul românesc n-au putut să fie decât numai „două". în orice caz însă semiții d-lui Fligier ar

fi lăsat în limbă o urmă cât de slabă, care însă nu se găsește deloc. Să presupunem că toate cuvintele semitice au dispărut, n-ar fi dispărut însă gâtlejul, cerul gurii și părătușul lor, deci am găsi urme de „fonologie" semitică în limba română, caz care asemenea nu se-ntâmplă.

Am trebui să avem azi o limbă latină pronunțată jido veste. Toți știu însă că jidanii moderni de ex., chiar de-o sută de ani să fie în țară, nu sunt în stare să pronunțe românește.

3. Nu știm cum e istoric constatat că coloniștii ar fi fost semiți. Ex loto orbe Romano a lui Eutropius (singurul loc ce vorbește despre colonizare) nu poate fi interpretat prin Siria, Asia

Mică ș. a.

4. Dacă coloniștii ar fi fost străini, ei n-ar fi putut vorbi decât limba latină clasică. în limba română se găsesc însă tocmai elementele unei latinități arhaice, ce nu se putuse păstra decât tocmai numai în Italia și au la cei ce-nvățau limba clasică a statului. Cine-nvață azi franțuzește sau nemțește învață limba scrisă, nu cea vorbită prin ținuturi depărtate, în care s-au păstrat urmele limbii vechi.

5. Coborârea din traci o negăm pur și simplu. Affirmanti obstat probatio. Dacă n-ar exista această regulă salutară a logicei elementare, ne-am bălăbăni vecinie cu sute de mii de păreri. Poate c-am ieși la urmă și chineji și turcomani și tot ce ar pofti cineva. Prin simplă afirmare nu se dovedește nimic.

Cine a[u] fost dacii, care au fost limba lor nu se știe nici până astăzi. Sigur s-ar putea deduce numai un singur lucru. La popoarele din Dacia, neexceptând pe cel român, trebuie să se afla urme de fonologie dacică.

[„CIUDATA DESCOPERIRE FILOLOGICO-CONFESIONALĂ..“]

Directorul liceului comunal din Triesta, d. dr. Wilhelm Braun, a făcut ciudata descoperire filologico-confesională că poetul roman Quintus Horatius Flaccus, favoritul împăratului August și amicul lui Mecena, e adică jidan din născare. D. director și-au expus per longum el latum ideile intr-o broșură italiană tipărită la Triesta. El susține că tatăl lui Horaț a fost un jidan evlavios și învățat care l-au crescut pe fiu-său în credința și înțelepciunea părinților.

De aceea filozofia vieții pe care Horaț o rostește în poemele sale este aceeași pe care-o coprind cărțile sfinte ale evreilor, cunoscute sub numele Cartea înțelepciunii, și anume Proverbele, înțelepciunea și Isus Sirah. Această teorie d. Braun caută s-o dovedească prin numeroase citate.

Apoi el găsește că epicureismul și umorul lui Horaț constituiesc

o trăsătură caracteristică a jidanului și într-această privire îl compară cu... Heine!

Citatul cunoscut din satire Credat ludaeus Apella d. Braun îl explică și zice că Apella nu-i nimic alta decât „Abeles“.

Dar atunci și Horatius Flaccus trebuie să se fi chemat Horatius Flekeles.

[O CARTE DESPRE VIAȚA „CULTURALĂ A EVREILOR...44]

Broșura germană de dr. Aug. Rohling (profesor în Munster) a fost tradusă în limba românească de mai mulți studenți în teologie. Ediția întâia trecându-se cu desăvârșire în timp foarte

scurt, traducătorii anunță editarea din nou a broșurei. Ea va apare în zilele întâie ale lui iulie și va costa 60 cruceri v. a. Cei ce doresc a-și procura cartea se pot adresa la d-1 loan Sârbu, absolvent în teologie în Blaș. E desigur caracteristic pentru simțămintele cu care românii întâmpină pretutindenea invazia evreiască că ediția întâia a acestei cărți s-au trecut toată în Transilvania, căci și în această țară au început a se îmbulzi în orașe și sate cetele internaționale iudaice, poporul menit de biblie de a domni asupra pământului întreg. Talmudul, după cum se știe, e un fel de enciclopedie ebreiască, conțiind fel de fel de tractate asupra cestiunilor controversate, fie religioase, fie de drept; iar multe din cele cuprinse în Talmud a trecut în viața publică a evreilor, în conduita lor față cu alte popoare. Talmudul e un îndreptariu al constituire! lor de stat în stat, îndreptariul organismelor de solidaritate națională care caracterizează pe evrei, fie ei în America, fie-n Germania, fie-n România. Fructul cel mai copt al lungei dezvoltări talmudistice este desigur „Alianța izraelită", întinsă asupra pământului întreg. Recomandăm deci această carte, care - deși nu ni s-au trimis un exemplar din partea editorilor - totuși credem că va fi conțiind extracte din Talmud cari vor fi caracterizând mișcările vieței naționale a evreilor.

[O CARTE DESPRE SFÂRȘITUL LUMII]

Dr. Hermann Rohling care, după ce fusese profesor de teologie în Munster, a trecut apoi în America, unde a dezvoltat o însemnată activitate întru crearea de institute catolice de creștere, a publicat în a. 1875, în San-Loips, o scriere intitulată „Antihrist și sfârșitul lumei". în ea d-rul dovedește, din scrierile sfinților părinți și ale

altor teologi, că Antihrist se va naște în cele dentâi decenii ale secolului viitor, deci între 1900-1910. El va fi mai întâi un principe mic, dar apoi va deveni sultan turcesc și va supune repede tot Occidentul. Cu această ocazie el va preface domul din Colonia în grajdi de cai. în urma cestora el își va supune pământul întreg. Venirea lui Antihrist a fost împiedecată - zice autorul - prin existența Sfântului Imperiu Roman. Acesta a fost înlăturat de fapt în a. 1810, în 1866 a pierit până și umbra lui, deci nu se mai opune nimica venirei lui Antihrist. Ea va fi precedată de un război universal, care va devasta încă mai cu samă Europa, apoi se va naște un întuneric material ce va dura mai multe zile. Prin acesta vor pluti cete de demoni, cari vor zugruma pe contrarii bisericei. Mai mulți sfinți părinți sfătuiesc că în această noapte vor fi de mare folos rugăciunea c’ătră îngeri, către regina îngerilor și aprinderea de făclii sfințite. Tot în această vreme se vor ivi oameni apostolici, cari vor boteza 144.000 de evrei. După ce se vor întâmpla aceste toate, va veni abia Antihrist - D-rul Rohling, care scrie toate acestea, este în prezent profesor de teologie la Universitatea din Praga.

[KARL EMIL FRANZOS ȘI „TABLOURILE44 SALE CULTURALE]

D. Carol Emil Franos, recte Franzois, care primejduiește câteodată citirea „Nouăi prese libere" [prin] foiletoanele sale, scrise

în acea proză coruptă pe care germanii o numesc cu drept cuvânt francezo-judaică și-au tipărit impresiile sale, culese pe la Colomeia, Sadagura, Podul-îloarei și alte asemenea locuri în care se prăsește jidovimea, sub titlul „Âus Halb-Asien" (din Semi-Asia). D-sa numește aceste secături icoane de cultură (Culturbilder) din Galiția, Bucovina, Rusia meridională și România. Credem însă că, pentru a da o icoană fidelă despre cultura unor popoare, trebuie să le cunoști limba, căci cunoștința limbei jidovești, nu poate servi decât pentru a te introduce în universitățile din Târgul-Cucului. Ca toți jidanii cari în literatura germană se deosebesc prin stilul franțuzit si prin expresii mârșave și obraznice, și acest tânăr și gros colaborator de la ,,N.’ Fr. Presse" nu-și cunoaște lungul-nasului, judecă far-a ști nimic și batjocorește toate popoarele câte n-au plecat de-a se săruta cu jidanii. Se vede că, înamorați de stilul d-lui Franzois, un jurnal săsesc din Transilvania, pe care „Telegraful" român îl citează numai în inițiale (S. d. T., poate că „Siebenbiirgisch-deutsches Tagblatt"), publică asemenea aceste producte nespălate ale filozofului din Sadagura, pentru a le pune proaspete și calde în fiecare dimineață înaintea lectorilor săi flămânzi de calomnii în contra românilor.

[G. MISAIL, DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL ROMÂN]

Cine este cel mai fierbinte apărător al românismului? - Jupân Avram sin Moișe.

Cine este cel mai nepot dintre toți nepoții divului Traian? - Jupân Avram sin Moișe Leiba.

Cine este cel mai mare patriot român? - Jupân Avram sin Moișe Leiba Roșu.

Cine a făcut rechizitorul și actele de acuzare împotriva miniștrilor conservatori români? - Jupân Avram sin Moișe Leiba Roșu sin Dreicop Burăh.

Și ce este și cine este jupân Avram Burăh? Deputat radical sub pseudonumele George Misail.

Iată în adevăr următoarea interesantă notiță biografică, pe care am mai publicat-o și acum o lună după un ziar din Iași:

Domnule redactor,

Ca să puteți avea lumină despre nașterea și creșterea d-lui Misail vă voi descrie cele următoare, despre care am exactă știință ca conșcolar ce am fost cu d-lui.

în anul 1837, când pe atunci se numea Avram Burăh, cu ochii încrucișați, am avut ocaziune, ca mahalagiu, de a merge împreună la un Heder (școală de băieți), la belferul (dascălul) Moișe Feleșler, unde am început a învăța Himeș (Biblia).

D. Avram Burăh, acum Misail, s-a născut în Roman la anul 1832, făcându-i-se operațiunea brismila de către psaltul Leizer Mendel.

Dumnealui este născut din tatăl Moișe Leiba Roșu sin Burăh Dreicop și din muma Ana Riva născută Menea Rugea, și a fost unic fiu la părinți.

Surorile mumii sale, cu domiciliul în Roman, se numesc una Hene și alta Ghitla; fiii lor ce trăiesc în Roman se numesc Moișe și Lipe, supranumiți Cocoși; mai au și un frate la București, ce se numește Altar Măruntișarul.

în anul 1838, în luna iulie, când tatăl său, Moișe Leiba, ca negustor talpalar (tabacar) s-a fost dus la iarmarocul de Sfântul Ilie în târgul Folticeni, atunci, în
noaptea de Tișebof (post de 24 de ore) muma sa Ana Riva, prin concursul d-lui lenache Misail, fost pe atunci polițmaistru în Roman, cu care s-a amorezat, a fugit la moșia Trifești, în apropiere de Roman, unde s-a botezat; și apoi a furat din școală pe unicul ei fiu, Avram Burăh ducându-se cu el la târgul Tecuci, unde au trăit cu d. lenache Misail. Băiatul însă, Avram Burăh, s-a opus, n-a primit botezul, ținându-se de învățătura belferului, rămasă în memoria sa mult timp. De atunci n-a mai avut ocaziune a se mai întâlni cu tatăl său până în anul 1855 sau 1857, când d. Avram Burăh, acum Misail, era ca cinovnic al ministerului de justiție din Iași. A făcut atunci revizie în arhiva tribunalului de Roman și în acest oraș a găsit pe adevăratul său părinte, Moișe Leiba, în mizerie, în calitate de otelier și, după cum zice proverbul, sângele apă nu se face, l-a ajutat cu câțiva galbeni, asigurându-1 să nu se îngrijească, căci el, Avram Burăh, nu este botezat, și la masa cea mare, în lumea viitoare, vor mânca amândoi din Leviatan și Șorobor.

Domnule redactor, primiți vă rog deocamdată aceste câteva rânduri, pe cari cred veți binevoi a le publica etc.

Al d-voastre

I. Sodescii din Roman.

La această prețioasă notiță biografică n-am primit, de când am publicat-o și până astăzi, nici o dezmințire sau întâmpinare. Prin urmare datele din cuprinsul ei rămân adevărate, deoarece partea interesată nu caută să le răstoarne. Cum rămâne dar cu jupân Avram sin Moișe Leiba Roșu Dreicop Burăh, cum am zice cu d. Pseudo-MisaiU Care va să zică în Camera românească, înainte chiar de Tractatul de la Berlin, ne-a învrednicit lehova să vedem și un român cu cusur pe banca de deputat; căci, după cum vedem în documentul de mai sus, feciorul lui Moișe Leiba Roșu sin Dreicop Burăh a asigurat pe tatăl său, când l-a găsit în proastă stare la Roman, că el, Avram, nu s-a botezat și i-a făgăduit prin urmare că pe ceea lume, la masa cea mare, au să mănânce amândoi din Leviatan și Șorobor, ca toți ovreii drept-credincioși ai Talmudului. Jupân Avram Burăh ar fi deci nebotezat; atunci cum ar rămâne cu voturile pe cari jupân Avram Burăh le-a dat în Camera românească?

Noi, din parte-ne, deși d. Pseudo-Misail a tăcut până acuma, încă nu credem că n-ar fi botezat și așteptăm de la Jupân Avram-Burăh-Misail să ne trimeață acte prin cari să dovedească: că dumnealui s-a fost lepădat de Himeș, ce a învățat-o la belferul Moișe Feleșler, că, măcar că nu mai e leac, îi pare rău de ce i-a făcut psaltul Leizer Mendel și că, pentru a fi nepot al lui

Traian și deputat radical, a renunțat la tacâmul cu care l-o fi așteptând la masa veciniciei venerabilul său părinte, Moișe Roșu sin Dreicop Leiba.

[PROFESORI LA UNIVERSITATEA DIN CERNĂUȚI]

La vechea Universitate din Cernăuți (care-și are începutul, după cum se știe, din vremea lui Papură Vodă) s-au mai numit încă câțiva profesori iluștri, de-a căror faimă științifică răsună Europa. Iată numele acestor iluștri indivizi: D. Alois Handl (fost institutor de fizică și chemie la școala militară din Wiener-Neustadt), acuma profesor ordinar de fizică; D. Anton Wasmut (fost institutor la gimnaziul real de pe Landstrasse din Viena), acum aprofesor extraordinar de fizică matematică; D. Richard Pribram (fost asistent de chemie la Praga), acum profesor extr. de chemie; D. Vitus Graber (fost institutor la un gimnaziu comunal din Graz), numit profesor ordinar de zoologie; D. dr. Carol Vrba (fost docent de

petrografie), profesor extraordinar de mineralogie; în fine d-rul Eduard Tange, care-a învățat carte la universitatea din Liov și-acum i numit profesor extraordinar de botanică. Cu această ocazie ne aducem și noi animte de o convorbire c-un învățat din Moldova care era docent de la universitatea comunală din Mălăcești, ținutul Cârligăturei.

— Mă rog, unde-ai învățat d-ta carte? îl întreb eu.

— Mă cunoaște cucoana Profira din Măndinești.

— Da nu te-ntreb cine te cunoaște. Vei fi cunoscând d-ta multă lume - dar unde-ai învățat carte?

— Eu l-am învățat carte pe redactorul Curierului intereselor generale.

— Tocmai de aceea te și-ntreb unde ai învățat d-ta?

— Apoi cam tot prin Hârlău m-am tăvălit eu.

Mutatis mutandis, o convorbire cu acești ilustrați ar suma cam astfel:

— Mă rog, unde-ai învățat d-ta carte?

— Mă cunoaște d-nu Stremayer.

— Nu-i vorba de cine te cunoaște. Unde ai învățat?

— Am șters ciubotele d-lui Brzrcek, referende la ministeriul instrucției.

— Nu te-ntreb unde-ai șters ciubotele. Unde ai învățat?

— Apoi cam tot prin Kecikemet și prin Brodu m-am tăvălit eu.

De aceea credem a-i face un serviciu d-lui Stremeyer recomandându-i o prețioasă personalitate pentru ocuparea catedrei de filologie comparativă a „limbelor semitice". Este d-nul Herșcu Șloim Zeilig, actual docent privat de limba ebraică la o mică universitate, improvizată sub un șopron, din Târgul-Cucului. Acest domn doctissim se obligă a primi auzitori academici până și [în] frageda vârstă de 2-5 ani și de a-i duce la vreme de ploaie și în spate în șalele universității din Cernăuți, pentru minima taxă colegială de 6 creițari austriecești pe săptămână.

CONFERINȚĂ INTERESANTĂ

D. maior Vladimir Andrejevich, care sosește de pe câmpul de război din Serbia și Bosnia, va ține astăzi 2 decembrie la 8 ore sara în sala Universității o conferință asupra războiului sârbesc, descris și pus în evidență pe mari harțe topografice. D-sa, cunoscut în mod favorabil sub pseudonimul literar de Osman- Bey, este autorul cunoscutei scrieri „ Treizeci de ani în harem “ și a broșurei „Cucerirea lumei de către evrei". Aceasta din urmă a ieșit în traducere și în coloanele ziarului „Apărătorul legei“ înainte de câteva luni. Credem a putea recomanda cetitorilor noștri vizitarea acestei prelegeri a unui martor ocular și părtaș războiului din

Serbia. Conferințe se va ține, se-nțelege, în limba franceză, iară prețul întrărei e de 2 franci.

[„UN NOU ZIAR...“]

Un nou ziar hebdomadar a apărut în capitală. în privința scopului ziarului „Fraternitatea" citim în program:

Scopul acestei foi este mai cu seamă a înzestra pe coreligionarii noștri izraeliți cu cunoștințele cele mai necesarii, pentru a forma dintr-înșii cetățeni buni și folositori societății, cari să fie totdauna gata a-și sacrifica puterile lor materiale și spirituale pe altarul patriei, participând cu corp și cu suflet la interesele cele mari ale națiunei.

îi urăm viață lungă și succes pe această cale într-adevăr grea și spinoasă.

[PRESA ROMÂNEASCĂ CONDUSĂ ȘI
SUSȚINUTĂ DE EVREI]

De când a început să se discute cestiunea izraelită în presă și în Camerile de reviziuire ni se prezintă un fenomen nou, care desigur că nu poate decât să sporească bucuria tuturor umanitarilor și negustorilor de mofturi, fenomenul adecă al unei prese fondate exclusiv pentru interese evreiești.

Cele mai puțin periculoase între aceste producțiuni ale muzei Sionului sunt desigur acelea cari în mod franc și leal se declară de mai nainte de organe exclusive ale evreilor. De această categorie se ține însă numai unul din organele apărute, anume „Fraternitatea". Ținta acestui organ este de-a lăți cultura, iar această cultură consistă

în articole, studii, schițe biografice și istorice privitoare la judaism. Astfel progesia de credință. După aceasta urmează un apel către națiunea română, care, ca toate plângerile de pân-acuma, e în mare parte inexact, căci se susține de ex. că evreii nu s-au bucurat în România pân-acuma de nici un drept, pe când noi știm din contra că s-au bucurat de toate, afară de unul. Partea literară a primului număr e o monografie a botanistului M. I. Schleiden, tradusă în românește. în această monografie ni se spune că evreii sunt și rămân cel mai remarcabil popor, cu drept cuvânt „poporul ales al lui Dumnezeu" și alte... cestiuni de apreciație!

Acest studiu cuprinde următoarele mărturisire:

Evreii sucombară unei puteri materiale înspăimântătoare. Naționalitatea lor fu nimicită, poporul evreu fu împrăștiat în lumea întreagă, de la China și Indii până la extremul Occident al lumii pe atunci cunoscute, trecând prin Africa și Europa. Dar acest popor rămase unul, împreunând pe toți membrii săi prin

legături indisolubile, și în dezvoltarea vieții lor morale și intelectuale se îndreaptă totdauna către un centru comun unde se întâlneau toți izraeliții. Orunde venea evreul găsea frați ce împărtășea credința și sentimentele sale; era sigur că va fi primit și ajutat cu simpatie.

Tocmai aceasta am susținut și noi pururea. Evreii au rămas un popor deosebit de toate popoarele, deci ei nu pot deveni decât prin o excepție români, germani sau altceva. Ei rămân evrei.

Același mare adevăr spus de D. Schleiden și „Fraternitatea" ni-1 spune științific, clar și precis Robert de Mohl în cartea sa: Staatsrecht, Volkerrecht und Politik, tom III, prin următoarele cuvinte:

Suntem nevoiți să arătăm - zice Mohl - că presupunerea despre o omogenitate completă între evrei și între majoritatea populațiunii a fost cu totul falsă, fiindcă s-a trecut cu vederea duplicitatea naționalității lor. Masa populațiunii - spre a vorbi aci numai de statele germane, cu toate că și în Franța, Anglia, Italia nu este altfel - masa populațiunii are o singură naționalitate, cea germană. Absolut și în singura ființă a acestei naționalități concepem și înțelegem noi relațiunile noastre către stat, cătră toate afacerile și interesle publice; vrând-nevrând, prin instict, pe nesimțite, însă cu atât mai unitar și mai concentrat. In această privință la noi nu se află sentimente împărțite, nici un interes alăturea sau peste cel german. însă la evrei aceasta este cu totul altfel. Evreul nu este numai german, ci totodată și evreu; ba este evreu înainte de toate, înainte de a fi german sau de-a se simți ca atare. Chiar uzul limbei exprimă aceasta cu un tact fin de distingere. Căci nu se zice german-izraelit (german de religie izraelită), francez—izraelit (francez de religie izraelită) ci se zice: evreu nemțesc, evreu englezesc (evreu din Germania, Anglia). Pe cuvântul evreu se pune accentul, căci noi știm că aceasta le este adevărata naționalitate, particularitatea lor pronunțată, iar celalată nu este decât o ușure modificare a celei dintâi.

Așadar noi românii admitem teoria d-lui Schleiden, că într-adevăr evreii sunt un popor, adoptăm chiar că ei sunt cel

mai remarcabil popor - din multe puncte de vedere - asemenea că sunt poporul ales de Dumnezeu; dar odată admise aceste teorii ad majorem Del gloriam ni se va concede ca în asemenea condiții să nu-i privim drept români și să le refuzăm net drepturi cari în această țară nu li se cuvin decât numai românilor și cari s-au îngăduit, cu multă imprudență, și străinilor creștini.

Așadar cu producțiuni intelectuale leal evreiești discuția e ușoară. N-avem decât a admite tot ce zic în acela producțiuni pentru ca concluzia de a nu li se da drepturi să reiasă de sine.

în fine, nu negăm că tocmai ziarul acesta, puritan în felul lui, e moderat în expresiuni și cuviincios. Nu criticăm aparițiunea lui din mai multe puncte de vedere, dar cel de căpetenie este desigur legală, pe când pân-acuma ea se mărginea din partea adversarilor la denunțări oculte prin ziare străine, la reclamațiuni oculte către consuli, adecă la acte cari prin minciună și calomnie căutau a face rău țării în care izraeliții trăiesc.

Deși presa la noi e absolut liberă, deși se pot debita în ea

mai mari neadevăruri, totuși chiar o presă curat izraelită n-ar putea avea curajul de-a repeta în coloanele acele comune calomnii, acele povești inventate, acele ilustrațiuni de fantazie din ziare străine cari prefăceau țara noastră într-un fel de țară tătărască. Presa izraelită va fi de acum înainte dovada cea mai bună că nu există persecuțiuni religioase.

*

Mai puțin sinceră și mai greu de mistuit este categoria aceea de ziare evreiești cari, sub masca apărării unor interese generale, deci sub masca romanității, nu sunt în fond decât reprezentante ale intereselor evreiești. Această categorie consistă pân-acuma din două organe: „Ștafeta14, foaie ce apare zilnic în Iași: „Suceava11, apărând o dată pe săptămână la Folticeni.

Nu se poate o deosebire mai mare decât între „Fraternitatea11 și „Ștafeta11. „Fraternitatea11 afirmă existența unei naționalități izraelite, „Ștafeta11 o neagă, c-un cuvânt acest din urmă ziar e campionul acelui neadevăr debitat de Alianță că există români de confesie mozaică, deci e organul adevărat al Alianței. Scrie bine - poate de un român chiar - dar reprezentând pur și simplu punctul de vedere al Alianței izraelite, afectând în coloanele sale patriotismul și sentimentul de naționalitate, „Ștafeta11 a fost un ziar când cogălnicenist, când francționist, și n-a aruncat masca decât în timpul alegerilor. Abia atunci s-a văzut că e curat evreiesc.

Noi nu vom discuta cu acest ziar din simpla cauză că n-avem a face cu un reprezentant sincer al ideilor izraeliților, precum e „Fraternitatea11 bunăoară. Oricât de clar am dovedi că nu există români de rit mozaic, că o deosebire trebuie mănținută între străini asimilabili și cei neasimilabili, oricât de limpede am arăta că teoria „om și om11 nu e admisă decât în state ce sunt la adăpostul a orice pericol exterior și interior, iar nu în state unde teoria pusă în practică ar produce revoluțiuni economice și sociale înlăuntru

și nimicirea din afară, „Ștafeta11, ca reprezentantă a ideilor Alianței, nu se va abate nicicând din calea ei și va continua a afirma aceleași principii pe care însăși nu le crede și pe cari le debitează numai pentru ca în ochii românilor să aibă o rațiune de a fi.

Stat pro ratione voluntas.

„Suceava11 în fine e încă foarte modestă; acest organ se mărginește deocamdată numai la reproducerea unor notițe favorabile evreilor, iar în propria lui atitudine încunjură cu grijă polemica arzătoare ridicată în ceștiune.

Pentru iubitorii umorului neconștiut reproducem scurta profesie de credință a organului din Folticeni:

Necesitatea simțită în acest oraș de un jurnal a decis pe mai mulți membri al partidei liberale fondarea unui ziar săptămânal.

Căci în adevăr în timpul de față, când țara este într-o agitațiune politică,

când Camerile de revizuire sunt convocate spre a regula o cestiune importantă impusă nouă prin Tractatul de Berlin, vechea capitală a Moldovei să nu—și aibă și ea un jurnal? Ar fi să arătăm țărei că folticenenii nu se mai interesează de cele ce se petrec în interiorul țărei.

Nu ne vom ocupa de polemicele ce se ținea în altele jurnale care au mai fost în acest oraș, vom publica numai fapte pozitive, vom combate totdeauna răul de orișiunde ar proveni, vom căuta ca justiția să fie la înălțimea ei.

Bazați pe aceste principii, sperăm că onor, public ne va da tot concursul.

„Necesitatea simțită de un jurnal, care a decis pe mai mulți membri al partidei fondarea unui ziar“, apoi Folticenii declarat veche capitală a Moldovei sunt desigur lucruri cari dovedesc că redactorii foii, înainte de a căuta ca justiția să fie la înălțimea ei, ar trebui să caute a citi și reciti abecedarul lui Ion Creangă, gramatica lui Manliu și istoria lui Xenopol. După ce redacțiunea va fi trecut prin acel curs superior de științe politice și de stat vom putea sta la vorbă cu ea, deși cu oarecare rezervă. Pân-atunci însă-i dorim numai sănătate și voioșie!

[TEATRU EVREIESC ÎN IAȘI]

într-o grădină pe ulița mare s-au deschis un mic teatru de vară în care se joacă în limba evreiască (germană stricată). Trupa, venită din Rusia și compusă din vro 6 inși (toți bărbați), are un repertoriu caracteristic, care atinge numai viața casnică și religioasă a evreilor. Astfel joi în 19 august s-a jucat: 1) „Lumea ca un paradis" (cântecel satiric), 2) „Filozoful amorezat și hasidul (habotnicul) luminat", dialog, 3) „Socrul și ginerile", 4) „Fișei harabagiul cu rândașul său Sidef1, comedie. Despre piese avem puțin de zis, ele nu prezintă vrun mare interes dramatic, dar jocul actorilor a fost excelent Astfel în piesa a doua actorul ce jucă pe hasid a reprezentat atât de fidel pe evreu cum îl vedem în toate zilele, apucat, cu vorba repede și măruntă, încrezut, râzând iute și clipind din ochi, încât trebuie să-i recunoaștem mult talent.

In piesa a treia ginerele a fost jucat de un alt actor, pe care—1 credem cel mai talentat din trupa toată. El a jucat pe evreul uimit. Socrul e unul din aceia cari vrea să scoată neamul său la lumină, deci a luat ginere pe un fel de studiosuș theologiae, om cu totul netrebnic și uimit de învățătură talmudistică. Acest rol a fost jucat în mod foarte caracteristic. Ridicând sprâncenele adesea în sus și facânt creți pe frunte, cu barba neagră, tunsă în mod deosebit, lung si slab, vorbind si cântând natural, ne-a arătat un adevărat prototip de minte pe dos și netrebnicie. Directorul trupei are un glas simpatic (bariton) și figură’ plăcută. Ariile sunt evreiești, iar publicul, compus în mare parte din coreligionari ai actorilor, petrece bine.

[CONCERTUL FRIEMANN LA IAȘI]

Alaltăseară era să fie acest concert, însă d. Friemann au renunțat de a-1 da, pentru că nu venise îndestul public. într-adevăr, afară de câțiva statornici iubitori de muzică (precum prințul Gr. Sturza, consului imp. rusesc, dr. Otremba și alți câțiva domni) nu mai venise aproape nimenea.

Cauzele acestei lipse de succes se sustrag de la apreciața noastră, dar, pentru cei ce vor să înțeleagă ciudata stare de lucruri în care e cu putință ca concertul unui violonist bun să nu fie vizitat de fel, vom spune că toate concertele date în orașul nostru atârnă, din cauza scumpetei locurilor și a micului număr de amatori de muzică, de la câteva saloane din Iași, mai cu seamă însă de la dame. Numai când frumoasele mâni de fee se însărcinează cu desfacerea biletelor un concert reușește; publicul cel mare ieșan nu e atras de virtuozitățile muzicale. Cultura mai întinsă în această direcție e restrânsă la câteva zeci de persoane din clasele avute. Se poate dar ca d. Friemann să nu fi știut a se orienta în mediul social în care venise.

[O PERSONALITATE A COMUNITĂȚII EVREIEȘTI DIN IAȘI]

La 9/21 1. c. s-au săvârșit din viață de un atac de apoplexie d-na Farmy Neuschotz, născ. Vittner, soția cunoscutului bancheri Jacques de Nueschotz. Răposata era în etate de 53 de ani și altfel de-o constituție viguroasă. înmormântarea au avut loc a doua zi la 10/22 iunie, 5 ore după-amiazi. Cu toate că în obiceiurile ritului mozaic par a se evita parada și înglotirea publicului, totuși aceste datine n-au putut fi păzite, de vreme ce toate cercurile izraelite erau prea de aproape atinse de cazul dureros întâmplat în această familie. Atât curtea templului cât și ulița mare erau pline de oameni și trăsuri cari adăstau pe-o căldură cumplită mântuirea ceremoniei religioase. Familia Nueschotz se bucură de nume bun în cercurile ei și e cunoscută ca binefăcătoare atât față cu săracii îndeosebi, cât și față cu institutele de creștere ale comunității religoase. Răposata însăși era fondatoarea unui orfelinat și prezidenta comitetului de administrație a unei școale de fete. De aceea participarea la ultimele* onori date unei membre a familiei n-au putut fi decât foarte vie.

[THEODOR CODRESCU ȘI
LIBRARII EVREI DIN IAȘI]

Deși nu suntem de loc amici ai rasei care profesează cultul mozaic și nu ni se poate imputa nici un cuvânt în favoarea ei ca atare, totuși, spre onoarea principiului excluderei ei de la drepturile publice și chiar de la cele private, vom trebui să dezaprobăm purtarea nejustificabilă a unora din cetățenii români, > cari cred a putea trata persoane cu totul inofensive de rasă semiticăs într-un mod în care turcii obicinuesc a trata pe bulgari. Declarăm că suntem contra oricărei concesii juridice sau economice câtqe s neînsemnate tata cu totalitatea evreilor, dar principiul acesta nu< includeȚăplicarea 'de baStOăne saupăruiâlâ asupra deosebiților~r < indivizi care constituiesc acea totalitate. Odată stabilit punctul nostru de vedere, spre a exclude de mâl înainte orișice insunuare răutăcioasă, vom relata următorul fapt ce ni se comunică. D-nul Theodor Codrescu, care de mulți ani are deosebite daravere cu librarii-anticvari frații Șragăr, a venit în magazia acestora și în ziua de 24 sept. c. Cu această ocazie unul din frați i-a spus d-lui Codrescu că n-ar fi câștigat nimic cu desfacerea unor cărți cumpărate de la tipografia sa. D. Codrescu, drept răspuns, a început să-l trateze părintește pe Elias Șragăr. Atunci Samuel Șragăr zise: „N-am crezut, d-le Codrescu, ca să faceți astfel și să știți că voi reclama". Dar Samuel nici nu sfârșise formularea verbală a protestărei sale când se și pomeni cu răspunsul ciotoros pe spate, încât se zice că bastonul d-lui Codrescu să fi suferit mari pierderi în consistența sa materială, ceea ce ne face a presupune și pierderile părții opuse. în urma acestora aflăm că d. Codrescu va avea o înfățișare înaintea secției a patra.

[OTTO MAX ȘI GRĂDINA
„CHATEUAX AUX FLEURS“ DIN IAȘI]

Evreul Otto Max, unul dintre antreprenorii grădinei Chateaux aux fleurs este de-o impertinență rară. Deși un public foarte numeros vizitează acea grădină, fiindcă e în mijlocul orașului, acest tânăr se poartă într-un mod foarte necuviincios și a dat până acuma loc la mai multe conflicte, din cari în genere a ieșit pălmuit. Un caz s-a mai întâmplat acum câteva luni, când a aruncat o garafă în capul unui consumator, delict pentru care a fost pedepsit

cu 600 de franci amendă. Mai zilele trecute impertiența acestui tânăr i-a atras câteva palme de la un căpitan. în fine duminică sara a provocat din nou un conflict, căci a avut obrăznicia de-a pălmui, ce-i drept numai pe-un coreligionar al său, pe d-nu Moritz Brander, pentru că acesta se exprimase că jocul actorilor merită fluierat. Astăzi aflăm însă un ciudat detaliu asupra onorii evreiești. Moritz Brander, agent al societății Dacia, s-a împăcat cu Otto Max, pentru 200 de franci, pe care cel dentâi i-a pus în buzunar, renunțând de-a face acțiune corecțională. Nouă ni se pare însă că lucrul nu se poate sfârși astfel. Acest delict s-a întâmplat în public, care era să-1 trateze pe Otto Max într-un mod foarte patriarcal, dacă nu credea că justiția își va face datoria. De aceea atragem atenția organelor polițienești și judecătorești asupra acestui caz și cerem pedepsirea lui. Altfel lumea care vizitează grădina ar putea

fi expusă din nou la insultele acestui obraznic.

«APĂRĂTORUL LEGEI» ȘI
TIPOGRAFIA NAȚIONALA

în nr. 39 al Apărătorului legei un „contribuabil comunal",
voind a da o idee cum s-au risipit și se risipesc banii contribuabililor,
spune că fostul primar d. Gane, patronând Tipografia națională,
la care este asociat, i-a dat toate imprimatele câte emaneu de la
autoritate fără formă legală de licitațiune și cu prețuri binecuvântate
de D-zeu, și că un tipograf evreu, d. Goldner - revoltat desigur
de această precedare a primăriei - și-au permis a o ruga ca să
nu mai patroneze exclusiv Tipografia națională. înexactitățile de
detaliu ale „contribuabilului" îe vom reflecta una câte una, dar
mai întâi premitem oarecari date istorice, spre a caracteriza interesul
ce poate să-1 aibă numitul tipograf pentru averea publică.

r D-l Goldner este acela care, pe calea protegiuirei personale
și fără licitație, a răpit pe la anul 1862 publicitatea oficială din
mâna bătrânului Gheorghe Asachi, o publicitate care a fost creația
acestui om venerabil. Sub teascurile tipografiei sale au trecut cărțile
' scolastice și literatura aproape întreagă a unei însemnate epoce de
dezvoltare națională. De-atunci și până astăzi stă închis institutul
tipo-litografic în care a apărut cea dentăi foaie românească; încât
cu drept cuvânt exclamă biograful: „Sie annorum labor quinquaginta
remuneraturi1.

Venim la condițiile bănești sub cari Tipografia națională lucrează
pentru autoritățile țărei. Iată câteva exemple:

1) în anul 1871, d. Goldner tipărește budgetul comunei în
300 exemplare cu 400 lei; în anii următori, Tipografia națională
îl tipărește cu 70 lei coala, adică cu 300-350 lei.

2) în anul 1874, d. Goldner tipărește lucrările percepției cu
5000 lei (în 1975, d. Codrescu cu 2600 lei), în 1876 Tipografia
națională cu 1900 lei. . .

Z) Inserțiunile se plăteau la d. Goldner cu 33 bani șirul, la
Tipografia națională, cu 15 bani;

4) Foaia oficială costă astăzi numai 12 lei pe an; „Progresul
d-lui Goldner costă 35 lei 25 bani și ni se pare că este oarecare
deosebire între foaie care conține, pe lângă materialul oficial, încă
pe atâta neoficial, și „Progresul" care nu conținea nimic alta decât
publicații judecătorești. .

C-un cuvânt, toate lucrările mai însemnate Tipografia națională
le-a luat asupră—și prin licitație și mai ieftin decât ilustrul industriaș j
evreu. /A

Venim la placardele primăriei, căci pe acestea/pej înțelege
„contribuabilul" prin imprimare. Constatăm deci dă^foțdeauna
pân-acuma aceste reproduceri pentru afișare ale publicațiilor din
foaie au apărut în oficina foii oficiale - totdeauna - va să zică
si în vremea când d—nul Goldner edita acea foaie. Atunci să fi

cerut licitația. Apoi ele s-au tipărit întotdeauna cu prețuri fixate de primărie și desigur că cele date Tipografiei naționale sunt cele mai mici. .

Apoi faptul despre care „contribuabilul" au auzit „șoptindu-se la primărie" este asemeena neexat. Nu este adevărat că secretarul a retipărit Raportul consiliului de higienă, ci numai capitolul asupra mișcării populației. Tipografia putea să renunțe ușor la câștig, pentru că asociații sunt așa de călduroși amici ai coreligionarilor d-lui Goldner încât înșiși au dorit răspândirea cât se poate de mare a acestor date. .

Cât despre prețul minim de 149 lei, oferit de Tipografia națională pentru tipărirea bugetului comunal, se cunoaște că e un preț de concurență, cu care nu i-ar da mâna tipografiei ca să tipărească orice lucrare. El a fost oferit numai pentru ca d. Goldner^ să nu poată lua lucrarea. "

Căci cunoaștem foarte bine ieftinătatea aparentă a concurenței jidovești. Ieftin la început, până ce se ruinează industriașul, român, scump’ si rău în urmă, când evreul a ajuns a stăpâni terenul economic. „Contribuabilul" ar trebui să-nvețe puțină economie politică, ca să poată pricepe legile concurenței și să cunoască elementele cari concurg la formarea unui preț. Prețul conține cheltuie[li]le producerei, plus un excedent care să facă cu putință reproducerea. E evident că minimul preț de 149 lei nu reprezintă nici macar producerea lucrărei și că tipografia pierde momentan, numai ca să respingă agresiunea economică a concurentului evreu, care desigur că, după ce ar vedea că Tipografia națională nu mai este în stare de a concura, ar dicta autorităților prețurile sale ar cere din nou pentru tipărirea lucrărilor percepției 5000 1. n. și pentru șirul înserțiunei 33 bani.

Dar chiar dacă această tipografie n-ar fi lucrat cu mult mai ieftin decât d. Goldner, totuși o autoritate românească trebuia s-o prefere și să facă pentru ai săi ceea ce evreii fac pentru ai lor. Ei conspiră în sinagogă în contra creștinilor. Acolo se fixează prețurile, când concurența din partea creștinilor e nimicită și când se simt ei stăpâni pe vrun teren economic. Acolo se hotărăște moartea economică a meseriașului român, la autoritatea ocultă a . statului în stat, în comitetele ascunse ale alianței universale. Dar când Tipografia națională lucrează constant mai ieftin decât cea evreiască - nici atunci autoritățile românești să nu-i deie imprimatele lor?

Cât despre patronarea ce se face prin Apărătorul legei industriei evreiești, o lăsăm la aprecierea partidului național liberal, atât de bogat în cuvinte împotriva evreilor.

[TIPOGRAFIA NAȚIONALĂ ȘI SERVICIILE SALE]

2264, 201r-203r

Noi am publicat la rândul nostru acel anunț al comitetului damelor în care se califica „ciudata bunăvoință" a d-lui Otto Max,

cu adaosul că ne-a cam mirat cum de comitetul i-au făcut onoarea de-a solicita serviciile acestui domn. Căci, o spunem drept și fără încungiur, daca România n-ar fi mestecată în război, conlocuitorii noștri ar colecta pentru turci, nu pentru creștini. Aceasta se vede în Austria și în Ungaria, încât aceste daruri ale neromânilor de rit necreștin samănă mult cu acele ale danailor, cu cari odată vor crede că au dreptul a ne scoate ochii. încolo se-nțelege că ne pasă foarte puțin de opinia de care foaia noastră, bună-rea cum este, se bucură în cercurile semitice sau de opinia cu cari aceleași cercuri binevoiesc a-1 onora pe redactorul ei. A-l onora repetăm căci în momentul în care ne am vedea lăudați de o samă de oameni, chiar respectabili fie ca persoane private, am crede c-am încetat de-a fi atât de îndărătnici precum suntem și c-am fi făcut vro concesie în scris sau prin grai // teoriilor umanitare și egalitare reprezentate în mod atât de splendid de „Noua presă liberă", ba chiar și de unele jurnale din nefericire românești. Ceea ce constatăm pur și simplu e că Tipografia națională a stat tot așa de bine la dispoziția onor, comitet de dame ca și oricare altă tipografie creștină din Iași și că acel onor, comitet s-a servit de ea și se va putea servi și de azi înainte.

[„CURIERUL DE IAȘI“ ȘI
APĂRAREA EVREILOR]

„Curierul intereselor generale'1 în anul din numerele sale insinua foii noastre voința de a apăra pe evrei. Abstrăgând cu totul de la confuzia de idei și de la reua credință, dezvoltate în notița respectivă, declarăm că nici apărăm, nici am apărat vreodată direct sau indirect pe evrei, ținta noastră este de a spune adevărul, pe care iată-I. La întrebarea dacă evreii pot pleda sau nu înaintea judecătorilor de pace, criteriul discuțiunei nu e nici legea advocaților, nici ari. 7 din constituție, ci ari. 18 din pr. civilă.

Legea avoc[aților] e promulgată la 64, procedura la 75. Dacă autorul procedurei ar 6 voit ca înaintea judecătorilor de pace să pledeze numai avocați, ar fi zis: „Părțile se vor înfățoșa în persoană sau prin vechiF. El evitează termenul de avocat, pe care-1 cunoaște și pe care-1 înscrie mai jos la ari. 94, unde cere ca înaintea tribunalelor părțile să se înfățoșeze sau înșile sau prin avocați.

Intenția legiuitorului a fost de a nu sili pe justițiabili să cheltuiască cu avocați sume mai mari decât valoarea proceselor ce sunt de competință judecătorilor de pace. El întrebuințază deci cuvântul de vechil tocmai pentru că nu vrea să întrebuințeze cuvântul de avocat.

Curierul intereselor generale nu e tocmai tare în deosebirea terminilor.

La a doua întrebare: dacă evreii pot fi vechili? Trebuie să conceadă „Curierul intereselor generale" că nici o lege nu-i oprește până acuma de la aceasta. Legea avocaților zice: nime nu poate fi avocat de nu e român sau naturalizat român; nu se zice însă nicăiri: nime nu poate fi vechil de nu e român sau naturalizat român.

Unii judecători au respins pe evrei sub cuvânt că, ari. 7 din Constituție] împiedicându-i de a fi naturalizați, ei nu pot exercita avocatura, prin urmare nu pot nici să aper înaintea instanței de pace.

Contra acestei interpretări Ministeriul de justiție din anul 1868 (iar nu Ministeriul trecut, precum o spune Curierul intereselor generale) prin mai multe cirulare au explicat judecătorilor de pace spiritul articolului 18. Una din aceste circulari, sub No. 9174, spune anume că nu este a se face vreo distincțiune de religiunea ce ar avea persoanele ce se prezintă ca vechili înaintea judecătorilor de pace.

Nedemnă mi se pare asemenea apucătura „Curierului intereselor] gen[erale]“ de a cita o persoană onorabilă într-un articol intitulat „Excrocherii jidovești". Poate fi cineva dușman cât

de mare al evreilor ca atari, poate să combată orice luptă pentru drept ce ar înreprind-o ei, fără ca să bleseze persoanele în parte.

De aceea să ni se permită de a nu confunda pe d. Brociner, om de știință de carte, nici chiar cu redactorul Curierului intereselor generale.

CUM SE JERTFEȘTE UN REDACTOR

Redactorul „Curierului intereselor generale", numai spre a fi consecuent, se jertfește cu mare abnegațiune pe altarul logicei. La reflectarea noastră, pe care d-lui o numește rectificare (când noi n-am avut de a rectifica nimică), d-sa răspunde că vechil (expresie rămasă din legislațiunele vechi) este ecuivalent cu advocat. în faptă însă cuvântul vechil și-a schimbat sensul, ceea ce o dovedim prin următorul silogism.

Toți advocații au dreptul de a pleda înaintea tribunalelor.

Toți vechilii sunt advocați.

Toți vechilii au dreptul de-a pleda înaintea tribunalelor.

Concluzia e falsă, pentru că realitatea dovedește contrariul. Deci a doua premisă susținută de „Curierul int. gen." e falsă. Iată dar că expresia vechil ș-au schimbat înțelesul și are astăzi un cuprins cel puțin controvers.

Al doilea act de jertfire de sine îl comite redactorul numind expunerea noastră o apărare a evreilor, pe când ea desfășură numai adevărul gol, arătând că îndreptățirea lor în cazul de față se poate aduce numai în mod negativ. Un alt cititor, mai cu pătrundere, ar fi văzut îndată că noi avizăm la cre[a]rea unei legi pozitive care să reguleze acest raport.

Al treilea act de jertfire e de o naivitate hazlie. Supărat că nu voim să-1 confundăm cu d. Brociner, om cu știință de carte, adică bacalaureat și doctor în drept, zice că îl confundă pe acest domn cu împărțitorii foii sale, oameni asemenea cu știință de

carte. Fericit „Curier al intereselor generale"! Redactorul tău declară prin aceasta că știe mai puțină carte decât împărțitorii tăi, de vreme ce un doctor în drept s-ar putea mai ușor confunda cu împărțitorii decât cu redactorul tău. Să-1 credem.

[O ȘCOALĂ IZRAELITO-ROMÂNĂ]

In școala de fete din Vaslui pronunția falsă merge mână-n mână cu scrierea falsă. însă un asemenea neajuns nu poate fi tolerat în clasa supremă a unei școli primare; căci atuncea n-ar îndeplini nici cerința minimă care li se face acestor școli, adică

învățarea corectă a citirei, scrierei și calculului. Toate aceste neajunsuri le-am notat în condica re revizie și aștept îndreptarea lor. Pe lângă aceasta mai adaog că repartiția încăperilor localului de școală arată - indulgent vorbind - o prea mare îngrijire a d-nei directoare pentru propria sa persoană. I-am observat deci că lucrul principal în localul unei școli sunt clasele, iar nu locuința privată a directoarei. Afară de-o cameră mai mare pentru clasa l-a și a Il-a și una mică (cu o singură bancă) pentru clasa a III-a’ toate celelalte încăperi, în număr de șase, sunt în sama d>rectoarei. Despre acest neajuns vă puteți informa și de la consiliul șcciar al orașului.

Cât despre școala privată izraelito-română, înființată abia de 7 luni și având numai clasa l-a în două diviziuni, ea merge foarte bine. Progresele elevilor în gramatica limbei române și a celei germane, în citirea curentă, în aritmetică mi-au dovedit deosebita sârguință a învățătorilor acestei școli.

(ȘCOALA DE MESERII DIN IAȘI ȘI ’ SCHIMBAREA MENTALITĂȚII ' DESPRE MUNCĂ]

Se știe că meseriile în Moldova au trecut din manile românilor în ale străinilor și aceasta din multe cauze, dintre care vom arăta și noi vro câteva. Una este modificarea răpede a portului și a lepădarea în pripă a tuturor costumelor vechi, încât clasa veche de croitori n-au putut să urmeze această răpede schimbare. Drept dovadă aducem tablele vechi ale criotorilor jidovi, pe care stă scris: croitor de straie „nemțești", un semn că moldovenii lucrau numai straie moldovenești, pe când clasele superioare se lepădaseră deja de portul bătrânesc, iar, pentru a le îmbrăca, trebuiau croitori străini, familiarizați cu croială nouă. O a doua cauză e concurența fabricatului gata, adus din străinătate. lașul însuși geme de straie și încălțăminte gata, aduse din Viena; fabricate rele, însă ieftine, cari se vând ușor într-o societate ca a noastră, lipsită de simțul economiei. O a treia cauză e lipsa de precauțiune care-a domnit la introducerea tuturor reformelor sociale. La dezrobirea sclavilor, o măsură în sine negativă, nimeni n-a mai gândit la soarta acestor oameni cari, puși în libertate, au rămas cu totul în grija sorții, fără ca societatea să creadă că mai are nevoie de a gândi câtuși de puțin la ei. Cu ocazia dezrobirii au pierit o mulțime de industrii indigene, căci cei ce le profesau n-au mai fost privegheați, nimeni n-au căutat a-i statornici și a-i deprinde cu o libertate bine

înțeleasă. Meseriașii aceștia au devenit proletari și s-au stins cu totul. A patra cauză a fost desființarea breslelor corporative și a

privilegiilor lor. în fine cauza principală a căderii meseriașilor români au fost introducerea pripită a egalității sociale în România, care nu trebuie confundată cu egalitatea înaintea legii. Egalitatea n-au însemnat la noi prefacerea claselor de sus în clase muncitoare - cu o muncă superioară se-nțelege - ci „boierirea“ claselor de jos, infectarea acestora cu rușinea de muncă și bolirea de deprinderea claselor vechi de-a câștiga mult prin muncă puțină. Progeniturei meseriașilor români, care învățase două buchi, i-au fost rușine de-a se mai ocupa cu meseriile părinților, ci s-a prefăcut toată în amploiați și în persoane ce fac politică înaltă, pun toate țările Europei la cale și aspiră de-a deveni miniștri, o glorie ușor de ajuns la noi, unde mai nu e om îndestul de mărginit pentru a nu putea deveni deputat sau ministru sau orișice.

Dar alături cu boierimea tuturor se întinde din ce în ce mai mult sărăcirea tuturor, care devine cu atât mai simțitoare cu cât exportul productelor agricole scade prin concurența producției americane și rusești.

în anul 1835 nu era încă pe ulița mare un singur negustor evreu, astăzi mai că nu găsești negustor creștin pe această uliță, și tot așa și pe celelalte. Afară de aceea evreii formează ei în de ’ ei un fel de societate tacită de consum, ei își vând în de ei toate lucrurile mai ieftin (poate în urma unei înțelegeri, stabilite prin zecile de școli evreiești), încât un român, ce are întocmai aceleași trebuințe ca și un evreu, cheltuiește totuși cel puțin c-o a treia parte mai mult decât un evreu. Asigurați odată contra concurenței creștinilor, evreii au două liste de prețuri, una pentru evrei, alta pentru creștini. Poporul boieros al quiriților plătește 33 la sută pentru onoarea de-a putea deveni deputat și pentru capriciul de-a nu fi devenit meseriaș sau negustor.

Am expus răpede această stare de lucruri și adăugim numai că în vremea din urmă s-au ivit o reacțiune, deocamdată încă nu destul de puternică, dar de care trebuie să ținem samă. Un început de îndreptare este școala de meserii din Iași, care ne va da poate cu vremea meseriași români. Drept semn că silințele școalei sunt apreciate cităm binevoitoare încercare ce-au făcut-o d-nul Scarlet Pastia de a trimite pe doi dintre absolvenții acelei școale la Paris, pentru a se perfecționa unul în croitorie, altul în ciubotărie. Acești doi se vor întoarce în curând în patrie, vor deschide ateli[er]ile lor și vor fi totdeodată și maiștri la școală.

Acuma d. Pastia au înștiințat „reuniunea femeilor române" că e dispus a trimite și pe-o absolventă a școalei profesionale de fete, pentru a se perfecționa în croitorie. Eleva va primi o bursă de 2000 1. n. pe an și 300 1. n. pentru cheltuielele de călătorie. Fapta se laudă de sine și merită de a fi imitată.

FRAGMENT ARIUM

[DIALOGUL GENERALULUI KARL FREIHERR VON ENZENBERG CU DIVANUL MOLDOVEI]

întrebarea 18. Armenii și jidovii, de au acea dreptate, a cumpăra moșii la țară de vecie?

Răspunsul 18. Armenii și jidovii n-au avut după dreptate a cumpăra moșii la țară de veci nici au; iar casă și dugheni la târguri au putut și pot cumpăra; însă armenii numai, pot cumpăra și vii.

[„ILUZIONISMUL IDENTITĂȚII../4]

2275 B82r

E curios că-ntr-o rasă pură nu există invidie. Fiecare se bucură de ridicarea unuia dintre ei. E d-ai noștri, cum s-ar zice. Iluzionismul identității merge atât de departe încât evreii prefac pe orice om mare în jidan. Mie mi s-a-ntâmplat s-aud pe unul zicând că Brahm, fiul neutrului Brahm, n-ar fi decât Abraham și în consecuență de-al nostru și Napoleon I al franțuzilor ar fi iudeu. Horatius Fleckeles.

[STATUL ȘI EVREII]

'   i/

Dacă statul român ar fi puternic - ceea ce un stat liberal nu poate 'fi, căci el renunță la putrile sale în favoarea individului - dacă nația româna ar fi economicește puternică - ceea ce o nație

agricolă nu poate fi, căci valoarea producerii ei e mărginită într-un mod fatal - atunci cestiunea izraelită n-ar fi un pericol, ba nu s-ar 6 născut niciodată. Cestiunea izraelită e ducerea ad absuvdum a liberalismului din România și, dacă liberalii sunt patrioți, sunt naționaliști, vor trebui să renunțe la principiile lor cosmopolite și să admită principiul romanilor: salus reipublicae summa lex, vor trebui să creeze un guvern autoritar și statornic, un guvern puternic, care să lupte alăturea cu nația întreagă în contra unui pericol, cu un cuvânt vor trebui să sprijine și să asigure domnia elementelor conservatoare din țară. Dacă liberalii sunt patrioți și naționaliști, vor trebui să devie reacționari și să împărtășească cu noi acest titlu cu care azi ne fac imputări.

[JURNALISTUL ȘI FUNCȚIONARUL AUSTRIAC]

Cât despre austriacă, cu ei treaba stă altfel. Nu credem să putem vreodată mistui acea mestecătură de evreu, german și slav care ni se prezentează sub mutra beamterului și jurnalistului austriecesc și care în vremea din urmă a-nceput să facă politică pangermanistică și să jure în numele sahastrului de la Varzin, care nici cu spatele nu vra să știe de ei. Urmașii lui Arpad nu ni pot face un rău esențial, ei vexează; dar bastardul cvr[e]o-germano-slovac e dușmanul dibaci a oricărei naționalități.

[LIBERALII ȘI SOCIETĂȚILE EVREIEȘTI DIN STRĂINĂTATE]

Sunt cunoscute apoi intimitățile d-nilor liberali cu Cremieux, Montefiore și alți ovrei însemnați, intimități prea naturale, pentru că ovreii tuturor țărilor sunt liberali și ultraliberali, republicani etc., lucru lesne de explicat dacă considerăm că ovreii, neavând nici patrie, nici tradiție, firește că nu vor ține la patria și la tradițiile poporului pe lângă care trăiesc.

Discursuri de ocazie ale d-lui Brătianu nu dovedesc din nefericire nimic. Căci acuzarea noastră principală pe care-o facem roșiilor nu este că au fost și sunt amici ai ovreilor; la urmă fiecine e stăpân pe cugetările și voința lui. Dar ceea ce n-au drept a face e de-a induce poporul în eroare și de-a se gera la ocazie de adversari ai ovreilor.
O1'"'cA

/țOx. «

-------------------Z„ / j-" —;----

■ . <S^-Aa1 -k'- , C...5

[STATUL LIBERAL ȘI
CHESTIUNEA EVREIASCĂ]

c o tz-, &•

Dar statul nu este nici suma indivizilor coexistenți. Căci dacă luăm individ cu individ am vedea lesne că marea, incalculabil de marea majoritate a oamenilor s-ar sustrage bucuros, numai de-ar putea, și de la plata de bir și de la prestațiuni și de la recrutare, încât, oricât de recunoscută ar fi necesitatea unui interes general de fiecare în parte, totuși, când e vorba ca el să subvie cu atomul său individual acelei necesități, instinctul său intim și primitiv este de a se sustrage. O curioasă ilustrare a manierei de a privi statul

și societatea ne-au dat-o în toți timpii evreii. A se bucura de toate drepturile, dar a se sustrage, de e cu putință, de la toate datoriile este deviza lor și pentru realizarea acestui princip au, ca nealte popoare, pururea aptitudinea unei organizări de dosire, de substituire, de ajutor mutual. / , y

A

[„UN CORESPONDENT DIN

VASLUI../4]

Un corespondent din Vaslui al „Telegrafului41 face o dare de samă despre așa-numitele persecuțiuni ale evreilor pe care o reproducem în parte[a] ei materială, eliminând însă toate apreciabile câte privesc gruparea politică în țară.

|„ÎN FAȚA

INJURIELOR...“]

în fața injurielor inserate în presa engleză de către d. Lowy, secretarul asociațiunei anglo-izrailite, d. Șt. Șendrea, agentul României la Paris, a adresat ziarelor Moming Post și Times câte o scrisoare în care a dezmințit acele calomnii ș-a prevenit pe public în contra zgomotelor rău intenționate al căror obiect era țara noastră.

[PROGRAMUL UNUI NOU PARTID POLITIC]

Ceea ce voi numiți organizarea voastră nu înseamnă decât disciplina oarbă a unei societăți de exploatație sub comunii șefi de bandă. Voi sunteți înainte de toate o societate secretă și după aceea un partid politic.

Vai de aceia din societatea voastră secretă care ar îndrăzni să aibă o altă părere decât șefii. Din cauza aceasta nici nu sunteți legați prin principii. Acum republicani-federaliști de Ploiești, acum monarhiști-lingăi, sărutând praful de pe urmele monarhului, acum rusofili și-ndată după aceea rusofobi, acum de gât cu Cremieux și cu Montefiore apoi evreofagi, admițând pe rând toate principiile, după cum credeți c-ați putea amăgi opinia poporului pe care-1 exploatați, în fond încă neavând nici un principiu statornic decât numai acela de-a răsturna cu orice preț organizare solidă a societății române și de-a mănține pușcăria voastră în sferele puterii statului.

[„DACĂ TONUL FOII NOASTRE...44]

Dacă tonul foii noastre e uneori de-o extraordinară asprime, cititorii desigur că nu vor fi uitând ce cumplită e starea de lucruri în care se află țara și că pana lui Tacit și limba Duhului Sfânt abia ar ajunge ca să zugrăvească extrema decădere socială a României și primejdiile care atârnă asupra țării, nedându-i răgaz de-a-și veni în fire.

în altă țară de am trăi, în care mai e credință, onestitate,

respect ca bunuri obștești ale spiritului public, relele ni s-ar pare trecătoare și nicicând condeiul nostru nu ar fi înmuiat în fiere; dar aici, unde, dacă-i vizita ministeriile sau Văcărești!, aceleași fizionomii și caractere întâlnești, aici unde un parvenit bulgar ca d. I. C. Brătianu și un grec parvenit ca d. C. A. Rosetti conduc destinele acestei nefericite țări, aici unde oameni ca aceștia, fără pic de patriotism, radicali cosmopoliți, stăteau ieri la învoială cu Warszawskay ca să-i vânză sufletele din opt ținuturi, stau azi la învoială cu Alianța izraelită ca să-i vânză țara toată și să desființeze printr-un trafic mârșav o nație și un stat pe cari zeci de popoare barbare nu le-au putut desființa, aici nici un cuvânt nu e destul de aspru, nici o lovitură nu e destul de tare, încât, am mai spus-o încă o dată, rolul scriitorului ar trebui să-nceteze și să-nceapă rolul călăului.

GESTIUNEA IZRAELITĂ

Publicat în Timpul, IV: I Uzura, nr. 112, 24 mai 1879, p. 1-3; II Rezultate ale uzurii în România, nr. 128, 12 iunie 1879, p. 1-2; III Industrie și comerț, nr. 129, 13 iunie 1879, p. 1-2, nr. 130, 15 iunie 1879, p. 1-2; IV Regularea relațiunilor evreilor în Prusia, nr. 136, 21 iunie 1879, p. 2-3. Reprodus în Telegraful român din Sibiu, XXVII, nr. 94, 14 august 1879, p. 369-370, nr. 95, 16 august 1879, p. 374, nr. 96, 18 august 1879, p. 377-378, nr. 97, 21 august 1879, p. 382, nr. 98, 23 august 1879, p. 379-380, nr. 99, 25 august 1879, p. 389-390, nr. 100, 28 august 1879, p. 383, nr. 101, 30 august 1879, p. 401-402, nr. 102, 1 septembrie 1879, p. 405-406, nr. 103, 4 septembrie 1879, p. 410. Nu se reproduce ultima parte. Tipărit în volum, prima dată, în Mihai Eminescu, Opere complete, Iași, Librăria Românească [și] Institutul de Arte Grafice, 1914, p. 484-489, 493-500. Se tipăresc părțile I—III; M. Eminescu, Opere III, București, Editura Cultura Românească, S. A. R., 1939, p. 49-63. Se tipărește și partea a IV-a; Opere X. Publicistica, p. 239-256.

Consecințele uzurii în diferite domenii ale vieții economice și sociale sunt analizate de Eminescu pe baza unei documentări impresionante, în bună parte inaccesibilă cercetătorilor români. Poetul pune la contribuție documente din Manualul administrativ al Principatului Moldovei cuprinzătorul legilor și dispozițiunilor introduse în țară de la anul 1832 până la 1855, tipărit la Iași în două tomuri, în 1855 și 1856 și tratate ale unor cercetători români: Nicolae Suțu, Notions statistiques sur la Moldavie, tipărit la Iași, în 1849; Ion lonescu de la Brad, Agricultura română din județul Mehedinți, tipărită la București în 1868 și 1869. Eminescu își extrage informațiile și din rapoartele lui lacob Felix, Raport general pe anul 1876 și Raport general pe 1878 privind situația sanitară a orașului București. Poetul trimite și la tratate străine datorate lui Platter, Schulze, Ronne, Kaserer. Lucrarea mai importantă este cea a lui lulius Platter, Der Wucher in der Bukowina, tipărită la Jena,

în 1878. Profesor de statistică la Universitatea din Cernăuți, Platter face cercetări foarte conștiincioase asupra consecințelor cametei în Bucovina pe care le extinde și la Galiția. Hermann Johann Friedrich von Schulze—Găvenitz (1824-1888), profesor de drept la Breslau și Heidelberg, tipărește tratatul Das Preussische Staatsrecht auf Grundlage des Deutschen Staatsrechts, în două volume, ultimul în trei părți (Leipzig, 1872, 1877), precum și alte lucrări privind dreptul german. Ludwig Peter Moritz von Ronne (1804-1891) tipărește tratatele, Das Urterrichts - Wesen des Preussischen Staates (T—II, Berlin, 1855), Das Staatsrecht der preussische Monarchie (I-IV, 1856-1863), Das Staatsrecht des Deutschen Reiches (I—n, 1876, 1877). Josef Kaserer este citat cu lucrarea Das Gezetz vom 19. luli 1877 zur Abhilfe wider unredliche Vorgaenge bei Creditgeschaffen mit Materialen herausgegeben probabil în 1878, 1879. Nu am văzut lucrările lui Schulze, Ronne și Kaserer, la care trimite poetul. Din comentariul său se desprinde că preia din lucrarea lui Kaserer informațiile privind rapoartele și cuvântările unor deputați din Parlamentul din Viena.

Eminescu se referă și la opiniile lui lulius Glaser (1831-1885) cu privire la cămătărie. Profesor de drept penal la Universitatea din Viena, Glaser este ministru de Justiție între 1871 și 1879. Eminescu audiază, împreună cu Slavici, două din cursurile sale, Osterreichisches Strafrecht și Osterreiches Strafrerfahren, ținute în 1870-1871. Dintre lucrările sale sunt de amintit Abhandlungen aus dem osterr. Strafrecht (1858) și Handbuch des (deutschen) Strafprozesses (I, II, 1883-1885).

Edictul lui Friedrich Wilhelm al lll-lea privind situația evreilor în Prusia este comentat de Eminescu -și în alt articol din Timpul, cum vom arăta mai departe, în care reproduce mai multe paragrafe din acest document (Opere. XII. Publicistica, p. 360).

Problema străinilor în România, demonstrează Eminescu și de astă dată, nu a fost una religioasă. Nu a fost nici una rasială. Ea era strict economică și se referă îndeosebi la începuturile capitalismului în România. Ca mai peste tot în Europa, evreii și armenii au fost și aici activi purtători ai noilor relații de producție, fiind mult mai puțin îndătinați în tradiții și cutume locale decât oamenii pământului. Nu întâmplător emigrația celei mai mari părți a evreilor din România are loc după Tratatul de la Adrianopol din 1829. Impulsul dat comerțului cu Occidentul, prin înlăturarea restricțiilor vamale, avântul economic din Principate, bogăția locurilor și ospitalitatea oamenilor, la care se adaugă și condițiile discriminatorii din Prusia, Imperiul habsburgic și Imperiul țarist, care determină un aflux al evreilor spre ținuturile românești. Ei se așează masiv în Bucovina, îndată după încorporarea provinciei la Imperiul habsburgic în 1775, în Moldova, în Basarabia, puțini

în Muntenia și iară a crea aglomerări în Transilvania. Studii mai noi prezintă cu o bogată documentare imigrarea evreilor din Galiția, stabilirea în Bucovina și trecerea lor în moldova (Eugen Gliich, Evreii în Bucovina în perioada 1774-1786 în Analele Bucovinei, nr. 1/1996, p. 111-129, nr. 2/1992, p. 363-386; Ștefan Purici, Colonizări și imigrări în Bucovina între anii 1775-1848 în Analele Bucovinei, nr. 2/1995, p. 357-373; Radu Grigorovici, Studiu critic al recensământului austriac din 1880 cu privire la populația Bucovinei. Bucovina teritoriu de trecere a evreilor galițieni spre România între 1880-1990 în Analele Bucovinei, nr. 2/1995, p. 339-356).

Poporul român a avut întotdeauna față de evrei aceeași atitudine pe care a avut-o față de toți acei care în diverse epoci au trăit alături de ei pe meleagurile românești. Este cunoscută ospitalitatea sa, toleranța și adânca omenie.

Eminescu insistă asupra acestei probleme, cum se vede din articolele sale. Invocă exemplul Moldovei unde nimănui nu i-a trecut prin minte să-i silească pe catolici să devină ortodocși, să-i tulbure pe lipovenii fugiți din Rusia din obiceiurile și cultul lor f sau să-i oprească pe armeni, protestanți sau evrei de a-și ridica lăcașuri religioase și școli. Eminescu dă exemple de țări europene unde s-a încercat să se facă prozeliți din conlocuitorii „de altă lege ori de altă limbă".

Legislația din Principatele Române nu face distincție între evrei și ceilalți străini până în 1858. Vechiul drept românesc făcea deosebire între ortodocși și neortodocși, în rândul cărora erau trecuți catolicii, protestanții, creștinii schismatici (armenii), mahomedanii și izraeliții. Toți erau tratați pe picior de egalitate. Convenția de la Paris din 1858 prevedea la articolul 46 ca „moldovenii și muntenii, de orice rit creștin se vor bucura în mod egal de drepturi politice". Se excludeau de la aceste drepturi cei, care erau de rit mozaic. Constituția din 1866 preia această deosebire în articolul 7: „numai străinii de rit creștin vor putea obține naturalizarea". Astfel evreii erau excluși de la dobândirea cetățeniei române.

Demonstrația lui Eminescu pune în lumină, pe bază de date statistice, rolul jucat de cămătărie în pauperizarea populației de la orașe și sate. Mărturia cea mai evidentă a acestei pauperizări o S constituia ruinarea meseriilor, înfloritoare altă dată și în țara noastră. Sistemul cămătăresc nu-1 practicau exclusiv evreii și nu era nici , o ivenție a lor. Practicarea operațiilor cămătărești se explică și prin faptul că ei erau purtătorii capitalului străin spre țările din răsăritul Europei. Meseriile se ruinează, pe de altă parte, ca urmare a concurei/ei capitaliste, care nu face distincție între meseriașii români și cu străini. Meseriile se ruinează și din lipsa de susținere

din partea statului, care urmărind să încurajeze dezvoltarea unei industrii naționale, nu mai are mijloace să sprijine meseriile. Unele din ele dispar și prin modernizarea trebuințelor consumatorilor.

Eminescu întocmește un tablou cuprinzător asupra uzurei și implicațiilor sale în viața economică, socială și politică din țara noastră. Studiul se susține pe o documentare largă, care formează armătura sa științifică. Uzura nu era însă cauza minării „claselor pozitive", cum o prezintă poetul, Ci consecința unui proces istoric ireversibil, căruia nu i se putea sustrage nici societatea românească.

Tabloul stării sociale a țăranului român, prezentat de Eminescu, este remarcabil ca spirit de pătrundere, capacitate de analiză și adevăr conținut.

[CRONICAR AL CHESTIUNII EVREIEȘTI]

Publicat în Timpul, IV, nr. 37, 17 februarie 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 189-190. Cu titlul [„Se știe că noi... “].

Congresul de la Berlin din iunie-iulie 1878 condiționează recunoașterea independenței țării noastre de modificarea Constituției și de îndeplinirea unor obligații financiare. „En Roumanie, la distinction des croyances religieuses et des confessions - se arată în Articolul XLIV al Tratatului de pace - ne pourra etre opposee â personne comme un motif d’exclusion ou d’incapacite en ce qui concerne la jouissance des droits civils et politiques, l’admission aux emplois publics, fonctions et honneurs ou l’excercice des differentes professions et Industries, dans quelque localite que ce soit.

La liberte et la pratique exterieure de tous Ies cultes seront assurees â tous Ies ressortissants de l’Etat roumain aussi bien qu’aux etrangers, et aucune entrave ne sera apportee soit â l’organisation hierarchique des differentes communions, soit ă leurs rapports aves leurs chefs spirituels.

Les nationaux de toutes Ies Puissances, commerțants ou autres, seront traites en Roumanie, sans distinction de religion, sur le pied d’une parfaite egalite".

Eminescu publică în Timpul textul Tratatul de pace de la Berlin și Protocoalele Congresului de la Berlin din iunie-august 1878. Articolul XLIV, îl transcriem din volumul Documents diplomatiques. Affaires d’Orient. Congres de Berlin 1878, tipărit la Paris în 1878. Acest articol este invocat frecvent de Eminescu în articolele cu care ne ocupăm mai departe.

Congresul de la Berlin stipulează în Tratatul de pace, ca teză fundamentală, confesiunea religioasă. Poporul român, cu ospitalitatea sa proverbială, nu impune asemenea restricții confesiunilor religioase.

Legislația noastră prevedea restricții în acordarea cetățeniei numai din considerente strict economice. Tratatul de pace invocă confesiunea religioasă pe când în realitate stipulează concesii economice. Acestea sunt cerute pentru ,.naționalirt'(„îes nationaux“) tuturor statelor comerciale („Ies puissances commerfantes"). Nu se spune nici un cuvânt despre „străinii" angajați în munca productivă.

Congresul de la Berlin impune României condiții grele pentru recunoașterea independenței deși fusese câștigată de poporul nostru pe câmpul de luptă cu mari jertfe umane și sacrificii materiale. Congresul nu ținea seama, pe de altă parte, de situația grea în care se găsea România, cu un număr considerabil de imigranți în raport cu autohtonii. Germania, cu un cuvânt greu la Congresul de la Berlin, introduce, cum arată Eminescu, restricții severe împotriva evreilor.

Problema modificării Art. 7 din Constituție, impusă de Congresul de la Berlin, este discutată de România liberă în două editoriale, București, 10 februarie, din 11 februarie 1879 și București, 12 februarie, din 13 februarie 1879. Eminescu integrează în comentariul său primul din aceste editoriale. Poetul rescrie ad litteram numai părțile care pun în discuție chestiuni de principiu.

Eminescu trimite pentru atacul împotriva României libere la •/ ziarul Vocea lui Faraon. Se referă la Telegraful, condus de I. C. Fundescu, suspectat că era țigan. Coaliția de la Mazar Pașa se constituie în ianuarie-martie 1875 în casa maiorului englez stabilit în România, Stephen Lakeman, fost ofițer în armata otomană cu numele Mazar Pașa. Acum se pun bazele Partidului Liberal, mai târziu Partidul Național Liberal.

România liberă comentează articolul lui Eminescu, însă consideră că nu constituia pentru Timpul o cinste să polemizeze cu Vocea lui Faraon. Ecoul țării reține declarația lui Eminescu potrivit căreia se mărginea în chestiunea evreiască la rolul de

cronicar.

Eminescu se pronunța pentru acordarea cetățeniei individuale, cu îndeplinirea unor formalități, procedură urmată și pentru românii din provinciile, atunci sub stăpâniri străine. Poetul este împotriva încetățenim în masă și pledează pentru acordarea de drepturi evreilor stabiliți în țară de multă vreme și celor care practicau îndeletniciri productive. Susține punctul său de vedere, cu o energie ieșită din comun. Articolele sale sunt, cum se arată mai departe, un adevărat Jurnal" al dezbaterilor din Cameră și Senat în chestiunea evreiască. Adunarea constituantă hotărăște, prin votul său, acordarea cetățeniei individuale, cum cere poetul încă de la început.

Campania de presă a poetului privind modificarea Constituției inaugurată cu acest articol, încetează, cum vom vedea mai departe, odată cu depășirea acestui moment din viața politică a țării noastre.

[ORIENTĂRILE PRIVIND MODIFICAREA
„CONSTITUȚIEI" ROMÂNIEI]

Publicat în Timpul, IV, nr. 39, 20 februarie 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, II, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 434-437. Cu titlul: Falimentul liberalismului român; Opere X. Publicistica, p. 191-192. Cu titlul: [„Trei zile de-a rândul..."].

Eminescu sintetizează cele trei orientări cu privire la modalitățile de urmat în revizuirea Constituției: modificarea a patru articole, revizuirea motivată, reviziuirea fără nici o motivare. Poetul se orientează spre cea din urmă modalitate care se va impune după lungi dezbateri în Parlamentul României și în presa din țară și străinătate.

Comparația pe care o face poetul între epoca din vremea sa și cea dinainte de Constituția din 1866 nu este o laudă a unui „timp de aur", ci o ilustrare a intrării societății românești într-o epocă de tranziție, marcată de liberalism.

Conducătorii Partidului conservator sunt puși sub acuzare de guvernul liberal în 1877, însă cercetările sunt suspendate. Eminescu figurează în Raportul prezentat Adunării deputaților pentru subvenția primită în guvernarea conservatoare să-și continue studiile la Berlin și pentru leafa primită ca revizor școlar.

Presa reține articolul lui Eminescu. România liberă arată că Timpul se folosea de dezbaterile din Corpurile legiuitoare spre „a descrie în culori negre situația țării sub era teoriilor liberale". Ecoul țării insistă asupra constituirii de grupări politice în Corpurile legiuitoare.

Eminescu publică în acest număr, sub forma de editorial, o telegramă din Râmnicu-Vâlcea în care se relatează despre abuzuri ale administrației locale. Poetul punea sub ochii cititorilor, concomitent cu considerațiile teoretice, și exemple concrete prin care denunță demagogia liberală.

[ADMINISTRAȚIA VECHE 81
ADMINISTRAȚIA NOUĂ] ’

Publicat în Timpul, IV, nr. 41, 22 februarie 1879, p. 1-2.
Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere II, București,
Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 437-445. Fragmentar.
Cu titlul: Scurtă comparație între ieri și azi; Opere X. Publicistica,
p. 192-195. Cu titlul: [„Ieri D. D. Giani..."].

Eminescu declară categoric, cum face și în alte articole, că
CHESTIUNEA EVREIASCĂ

>

217

nu este un glorificator al timpurilor trecute („laudato temporis
acti“). Comparația sa cu trecutul are la bază criterii economice,
în susținerea tezei sale invocă date statistice cu privire la administrația
din trecut, ieftină, și cea din timpul său, excesiv de scumpă.
Comparația între M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, N. Bălceascu,

C. Negruzzi, mari personalități și Alexandru Candiano-Popescu,
autorul volumului de versuri Când n-avem ce face (București,
1866), ridiculizat pentru proclamarea republicii de la Ploiești,
Mircea C. A. Rosetti, fiul lui C. A. Rosetti, V. Alexandrescu-Urechia
este, evident, în defavoarea celor din urmă.

„Petiția de la Iași", la care se referă Eminescu, este un
documente redactat de Grigore M. Sturdza în vara anului 1871
și semnat de D. Come, P. Rosetti-Bălănescu, L. Cantacuzin, C.

D. Sturdza, gen. G. Ghyca, gen. N. Mavrocordat, St. Carp, Gr.
Carp și alții. „Petiția" reprezintă punctul de vedere cu privire la
situația din țară a unor conservatori de dreapta. Era o poziție de
extremism, cum pentru liberali extreme reprezentau în epocă
mișcarea republicană de la Ploiești sau agitațiile contra lui Carol
I din primele luni ale anului 1871. Diferența era de direcție și în
privința gravității unor consecințe posibile, cum bine remarca
Eminescu în comentariul său.

Când se vorbește de administrația veche și administrația nouă,
în opoziție cu cea dintâi, se au m vedere „formele fără fond".
Instituțiile introduse în țara noastră - formele - nu sunt opera
Partidului liberal, cum se susține, ci a lui Alexandru loan Cuza,
sprijinit de M. Kogălniceanu, consilierul său. „Liberalii încă nu
pot realiza o operă guvernamentală, din cauza instituirii regimului
personal. M. Kogălniceanu, în schimb, putea să influențeze în**
măsură importantă reformele înfăptuite de Cuza, îndeosebit cea
agrară, dar nu ca șef al unei formațiuni politice, ci în calitate de
consilieri'. (Apostol Stan, Mircea losa, Liberalismul politic în
România de la origini până la 1918, București, 1996, p. 94).
Alexandru loan Cuza introduce noile instituții din nevoia de
„temporizare", cum arată Eminescu, însă reformele sale
administrative nu duc la democratizarea societății înalte, ci la
aristocratizarea societății de jos, prin fuga de muncă. Partidul
liberal, înființat zece ani mai târziu, preia instituțiile modeme
înființate de Alexandru loan Cuza și plasează în ele numeroasa,

sa clientelă politică. Teoria lui Maiorescu cu privire fa ", ,formele I fără fond!" nu este anticipativă la ceea ce se va întâmpla, ci constativă la un proces în plină desfășurare. Acest proces stă în atenția lui Eminescu în articolele sale.

Presa prezintă acest articol ca o mărturie a „antire-publicanismului" său. Poetul se pronunță în alte articole pentru republică însă în anume condiții.

Cine vrea să^l înțeleagă pe Eminescu nu poate să ignore profesiunea sa de credință, făcută aici, că în el trăia energia și caracterul „claselor pozitive'* și că-și iubea țara și poporul „cum n-o iubește nimeni, cum nimeni n-are puterea de-a o iubi.**

[CONFESIUNILE RELIGIOASE ÎN ROMÂNIA]

Publicat în Timpul, IV, nr. 47, 1 martie 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 201-202. Cu titlul: [„Deosebirea între aceste două declarații..."]

Eminescu demonstrează pe linia articolelor sale din Curierul de Iași că poporul român manifestă toleranță față de evrei și că nu se puteau invoca exemple ale persecuției împotriva lor pe considerente rasiale sau religioase. Măsurile prohibitive ale lui Petru Șchiopul se limitau la aspecte strict economice.

Scrisoarea lui Petru Șchiopul, datată Iași, 1579, iunie, 8, este publicată de B. P. Hasdeu, în Arhiva istorică a României (Tom I, p. 172-174). D. Danielopolu - Eminescu îi zice Daniileanu - își ține cuvântarea în ședința Adunării deputatilor din 24 februarie 1878.

Aluzia la „convoiul de vagabonzi evrei** are în vedere incidentul din 2 iulie 1867, când autoritățile portuare române de la Galați au refuzat să primească în țară 10 evrei care fuseseră trimiși în sudul Dunării de grănicerii români în urma hotărârii Tribunalului corecțional din Iași care îi condamnase pentru vagabondaj. Turcii i-au silit pe cei 10 evrei să sară în Dunăre. Opt dintre ei sunt salvați de soldați! români, dar doi se îneacă. Incidentul provoacă o campanie de presă violentă din partea cercurilor evreiești împotriva guvernului român.

Propunerea lui V. Boerescu de reviziuire a acestor articole din Constituție este respinsă, cum susține și Eminescu în dezbaterile ulterioare din Corpurile legiuitoare.

Demonstrația lui Eminescu cu privire la toleranța poporului român față de evrei era îndreptată și împotriva „ultranaționaliștilor**, indiferent de partidele politice din care făceau parte.

[,,EVREOFAG“ ȘI „EVREOFIL“]

Publicat în Timpul, IV, nr. 65, 22 martie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere II, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 452-453. Cu titlul: Polemica

cu radicalii; Opere X. Publicistica, p. 208-210. Cu titlul: \,,între multele neplăceri ale vieții... j.

Eminescu își reafirmă poziția față de guvernul liberal și respinge acuzațiile necontrolate ce i se aduceau cu privire la orientarea sa în chestiunea evreiască. Importantă este precizarea că în considerațiile sale avea în vedere toate persoanele de altă naționalitate care se încadrau în prevederile Constituției din țara noastră. Această precizare a poetului este importantă și pentru articolele următoare.

Redactorul Românului, la care face aluzie Eminescu, este Frederic Dame, care protestează împotriva trecerii sale printre „comunarzii11 alungați din Franța. în scrisoarea pe care o trimite Timpului neagă amestecul său în mișcarea comunarzilor. Obiectivul principal al criticii lui Eminescu îl formează publicistica lui Fr. Dame, care după ce nu se putuse realiza în Franța, caută să fie recunoscut un „homo universale11 în cultura română.

[GUVERNUL LIBERAL ȘI
RESPONSABILITĂȚILE SALE]

Publicat în Timpul, IV, nr. 67, 24 martie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, II, București, Cultura Românească 8. A. R., 1939, p. 456-459. Cu titlul: Panglicăria liberală și vertebratele din sfatul țării; Opere X. Publicistica, p. 210-211. Cu titlul [„Ieri s-a citit..."].

Dezbaterile din Adunarea deputaților și din Senat sunt prezentate ca o farsă, chemată să absolve guvernul de orice responsabilitate pentru actele sale.

Presa remarcă culorile violente în care sunt prezentați deputății liberali. „Apoi continuă a înfățișa - scrie România liberă - icoana camerei actuale comparând-o cu o adevărată menajerie de curiozități etnologice și zoologice, greu de clasat în regnul animal11.

Eminescu folosește expresia „naturi catilinare11, întâlnită și în alte articole ale sale și cum intenționa să-și intituleze și romanul Geniu pustiu elaborat în epoca preuniversitară. Caracterizarea nu reprezintă, neapărat, o realitate. Nu este însă mai puțin adevărat că guvernarea liberală aduce în prim plan destui oameni noi, mulți fără experiență politică, de o moralitate îndoielnică, mare parte ariviști. De aici până la adjectivările lui Eminescu era distanța cerută de lupta politică, pe atunci la începuturile statuării normelor sale și de talentul polemic al unui ziarist cu adevărat de excepție.

Talentul polemic este ilustrat și de „limbajul figurat11 prin care caracterizează unele stări de lucruri: „unde cântă cucoși mulți, întârzie a se face ziuă11, „negustorie grea ca fulgul pe apă11, „pentru cel ce înțelege, un țânțar sună ca o trâmbiță, iar pentru cel ce nu înțelege tobele și surlele sunt în zădar11, „lumina nu se aprinde decât pentru cei ce văd, nu pentru orbi11.

(LIBERALISMUL EXTREM AL
LEGILOR NOASTRE]

Publicat în Timpul, IV, nr. 94, 1 mai 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X Publicistica, p. 228-229. Cu titlul: [„Am dovedit adeseori"].

Eminescu condamnă poziția duplicitară a liberalilor în chestiunea evreiască și aduce în discutie proclamația lor de la 1848 și mai nou legăturile cu reprezentanții organizațiilor evreiești internaționale.

Poetul atrage atenția asupra conduitei duplicitare a liberalilor față de evrei.

(ÎMBUNĂTĂȚIREA STĂRII ROMÂNILOR]

Publicat în Timpul, IV, nr. 113, 25 mai 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere complete, Iași, Librăria Românească [și] Institutul de Arte Grafice, 1914, p.

489- 490. Integrat arbitrar în studiul Gestiunea izraelită; Opere X. Publicistica, p. 256-258. Cu titlul: [„Din marea unitate etnică a tracilor... “].

Eminescu evocă situația „manei de popor" din spațiul nostru geografic și spiritual și nu-i uită pe conaționalii noștri din afara sa. Poetul respinge acuzația de „umanitarism cosmopolit" și menține discuția strict pe tărâm economic. Nu este împotriva acordării de drepturi evreilor, cum arată și în alte articole, însă pledează că acest lucru să se facă după emanciparea „claselor pozitive". Sunt de reținut ca elemente importante, măsurile practice pe care le propune pentru îmbunătățirea situației țărănimii.

Cuvintele lui Vasile Lupu din final sunt citate de Eminescu și în alte articole ale sale (Opere XI. Publicistica, p. 456; Opere XIII. Publicistica, p. 41).

(MODIFICAREA „CONSTITUȚIEI" ȘI
A VOCAȚII CU „DARUL VORBIRII"]

Publicat în Timpul, IV, nr. 115, 27 mai 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere complete, Iași, Librăria Românească [și] Institutul de Arte Grafice, 1914, p.

490- 491. Integrat arbitrar în studiul Gestiunea izraelită; Opere X. Publicistica, p. 259-260. Cu titlul: [„De ceea ce ne temem..."].

Eminescu reia teza, expusă și în alte articole, potrivit căreia lipsa de pregătire intelectuală a generației sale explică situația în care se găsea țara. Această lipsă de pregătire îi amenință viitorul sub raport economic și cultural.

Eminescu se referă, când vorbește de „avocații buni, cu darul vorbirii", la Maiorescu, care ține în Adunarea deputaților o cuvântare privind modificarea Constituției, primită cu neîncredere. Eminescu îndreaptă acest articol împotriva criticului, care notează în însemnări

zilnice'. „Grea epoca Eminescu. Articol al lui în chestiunea evreiască în contra mea, și după asta [eu] totuși aceeași simpatie pentru el, poate mai puternică" (înseninări zilnice I. București, [1937], p. 324).

Editorialul este, de fapt, o confesiune patetică a dragostei de țară.

[GUVERNUL LIBERAL ȘI MODIFICAREA „CONSTITUȚIEI" ROMÂNIEI]

Publicat în Timpul, IV, nr. 119, 1 iunie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 262-264. Cu titlul: [„Oricum am întoarce lucrurile"].

Eminescu răspunde la discursul lui Emil Costinescu Cestiunea evreilor în România ținut la adunarea electorală din 4 mai 1879 și publicat în Românul în 13 mai 1879. Deputatul liberal face un istoric al chestiunii evreiști în alte țări și la noi. Susține că se pot acorda drepturi numai evreilor născuți în țară, nu s-au folosit de protecție străină și au făcut sacrificiu pe front pentru apărarea țării. Pentru toate celelalte categorii, acordarea cetățeniei să se facă individual. Acest lucru îl cerea și Eminescu însă cercurile evreiești nu erau de acord, stăruind pentru cordarea cetățeniei fără nici o restricție.

Eminescu protestează împotriva acuzațiilor presei liberale de trădare a intereselor țării și reamintește complotul privind detronarea lui Al. I. Cuza și afacerile lui A. M. Warszavsky în timpul războiului de independență.

Evreii tolerau, credea Eminescu, opiniile rele ale liberalilor față de ei, pentru a obține „egalitatea civilă".

[CONGRESUL DE LA BERLIN ȘI AMESTECUL ÎN TREBURILE INTERNE ALE ROMÂNIEI]

Publicat în Timpul, IV, nr. 125, 8 iunie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere III, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 74-78. Cu titlul: Roadele demagogiei noastre; Opere X. Publicistica, p. 267-268. Cu titlul: [„Oare roadele demagogiei..."].

Congresul de la Berlin înscrie în Tratatul de pace prevederi

care reprezentau un amestec în treburile interne. „Alianța izraelită" invocă aceste prevederi și exercită presiuni asupra României.

Eminescu demonstrează că „cestiunea izraelită" nu era cauza, ci putea fi doar „pretextul", ca oricare altul pentru o intervenție din afară.

Poetul se declară și de astă dată pentru acordarea de drepturi civile și politice evreilor, cu condiția să nu se compromită interesele naționale și economice ale poporului român.

Presa remarcă editorialul poetului și găsea că tabloul privind guvernarea liberală era „prea negru". România liberă aprecia că articolul „nu luminează, ci pârlește și afumă".

Măsurile protecționiste pe care le are Eminescu urmăreau apărarea intereselor naționale împotriva unor indivizi „cu totul improductivi".

[CHESTIUNEA EVREIASCĂ ȘI
RECUNOAȘTEREA INDEPENDENȚEI]

Publicat în Timpul, IV, nr. 134, 19 iunie 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere III, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 87-91. Cu titlul: Domnia evreilor; Opere X. Publicistica, p. 272-273. Cu titlul: („Vechea imputare...“).

Eminescu prezintă problema evreiască drept o chestiune internă și recunoașterea sau nu de marile puteri a independenței nu ducea la rezolvarea ei. Pentru acest motiv persiflează frazeologia liberală pe care o numește „apocaliptica învățăturilor liberale - cosmopolite".

Poetul pune în discuție o teză des invocată în acuzațiile care i se aduceau de antisemitism. Potrivit acestei teze evreii și-ar putea demonstra atașamentul față de țara în care trăiau, în mai mare măsură, dacă ar vorbi și în familie limba română. Ar fi o mărturie, însă nu și o obligație care să fie impusă, indiferent de mijloacele folosite.

Obligatorie pentru cetățenii unei țări este folosirea limbii statului în raporturile cu el. Eminescu preia condițiile respective din legislația germană. Nu este, evident, întâmplător. Germania ne impune în Congresul de la Berlin, să modificăm legislația în favoarea evreilor, dar pe teritoriul său aplică măsuri legislative restrictive împotriva lor. Aspectul acesta critic la adresa celor care condiționau recunoașterea independenței scapă comentatorilor noștri.

Problema reglementării situației evreilor în Prusia este expusă pe larg de Robert von Mohl (1799-1875) în tratatul său Staatsrecht, Vdlkerrecht und Politik (I—III, 1860-1869). Profesor de drept și științe politice la Universitatea din Tubingen, Mohl este cunoscut și prin alte lucrări, Geschichte und Literatur der Staatswissencha.fi

(I—III, 1855-1858), Enzyklopădie der Staatswissenchaften (1859), Das Deutsche Reichsstaatsrecht (1873). Profesorul german consacră în tratatul său un capitol special, Die Judenemancipation, reglementării situației evreilor în Prusia. Acest capitol este publicat și de G. Demetrescu în Presa, în traducere românească, în iunie 1879. „Noi nu zicem - arată Mohl - un german jidan, un francez jidan, etc., ci un jidan german, un jidan francez, un jidan englez. Pe vorba jidan punem accentul, pentru că știm că naționalitatea aceasta este adevărata calitate predominantă". Reproducem textul în traducerea din ziarul Presa, precizare importantă pentru a vedea și limbajul presei, care nu era numai al lui Eminescu la cotidianul bucureștean.

Johan Kaspar Bluntschli (1808-1881), profesor la Universitatea din Heidelberg, este autorul a mai multor tratate, Allgemeines Staatsrecht (Munchen, 1857), Das moderne Vdlkerrecht der civilisirten Staten als Rechtsbuch (Nordlingen, 1868), Character und Geist der politischen Partein (Nordlingen, 1869), Geschichte der neueren Statwissenchaft (Munchen și Leipzig, 1881). Multe din tratatele sale sunt traduse și în franceză. Cercetătorul german este citat pentru consultația pe care o acordă „Alianței izraelite" în chestiunea evreiască.

Eminescu avea în biblioteca sa tratatul Allegemeines Staatsrecht, pe care Matei, fratele său, îl donează, împreună cu mai multe volume, Bibliotecii Fundației Universitare din București în 1895. Donația s-a pierdut definitiv, la incendierea Bibliotecii Centrale Universitare din București în 1989.

[PARLAMENTUL ȘI REVIZUIREA
„CONSTITUȚIEI» ROMÂNIEI]

Publicat în Timpul, IV, nr. 135, 20 iunie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 273-274. Cu titlul: [„Camerele de revizuire“]

Camerele liberale formează o comisie din sânul lor care să se ocupe de chestiunea modificării Constituției. Eminescu o numește ironic, „consiliu de familie roșu". Temerea lui Eminescu consta în adoptarea unei hotărâri privind acordarea cetățeniei în colectiv și nu individual. P. P. Carp, membru marcant al Partidului Conservator intră în această comisie și Eminescu critică în termeni severi conduita sa politică. După T. Maiorescu, P. P. Carp este a doua personalitate a Partidului Conservator, supus de Eminescu unei critici severe în chiar organul de presă al acestui partid. P. P. Carp trimite Timpului o scrisoare în care susține că se considera pus la adăpost de critici prin trecutul său politic. Eminescu publică și scrisoarea în 22 iunie 1879 și o însoțește cu un comentariu

amplu în care își menține punctul de vedere. Susține din nou că P. P. Carp prezenta opiniile sale personale în chestiunea evreiască. Poetul încheie în termeni tranșanți: „Am facut-o fără plăcere, dar fără șovăire".

Presa liberală se ocupă pe larg de poziția critică a ziarului Timpul, față de membrii marcanți ai Partidului Conservator.

Eminescu consideră că nimeni nu se poate ascunde, fizic sau moral, „dindărătul umbrei sale".

[„GESTIUNEA VIEȚII NOASTRE PUBLICE44]

Publicat în Timpul, IV, nr. 138, 23 iunie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere complete, Iași, Librăria Românească [și] Institutul de Arte Grafice, 1914, p. 502-503. Cu titlul: Articole de fond din „Timpul"; Opere X. Publicistica, p. 276-277. Cu titlul: [„Cu cât trec zilele una după alta."}

Eminescu își reafirmă convingerile, cum face în mai multe rânduri, că chestiunea evreiască nu reprezenta problema principală

care stătea în fața societății românești. Mult mai grav și mult mai urgent prezenta asanarea „vieții noastre publice".

Poetul schițează aici unul din cele mai întunecate tablouri asupra vieții țărănimii din întreaga sa publicistică.

[AMENINȚĂRILE INTERVENȚIEI STRĂINE
ÎN ROMÂNI A] '

Publicat în Timpul, IV, nr. 139, 24 iunie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, III, București, Editura Cultura Națională 8. A. R., 1939, p. 98—101. Cu titlul: Lovitură de stat?; Opere X. Publicistica, p. 278-279. Cu titlul: [„De când nația..."}

Eminescu își manifestă temerea că chestiunea evreiască era rezolvată de guvernul liberal în secret, cum procedase și mai înainte, în convenția cu Rusia, trecerea peste Dunăre a armatei române, retrocedarea Basarabiei, iar Corpurile legiuitoare vor fi puse și de astă dată în situația nefirească, să aprobe o hotărâre pentru care nu au fost consultate.

Situația din Egipt, cu care amenința guvernul liberal, nu avea nici o asemănare cu cea din România. Anglo-francezii instituie în Egipt controlul asupra finanțelor țării în 18 noiembrie 1876. Khedivul Ismail numește, la cererea controlorilor anglo-francezi, guvernul Nuber Pașa, în care intră și doi europeni, în 28 august 1878. Ofițerii egipteni demonstrează împotriva măsurilor acestui

guvern în februarie 1879. Khedivul Ismail încearcă să se debaraseze de controlul anglo-american în aprilie 1879. încercarea se soldează cu un eșec. Este înlocuit cu fiul său Tewfik Pașa (1879-1892).

Eminescu se situează pe o poziție aparte în publicistica românească, când susține, cum face aici, că evreii sunt folosiți în Congresul de la Berlin, doar ca o „unealtă" în mâna marelui capital din țările apusene.

[MARILE PUTERI ȘI
CHESTIUNEA EVREIASCĂ]

Publicat în Timpul, IV, nr. 145, 3 iulie 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, III, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 108-112. Cu titlul: înțelesul adevărat al Art. 44 din Berlin; Opere X. Publicistica, p. 281-283. Cu titlul: [„Marea maioritate“].

Eminescu răspunde acuzațiilor Românului, organul de presă al Partidului liberal, potrivit cărora Timpul, redactat de poet, nu acorda importanța cuvenită Tratatului de pace de la Berlin. Poetul precizează, din nou, că România putea să accepte prevederile Art. 44 sau să nu le ia în considerare. Altfel spus, Eminescu apără libertatea de decizie a guvernului român. Se situează pe teren economic și se pronunță în favoarea acordării de drepturi evreilor care prestau o muncă utilă.

Adoptarea sau respingerea Art. 44 din Tratatul de pace este readusă de Eminescu în discuție în editorialul („Foaia oficioasă a guvernului... “) publicat în Timpul în 22 septembrie 1879. Integrează aici o mare parte din articolul de față.

[„CONGREGAȚIA ȘI „REPREZENTANȚE“ EVREIEȘTI’ÎN ROMÂNIA]

Publicat în Timpul, IV, nr. 143, 29 iunie 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, III, București, Cultura Națională S. A. R., 1939, p. 91-94. Fragmentar. Cu titlul Responsabilitatea guvernului; M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 283-286. Cu titlul: [..Dacă aparențele nu amăgesc..."]

Amenințările cu „intervențiunea" la care se referea Românul, oficiosul guvernamental, aveau în vedere demersul Austro-Ungariei pe lângă guvernul român la cererea marilor puteri în urma consfătuirii de la Viena. Joseph Maria von Radowitz, însărcinatul cu conducerea afacerilor externe ale Germaniei, în absența lui Bemhard von Bulow îi comunica lui George Vâmav-Liteanu că nu era „ostilitate în această acțiune colectivă a cabinetelor". Adăuga însă că neluarea

în seamă a acestei hotărâri colective „Europa nu va întârzia să caute mijloace de a-și impune voința11. Se propunea să se formeze o comisie europeană ca să pună în aplicare hotărârile reuniunii de la Viena, ocupația austriacă sau blocarea porturilor dunărene. Poetul considera că intimidarea guvernului, cu intervenția din afară, nu ne putea obliga să primim orice hotărâre în chestiunea evreiască.

Edițiile anterioare nu tipăresc din cele trei secțiuni ale editorului decât prima din ele. Considerațiile lui Eminescu din ultima secțiune sunt însă esențiale pentru cunoașterea orientării sale în chestiunea evreiască. Poetul se declară categoric în favoarea evreilor care depuneau o muncă productivă. Singurele condiții pe care le pune privesc învățarea limbii române, cu prevederea inacceptabilă să o vorbească și în familie și „bunăvoință și abnegație reciprocă11 în armonizarea „intereselor reciproce11. Șutit mărturii care exclud tentativele de a-1 anexa politicii rasiste. .

[ÎNMULȚIREA ELEMENTELOR INTRODUCTIVE]

Publicat în Timpul, IV, nr. 145, 3 iulie 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată în M. Eminescu, Opere, III, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 112-115. Cu titlul: Puterile europene și Art. 44; Opere X. Publicistica, p. 286-287. Cu titlul: [„Dacă maioritatea... "]

Există documente care arată că practica interzicerii evreilor să dobândească proprietăți la sate este foarte veche în Moldova. Divanul Moldovei îl informează pe generalul Karl von Enzenberg, al doilea guvernator militar al Bucovinei, încă în 1782 că evreii „n-au avut după dreptate a cumpăra moșii la țară de veci, nici au“. Guvernatorii militari ai Bucovinei iau măsuri severe împotriva evreilor, care trec în Moldova și sporesc considerabil numărul elementelor improductive.

Scrisoarea din Paris către Politische Correspondenz, pe care o comentează Eminescu, este datată: 12 iulie, ămiaz. Viena 11 iulie și se publică în Timpul cu o zi mai înainte. Asupra ei atrage atenția și într-un articol din acest număr.

Eminescu își reafirmă punctul de vedere potrivit căruia chestiunea evreiască nu putea fi cauza unei intervenții străine în România ci cel mult pretextul unei asemenea acțiuni.

Divergențele de opinii între cele șapte mari puteri ale Europei făceau improbabilă intervenția străină.

Eminescu alătura la cele șapte puteri și o a opta, „Alianța izraelită11, care exercita presiuni asupra guvernului român în favoarea evreilor.

[PRESA EUROPEANĂ 81 AMESTECUL
PUTERILOR STRĂINE’ÎN ROMÂNIA]

Publicat în Timpul, IV, nr. 147, 5 iulie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, III, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 119-122. Cu titlul: Iarăși puterile europene și chestiunea izraelită-, Opere X. Publicistica, p. 288-290. Cu titlul: [„Articole de speriiciune ale «Românului»... “]

Corespondența din Viena către Daily Telegraph, integrată de Eminescu în articolul său, se publică și separat în același număr. Este datată: [28 iunie\/9 iulie 1879. Informațiile din Elleonor, ziarul maghiar, sunt extrase din Binele public, din 4 iulie 1879.

Eminescu pune în discuție și problema loviturii de stat și consideră că ea era posibilă numai cu sprijinul „populațiunilor muncitoare". Aici stă explicația, după poet, a succesului reformelor lui Alexandru loan Cuza.

Vasile Conta adoptă, în adevăr, o atitudine intransigentă în chestiunea evreiască.

[PROIECTUL MAJORITĂȚII ȘI
LEGILE RESTRICTIVE ÎN FRANȚA]

Publicat în Timpul, IV, nr. 149, 7 iulie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, III, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 122-131. Cu titlul: Naturalizarea evreilor în... Algeria; Opere X. Publicistica, p. 291-293. Cu titlul: [„Dacă proiectul maioritații...“\.

Proiectul de lege privind acordarea cetățeniei franceze evreilor se publică în Le Journal Officiel de la Republique Française în 1871 și este prezentat, cum arată Eminescu, în ședința din 21 iulie 1871 a Adunării naționale de Adolphe Thiers și Felix E. H. Lambrecht, ministrul de Interne de atunci. Expunerea de motive și articolul de lege sunt transcrise de poet spre a ilustra cum s-a pus chestiunea evreilor în alte țări.

Eminescu se pronunță, cum face în repetate rânduri, pentru acordarea de drepturi evreilor, individual, fără presiuni din afară și dezaprobă poziția lor separatistă față de populația majoritară. Vedea primejdia în formarea unui stat în stat prin creșterea populațiilor alogene neproductive. Asupra acestei probleme se pronunță și Robert von Mohl, în tratatul pe care l-am menționat mai sus. „Evreii sunt o rasă deosebită - spune profesorul german - țin la caracterul lor de origine particulară". Această separare o practicau și prin „uzul limbii".

Eminescu se raliază în chestiunea evreiască la tratatele de specialitate din vremea sa.

[„ALIANȚA IZRAELITĂ64 ȘI
„INTOLERANȚA RELIGIOASĂ66]

Publicat în Timpul, IV, nr. 151, 10 iulie 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p.

294- 295. Cu titlul: [, Fremdenhlatt", ziar oficios...].

Guvernul liberal caută să acrediteze părerea că presa străină se pronunța în chestiunea evreiască în sensul orientării sale politice. Editorialul din Fremdenblatt, Wien, 17. luli din 5/17 iulie 1879, demonstra că marile puteri erau bine informate asupra situației sociale, economice și politice din țara noastră. Ziarul vienez susținea, cum face și Eminescu, că chestiunea evreiască se impunea să fie discutată sub raport social și economic și nu rasial și confesional.

Eminescu prezenta o realitate socială când arăta că evreii se stabiliseră în Moldova în număr considerabil și mai trebuie adăugat că practicau arendășia, subarendășia și cârciumăritul în fiecare sat. Anexarea Țării de Sus a Moldovei la Imperiul habsburgic, în 1775, numită de Curtea din Viena, Bucovina, are ca urmare o imigrație masivă a evreilor din Galiția în această provincie. Generalul Gabriel von Spleny, primul guvernator militar al Bucovinei și Karl von Enzenberg, al doilea guvernator militar al Bucovinei, întreprind cele mai severe măsuri împotriva evreilor și îi silesc să emigreze în masă în Moldova. Studii recente discută pe larg această chestiune și cu o informare exhaustivă.

Eminescu face constatarea reală, fără îndoială, că Moldova devenise provincia de imigrare a evreilor, în raport cu Muntenia, unde prezența lor era nesemnificativă. Nicăieri nu apare mai evidentă, arată Românul, orientarea separatistă a conservatorilor și politica lor „anti-națională“. Presa atrăgea totuși atenția că discuția se deplasa „de pe terenul nediscutabil și șarlatanesc al teoriilor umanitare" pe cel „discutabil al intereselor naționale și economice".

Cavalerul de Bosizio, vice-consulul Imperiului austro-ungar la București, întocmește un amplu raport asupra situației din România. Eminescu îl traduce și îl publică, însoțit de comentarii, în Curierul de Iași în iunie 1876 (Opere IX. Publicistica, p. 125; Opere X. Publicistica, p. 626-629).

[MOLDOVA ȘI EVREII]

Publicat în Timpul, IV, nr. 153, 12 iulie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p.

295- 296. Cu titlul \, filtre deosebitele personalități...“].

Eminescu răspunde la atacurile presei liberale potrivit cărora

cotidianul bucureștean, sub conducerea poetului, susținea separarea Moldovei de Muntenia.

Reproduce din editorialul [„Alianța izraelită“ și intoleranța religioasă], prezentat mai sus. România liberă considera că articolul lui Eminescu era scris „nu cu puțină asprime", însă „cu multă dreptate".

Presa liberală ignora, cu bună știință, stările de lucruri în chestiunea evreiască și deplasa discuția pe teren politic.

[MĂSURI LEGISLATIVE ȘI PROTECȚIA POPULAȚIEI PRODUCTIVE]

Publicat în Timpul, IV, nr. 157, 17 iulie 1879, p. I. Tipărit în volum, prima dat, în M. Eminescu, Opere complete, Iași, Librăria Românească [și] Institutul de Arte Grafice, 1914, p. 503-504. Cu titlul: Articole de fond în „Timpul": Opere X. Publicistica, p. 300-302. Cu titlul: [„Camerele actuale de revizuire...].

Măsurile propuse de Eminescu pentru rezolvarea chestiunii evreiești sunt și de astă dată de natură economică. Asemenea măsuri priveau, în opinia sa, indivizibilitatea pământurilor țărănești și înlăturarea cârciumăritului în lumea satelor.

Orientarea Timpului în chestiunea evreiască este întâmpinată cu rezerve de membrii marcanți ai Partidului Conservator. T. Maiorescu ținea să se știe că nu avea nici un amestec în susținerea cotidianului bucureștean. Adresează redacției o scrisoare, căreia Eminescu îi face loc înaintea articolului său din acest număr.

„Domnului redactor al «Timpului»,

Domnule Redactor,

în mai multe ocaziuni am auzit că mi se atribuie când meritul, când responsabilitatea unor articole din «Timpul».

Spre restabilirea adevărului mă cred dator a vă ruga să binevoiți a publica în ziarul d-voastră că de peste doi ani, de la finele lui aprilie 1877, m-a abținut de la orice participare activă la însăși scrierea «Timpului» și că de atunci încoace nici un singur articol din cele publicate de acest ziar nu este scris de mine.

Primiți, Domnule Redactor, încredințarea prea osebitei mele stime,

T. Maiorescu
deputat"

Maiorescu se desolidarizează pentru a doua oară, de orientarea politică a c -dianului conservator, cum făcuse și P. P. Carp, mai înainte, care se considera la adăpost de critici prin trecutul său.

Organizarea economică strictă, pentru care pledează Eminescu, reprezintă „civilizația adevărată și libertatea adevărată'1.

[GUVERNUL LIBERAL ȘI PRESA STRĂINĂ]

Publicat în Timpul, IV, nr. 161, 22 iulie 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, III, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 138-141. Cu titlul: Amestecul străinilor, Opere X. Publicistica, p. 304-305. Cu titlul: [„Ziarele guvernului..."]

Condițiile impuse de Tratatul de pace de la Berlin din 1878, țării noastre pentru recunoașterea independenței, sunt prezentate și aici ca un amestec în treburile interne ale țării. România nu avea nici o obligație de a respecta prevederile unui tratat care s-a încheiat fără participarea sa și fără să-1 semneze.

Referirile la evrei, și felul lor de a fi sunt, de data aceasta, drastice. Ele pornesc de la insultele din presa străină, pe care poetul le considera nemeritate. La fel le considera și Vasile Boerescu, ministru de Externe în guvernul liberal. în circulara sa trimisă experților diplomatici români la 13/24 iulie 1879, în care preciza modalitatea în care guvernul liberal își propunea să rezolve chestiunea evreiască, el declara: „Evreii care trăiesc astăzi în România, nu au fost niciodată, o repetăm, cetățeni români. Cum putem să-i declarăm astăzi într-o singură zi? Cum să admitem că Țara Românească și mai ales Moldova care este invadată de mai bine de trei sute de mii de evrei, să fie deodată copleșită de o populație de peste 150000 de cetățeni noi, inculți, fanatici, având o altă limbă și o altă religie, alte moravuri, alte sentimente și pe care autohtonii i-au Considerat întotdeauna drept străini, așa cum, de altfel, acești evrei se considerau ei înșiși". Epitetelor din mai multe ziare europene la adresa românilor li se răspundea la fel.

Analogiile cu alte țări sunt ilustrative pentru teza lui Eminescu și desfășurarea evenimentelor istorice confirmă previziunea sa.

Presa comentează articolul lui Eminescu și unele din ele se asociază poetului în speranța cu privire la „moartea demagogiei". Această speranță rămâne și astăzi neîmplinită.

[„ALIANȚA IZRAELIT Ă“ ȘI
DREPTURILE EVREILOR ÎN ROMÂNIA]

Publicat în Timpul, IV, nr. 168, 1 august 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere complete, Iași Librăria Românească [și] Institutul de Arte Grafice, 1914, p.

504-506. Fragmentar. Cu titlul: Articole de fond în „Timpul"-, Opere X. Publicistica, p. 305-307. Cu titlul: [Ne e silă...}.

Eminescu se pronunță pentru acordarea de drepturi evreilor în condițiile stabilite de el încă de la începutul acestei campanii de presă și de la care nu se abate pe tot parcursul ei. Insista asupra faptului că Alexandru loan Cuza începe reglementarea situației lor juridice și politice.

Nu cunoaștem broșura tipărită la Cernăuți și expediată de la Iași cu afirmații calomnioase la adresa poporului român.

Evreii din țară săvârșeau, în opinia lui Eminescu, un act de „înaltă trădare" când apelau la „Alianța izraelită" să exercite presiuni asupra României prin amenințarea cu intervenția străină și nerecunoașterea independenței.

Eminescu condiționa acordarea de drepturi evreilor în măsura în care își însușeau limba statului și se manifestau ca cetățeni loiali ai țării. Poetul formula însă și condiții exagerate, și inacceptabile, ca folosirea limbii române în familie și chiar în predicile din sinagogi și reuniunile confesionale.

[„ALIANȚA IZRAELITĂ" 81
„UMANITARISMUL"!

Publicat în Timpul, IV, nr. 177, 12 august 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere complete, Iași, Librăria Românească [și] Institutul de Arte Grafice, 1914, p. 506-507. Cu titlul: Articole de fond în „Timpul"-, Opere X. Publicistica, p. 312-313. Cu titlul: [„După termenul mesajului de prorogare..."].

Eminescu trimite pentru extrasul din zi am! Le Soleil pe care îl integrează în editorialul său la acest ziar, însă îl transcrie dintr-un articol, Gestiunea evreiască, publicat în Românul în 11 august 1879. Corespondența din Viena, Lettre d’Austriche - Hongarie (Correspondance particuliere du Soleil, Vienne, 8 aout 1879, se publică în Le Soleil în 1/13 august 1879.

‚Alianța izraelită" invocă umanitarismul în scopuri politice și Eminescu regretă faptul că evreii, care se pretindeau pământeni, făceau cauză comună cu acțiunile întreprinse de această organizație internațională împotriva poporului român.

Distincția ce o făcea ziarul Le Soleil între „Israelites" și „Juifs", arbitrară, se înțelege, este respinsă de Eminescu, din considerente economice. Poetul îi încadrează pe evrei în „clasele pozitive" în măsura în care practicau îndeletniciri productive și în „pătura superpusă" pe aceia dintre ei care speculau munca altora. Concepția aceasta stă la baza tuturor articolelor lui Eminescu pe această temă.

[CONSERVATORI ȘI

ORGANIZAREA STATULUI]

Publicat în Timpul, IV, nr. 205, 19 septembrie 1879, p. 1.
Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica,
p. 318-319. Cu titlul: [„De când cu începerea... “].

Eminescu răspunde presei liberale care îi acuza pe conservatori
că stăruiau pentru întoarcerea la stările de lucruri din trecut. Poetul
răspunde că nu pleda în Timpul, ziarul pe care îl conducea, pentru
întoarcerea la „un sistem feudal“, ci pentru o bună organizare a
statului împotriva „disoluțiunii sociale și economice".

Editorialul servește ca răspuns și la acuzația de „paseism" a
unor comentatori ai publicisticii sale.

[PARTIDUL CONSERVATOR ȘI
REZOLVAREA CHESTIUNII EVREILOR]

Publicat în Timpul, IV, nr. 207, 21 septembrie 1879, p. 1.
Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica,
p. 333-335. Cu titlul: [„Partidul conservator"].

Discursul lui Maiorescu rostit în Camera deputaților se publică
în Timpul din 8 septembrie 1879 și Eminescu reține teza criticului
cu privire la primirea alogenilor numai cu acordul țării. Maiorescu
este acuzat că era „amic" al evreilor și se apără de această
învinuire. Arată că era amic al evreilor „în aceleași proporții" în
care putea fi „amic al francezilor, al germanilor și al altor națiuni
străine". Maiorescu ia atitudine împotriva „Alianței izraelite" și a
campaniei ei împotriva României. „Eu am găsit foarte nepotrivită
- spune Maiorescu - foarte în contra intereselor evreilor din
România, lupta pe care a deschis-o «Alianța izraelită străină» în
contra noastră".

Guvernul liberal propune să se acorde cetățenia pe bază de
liste. Eminescu se pronunță împotriva listelor și stăruie pentru
acordarea cetățeniei individual. Acest punct de vedere va fi adoptat
și de corpurile legiuitoare.

[„NE SIMȚIM DATORI A VORBI
ÎN SPIRITUL PAGII..."]

Publicat în Timpul, IV, nr. 221, 7 octombrie 1879, p. 1. Tipărit
în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, III, București,
Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 185-188. Cu titlul:
CHESTIUNEA EVREIASCĂ

Triumful Cauzei românești în chestia Art. 7; Opere X. Publicistica,
p. 329-330. Cu titlul: [„Suntem în ajunul unei soluțiuni

Scrisoarea lui A. Cremieux, președintele „Alianței izraelite",
Les issraelites roumains, se publică în L ’Eveniment din 4 octombrie
1879, este reprodusă în Timpul și în alte ziare românești. N.
Calimaki-Catargi, reprezentantul nostru diplomatic la Paris, răspunde
la acuzațiile lui Cremieux, într-o scrisoare publicată în Le Temps
din 5 octombrie 1879 și reprodusă, de asemenea, în presa noastră.
Transcriem o parte din acest răspuns: „Izraeliții au dreptul de

domiciliu permanent la țară; că țin multe moșii în arendă; că sunt întreprinzători de accise, în multe comune; că au pretutindeni cârciume și debite de spirtoase; că în cea mai mare parte din orașele Moldovei posed mai mult de jumătate caselor și a altor imobile".

Presa străină se asociază la cererea lui Cremieux privind acordarea cetățeniei pe bază de liste. Propunerea aceasta este respinsă în Adunarea deputaților și în Senat. Eminescu respinge și el acordarea cetățeniei pe categorii sociale sau pe liste.

Invocarea lui Mircea cel Bătrân și a luptei de la Rovine ne îndrumă spre Scrisoarea III. Se poate stabili chiar un paralelism între descrierea de aici („mulțimea săgeților române întunecând văzduhul ca nourii cerului") și cea din poem.

Eminescu reînnoiește profesiunea sa de credință potrivit căreia discută chestiunea evreiască sub raport strict economic.

[VICTORIA POLITICĂ A ȚĂRII]

Publicat în Timpul, IV, nr. 225, 12 octombrie 1879, p. 1.
Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 331-333. Cu titlul: [„în Senat a început ieri...“].

Eminescu privește modificarea Art. 7 din Constituție din perspectivă filozofică și demostrează că religia nu putea fi o piedică în obținerea de drepturi civile și politice. Discuția este mutată și de această dată pe tărâm economic.

Poetul face loc după editorialul său discursului lui Vasile Alecsandri în chestiunea evreiască rostit în ședința Senatului din 10 octombrie 1879. Declară că îl aprobă, însă nu-1 putea urma. Avea în vedere intervențiile puterilor străine și ale „Alianței izraelite" în elaborarea legislaturii din țara noastră.

[PROMULGAREA 81 SANCȚIONAREA
„CONSTITUȚIEI" ROMÂNE]

Publicat în Timpul, IV, nr. 227, 14 octombrie 1879, p. 1.
Tipărit în volum, prim dată, în M. Eminescu, Opere complete,

Iași, Librăria Românească [și] Institutul de Arte Grafice, 1914, p. 508-509. Cu titlul: Articole de fond în „ TimpulOpere X Publicistica, p. 332-333. Cu titlul: [„Promulgat și sancționat..."}.

Legea revizuitoare a Art. 7 din „ Constituțiune“ se publică în Monitorul oficial al României, în 13/25 octombrie 1879 și este reprodusă în Timpul o zi mai târziu. Ea cuprindea un preambul în care se arăta că religia nu putea fi o piedică în obținerea de drepturi civile și politice în țara noastră și mai multe puncte prin care se fixează condițiile în care se puteau dobândi aceste drepturi. Străinul care dorea să dobândească naturalizarea, se arăta în paragraful I, trebuia să adreseze guvernului o cerere, în care să arate „capitalul ce posedă, profesiunea sau meseria ce exercită și voința de a-și stabili domiciliul în România". La punctul următor

se preciza că, după adresarea acestei cereri, va locui „zece ani în țară și va dovedi prin faptele sale că este folositor ei". Legea prevedea cazurile de scutire pentru acest stagiu. Se prevedea să fie scutiți de el cei care „vor fi adus în țară industrii, invențiuni utile sau talente distinse", acei care „vor fi fundat stabilimente mari de comerț sau de industrie", precum și cei născuți în România și care nu s-au pus sub protecția unei puteri străine. Un paragraf special prevedea împământenirea în colectiv a străinilor care serviseră în armata română în timpul războiului de independență.

Opinia lui Eminescu potrivit căreia orice lege bună este conservatoare, trebuie privită în sensul că orice lege are nevoie de un conținut luat din realitatea țării.

Eminescu cade în ceea ce numim falsă memorie când susține că Dante spune că infernul este pardosit cu bune intenții. Proverbul circula în diferite colecții încă din 1640 și nu se spune că aparținea lui Dante. Poetul îl reține din lecturile sale și—1 folosește în articole.

Opiniile lui Eminescu sunt defavorabile lui J. J.’ Rousseau care propune, cum se știe, „contractul social" și nu „statul natural", pentru care se pronunță poetul în articolele sale.

Constituția se modifică, cum pledează și Eminescu în campania sa de presă, în chestiunea evreiască. Naturalizarea, individual, se practica și pentru românii care emigrau din afara granițelor de atunci ale României.

[APLICAREA „CONSTITUȚIEI"

ÎN ACORDAREA CETĂȚENIEI ROMÂNE]

Publicat în Timpul, IV, nr. 232, 20 oct. 1879, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 335-336. Cu titlul: [„în ajunul acordului...''].

Eminescu avea păreri bune despre Vasile Conta, cum se

desprinde din recenzarea lucrărilor sale și din prezentarea conferințelor ce le ține la „Junimea11 cu câțiva ani mai înainte (Opere IX. Publicistica, p. 326, 328, 362). Poetul se relevă un comentator priceput în interpretarea măsurilor legislative în litera și spiritul lor. Să mai precizăm că „eroul nocturn de la 11 februarie11 este colonelul D. Lecca, ministru de Război, cu rol important în detronarea lui Alexandru I. Cuza.

Opinii defavorabile compozitorului Jacques Offenbach întâlnim și în manuscrisul 2255, 394 și în articolul [„Partida Ștefan Bel Ho... “] din 21 mai 1883 (Opere XIII. Publicistica, p. 302-303). Are în vedere opera bufa a lui Offenbach, Briganzii, care se reprezintă și pe scenele din țara noastră.

Legea pentru modificarea Constituției, votată în 1879, se dovedea incompletă prin faptul că nu prevedea paragrafe speciale pentru meseriași și muncitori. Se dovedea incompletă și prin faptul că descendenții celor căzuți în războiul de independență erau

excluși de la acordarea de drepturi civile și politice.

Cu acest articol se încheie campania de presă a lui Eminescu la Timpul în dezbaterea publică privind modificarea Constituției și acordarea cetățeniei evreilor. Poetul ține să precizeze, încă de la început, că își asumă rolul de cronicar, și articolele sale se pot citi și ca un ,jurnal11 al unor dezbateri, adesea violente, desfășurate pe parcursul a mai multor luni. Eminescu susține o consecvență nedezmințită ca în acordarea cetățeniei să decidă criteriile economice și să nu se admită imixtiuni rasiale sau confensionale. Stăruie ca cetățenia să se acorde numai individual și nu pe grupe sau liste. Procedura se urma și în cazul românilor din provinciile noastre, aflate atunci sub stăpâniri străine. Să mai remarcăm, în sfârșit, că în această lungă dezbatere publică nu se pune în discuție aplicarea unei proceduri asemănătoare și pentru imgrația sud-dunăreană.

[CONFERINȚA DE LA CONSTANTINOPOL]

Publicat în Curierul de Iași, X, nr. 4, 14 ianuarie 1877, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare. Voi. I (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva11, 1905, p. 172-175. Fragmentar în titlul: Politica slavă și Europa', Opere IX. Publicistica, p. 309-310. Cu titlul: [„ Protocolul final al conferinței..."].

Conferința de la Constantinopol își începe lucrările în 29 noiembrie/11 decembrie 1876 și le încheie în 9/12 ianuarie 1877, fără să se poată ajunge la o înțelegere între marile puteri și Imperiul otoman. Observator pătrunzător al vieții politice internaționale, Eminescu nu credea în „spontaneitatea comediei de

la Bosfor". Din multitudinea de evenimente politice desprinde, ca mai semnificativă, schimbarea atitudinii lui Robert-Arthur-Talbot Gascoigne-Cecil, marchiz de Salisburg, față de Turcia în timpul conferinței. Sprijinul pe care îl acordă ambasadorul Angliei la Constantinopol diplomației otomane era în consens și cu dispozițiile lui Benjamin Disraeli Beaconsfield, primul ministru al Angliei.

Diplomația otomană dă o lovitură de teatru prin publicarea în 23 decembrie 1876 a Constituției Imperiului Otoman, în care înscria toate drepturile pentru popoarele de sub stăpânirea sa, precum și pentru diferite comunități religioase. Această măsură, chemată să paralizeze lucrările conferinței, era pregătită din umbră, cum deduce și Eminescu, de diplomația engleză. Asemenea conferințe nu puteau schimba „porporțiile etnologice" din Balcani - arată Eminescu - și turcii, în descreștere față de slavi, își vor căuta aliați între cei care nu duceau greutățile statului și aveau interes ca „o stare coruptă de lucruri" să dureze cât mai mult.

Constituția Imperiului Otoman, înscria la Alt. 1, că stăpânirea otomană cuprindea „ținuturile și posesiunile actuale și provinciile privilegiate". România era considerată „provincie privileagiată" și diplomația noastră protestează împotriva acestei prevederi constituționale.

Conferința de la Constantinopol nu ia în discuție revendicările românilor și Eminescu avea motive să fie îngrijorat de viitorul

țării.

[EVREII ȘI CONFERINȚA]

Publicat în Curierul de Iași, X, nr. 2, 9 ianuarie 1877, p. 2-3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare, voi. I (1870—1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva", 1905, p. 107-117.’ Cu titlul: Despre drepturile politice ale evreilor; Opere IX. Publicistica, p. 299-304. Cu titlul: Evreii și conferința.

Eminescu examinează situația evreilor din România într-un moment când asociațiile evreiești duceau o campanie violentă împotriva țării noastre la conferințele internaționale și prin presă spre a înlătura din legislația noastră unele prevederi restrictive pentru obținerea cetățeniei. Acele prevederi restrictive erau înscrise în Constituție la Art. 7, care va fi modificat, așa cum am arătat mai sus, ceva mai târziu.

Poetul susține și de astă dată, cum face în atâtea din articolele sale, că singurul criteriu în judecarea oamenilor, indiferent de naționalitate ori confesiune, îl constituie munca. Această teză fundamentală stă și la baza distincției pe care o face între evreii

ce depuneau o muncă utilă în folosul societății și evreii ce speculau munca altora. Această separare o face nu numai pentru evrei, ci pentru toți membrii societății românești.

Eminescu ia atitudine împotriva campaniilor organizate în presa europeană împotriva țării noastre. Pester Lloyd publică în 22 decembrie 1876/2 ianuarie 1877, o corespondență din București, Bykarest, 1. Jänner, în care arată că Nerone Lupașcu, prefectul de Vaslui, aplică familiilor evreiești un tratament barbar și că acestea se refugiau din Moldova. Journal des debats reia aceste informații, ceea ce-1 determină pe agentul român la Paris să protesteze împotriva acestor calomnii la adresa poporului român. Din informațiile din presă se desprinde că știrile cu privire la pretinsul exod al evreilor din Moldova erau inventate de corespondentul din București al ziarului străin, spre a servi, cum arată Telegraful în 30 decembrie 1876, intereselor unor „izraeliți bogați“. Prefectul de Vaslui aplica legea potrivit căreia evreii nu puteau deschide cârciumi în mediul rural. Era o prevedere foarte veche introdusă în legislația noastră și care se aplica încă din secolul al XVIII-lea.

Propagandei calomnioase îi servea și ilustrația publicată în Le Monde illustre în 11/23 decembrie 1876, în care se înfățișa un pogrom al populației evreiești din lași. Ilustrația era tăcută pe baza unei schițe, cu scene inventate de desenatorul revistei. Asociațiile evreiești tipăresc o broșură, Situația izraeliților în Serbia și în România, cu asemenea relatări, pe care o înmânează diplomaților marilor puteri la diferite reuniuni internaționale.

Presa din Imperiul austro-ungar acorda o largă ospitalitate unor știri inventate și ignora stările reale de lucruri din imperiu. Eminescu exemplifică cu întâmplările de la Rodna-Veche. Se referă la măsura

administrației austro-ungare, din noiembrie 1876, prin care pune stăpânire pe școala primară de aici, proprietatea românilor. Această măsură abuzivă stă și în atenția altor ziare românești.

Presa românească face apel la evreii din țara noastră să informeze opinia publică europeană asupra situației lor. Românul publică mai multe adrese ale evreilor, sub titlul închipuitele persecuțiuni în contra evreilor și Eminescu comentează două din ele. In adresa societății tinerimii izraelite se arată că aceasta respingea, cu indignare, otipe solidaritate cu ziarele străine care au răspândit injurii și invective contra României. în cea de a doua adresă, semnată de douăzeci de persoane, cum arată și Eminescu, se declara că evreii cinstiți trăiau în România „în cea mai bună armonie cu românii", fără a li se cauza „nici cel mai mic rău". Proteste ale evreilor din România împotriva calomniilor din presa străină întâlnim în Timpul, redactat de Eminescu, Pressa, Unirea democratică, Prezentul, Vocea Covurluiului și în alte ziare. în

acest context se înscrie și reproducerea în Curierul de Iași a unor articole din presa străină, în traducerea lui Eminescu, în care se protestează împotriva calomniilor la adresa țării noastre.

„Sudiții cezaro-crăiești“, la care se referă Eminescu, erau persoane de pe teritoriul României care nu se supuneau legislației românești. Asupra acestei probleme poetul revine, cum arătăm mai departe, în articolul Mozaicul austriac și tribunalele române.

Eminescu condiționează atașamentul evreilor la poporul român, cum face de mai multe ori, de vorbirea limbii române în familie. Avea în vedere, cum se precizează aici, situația evreilor din Germania. Indiferent de asemenea exemple, obligatorie este limba statului numai în afara familiei și a reuniunilor confesionale.

Eminescu angajează cu acest articol Curierul de Iași, pe care îl redacta, în campania presei românești și a unor publicații străine pentru informarea opiniei publice internaționale asupra adevăratelor stări de lucruri din țara noastră. Poetul se pronunță, fără echivoc, pentru prioritatea muncii și exemplifică, cu date concrete, ospitalitatea și spiritul de toleranță al poporului român.

[„ALIANȚA UNIVERSALĂ A IZRAELIȚILOR“’și EVREII DIN ROMÂNIA]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 133, 5 decembrie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare, voi. I (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva", 1905, p. 104-107. Cu titlul: Agitațiile evreilor din România în străinătate; Opere IX. Publicistica, p. 280-281. Cu titlul: Iarăși evreii [„«Timpul» reproduce...'].

Eminescu comentează situația evreilor din România, pornind de la un articol, Alianța universală a izraeliților, pe care Timpul îl reproduce din Independance belge din 2 decembrie 1876. Poetul găsește nejustificată propaganda asociațiilor internaționale evreiești pe tema umanitarismului și stăruia asupra toleranței poporului român. Recomandă acelora dintre evrei, care erau totuși nemulțumiți,

să caute acele țări în care puteau trăi după Contractul social al lui J.-J. Rousseau. Numele gânditorului francez îl întâlnim și în alte articole ale poetului, precum și în manuscrisele sale. „Eminescu rămâne însă un ireductibil vrăjmaș - arată G. Călinescu - al contractului social și al exponentului său Jean-Jacques Rousseau deși naturismul lui avea multă înrudire cu cel al lui Rousseau".

Eminescu își definește clar poziția față de evrei în repetate rânduri și se declară numai împotriva acelora dintre ei care nu depuneau o muncă utilă lor și țării.

[PRESA STRĂINĂ ȘI CAMPANIA EI
ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 141, 31 decembrie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 296. Cu titlul: Minciuni cu ochi.

Corespondența Jidovi în România, publicată în Pester Lloyd, din care Eminescu face acest extras, o comentează, cum am arătat mai sus, și în articolul Evreii și conferința.

Corespondența stă și în atenția ziarului Telegraful din 29 decembrie 1876 care o califică „cestiunea jidană", „mișelia jidovească", „lepădături ale acelui neam". Eminescu evită asemenea expresii.

Orientarea politică a ziariștilor de la Pester Llloyd, Neue freie Presse, Journal des debats este prezentată critic și în cărțile lui Osman-Bey și ale altor contemporani ai poetului.

[CONVENȚIA COMERCIALĂ ȘI
„EGALA ÎNDREPTĂȚIRE A EVREILOR"]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 106, 26 septembrie 1876, p. 2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare, voi. I (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva", 1905, p. 121-122. Cu titlul: Evreii din Roma pentru cei din România; Opere IX. Publicistica, p. 212. Cu titlul: [,,Dacă prețul convenției comerciale... "].

Comentariul lui Eminescu însoțește o scrisoare a comunității izraelite din Roma din 28 august 1876, semnată de Abramo Estrada, Simone Toscano și Pellegrino Pontecorvo, adresată lui Amadeu Melegari, ministrul de Externe al Italiei și răspunsul acestuia din 13 septembrie 1876. în scrisoare lor, reprezentanții comunității izralite cereau ca Italia să introducă în convenția comercială, pe care o negocia cu România, o clauză privitoare la acordarea de drepturi pentru evreii din România.

Eminescu face distincție între „italienii de confesie izraelită" și Jidani", termen peiorativ folosit pentru evreii care nu se integrau în comunitățile naționale în care trăiau.

[CONVENȚIA COMERCIALĂ ȘI
PRESA AUSTRIACĂ]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 106, 26 septembrie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 212. Cu tilul: Un precedent cu temei.

Corespondența din București, Bukarest, 30. September (Orig. Corr) se publică în Neue freie Presse în 23 septembrie/5 octombrie 1876 și tratează mai multe probleme. Eminescu se oprește numai la acestea întrucât întâmplările relatate arătau că „supușii austriaci“ (sudiții austro-ungari) se credeau în drept să tragă foloase de pe urma încheierii convenției comerciale dintre România și Imperiul austro-ungar.

[CONVENȚIA COMERCIALĂ ȘI
„SUPUȘII BRITANICI DE RIT IZRAELIT44]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 124, 14 noiembrie 1976, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opera IX. Publicistica, p. 250-251. Cu titlul: Iarăși evreii.

Eminescu reproduce comentariul din Archives israelites, desigur prin intermediul presei germane. Dezaprobă, cum face și în alte articole, presiunile exercitate asupra statului român prin mijlocirea diplomației europene.

MOZAICUL AUSTRIAC 81

TRIBUNALELE ROMÂNE

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 120, 3 noiembrie 1876, p. 3. Reprodus în Unirea democratică, I, nr. 8, 11 noiembrie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare voi. I (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva“, p. 122-123. Cu titlul: Evreii români ca supuși austriaci; Opere IX. Publicistica, p. 245-246.

Agențiile consulare austro-ungare, împuternicite cu prerogative excepționale, acordau calitatea de „supuși austrieci" tuturor persoanelor care o solicitau. Mare parte din acești „sudiți“, cum îi numește Eminescu, veneau din Imperiul austro-ungar, comglomeratul de popoare și confesiuni, însă se găseau între ei și mulți care nu văzuseră Austria. Se puneau sub protecția imperiului „pajurei cu două capete", cum i se mai spunea Austriei după stema sa, cei care se sustrăgeau de la obligațiile fiscale către stat, de la serviciul militar și de la orice îndatorire cetățenească. Se declarau „supuși austrieci" și dintre românii care se puneau la adăpost de urmărirea justiției pentru încălcarea legilor țării. Statul român întocmește câteva legi prin care caută să îngrădească prerogativele excepționale ale agențiilor consulare austro-ungare. Dintre aceste legi facea parte și interzicerea cumpărării de imobile.

[O OBSERVAȚIE ZIARULUI ,,EPOCHE“]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 127, 21 noiembrie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 267.

Eminescu se referă la chestiunea legată de statutul „supușilor austrieci" (sudiților), de care se ocupă în mai multe articole. Semnalarea confuziei între bloss și nicht mehr relevă un cunoscător desăvârșit al limbii germane.

[PRESA AUSTRIACĂ ȘI
PRETINSELE MASACRĂRI ÎN MOLDOVA]

Publicat în Curierul de Iași, X, nr. 58, 3 iunie 1877, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 390-391. Cu titlul: Arestare.

Eminescu adoptă o atitudine rezervată față de informațiile din Neue freie Presse, ziarul vienez, cu privire la masacrarea evreilor în Darabani, târgușorul din nordul Moldovei. G. M. Cimara deținea o moșie în partea Darabanilor, zestre a soției sale. Apărătorul legei publică în mai 1876, un lung articol, Ilegalități și violențe, în care face un inventar al abuzurilor săvârșite de vechilii și servitorii de pe moșia sa împotriva unor familii din Darabani și împrejurimi. Ziarul critică administrația conservatoare de complicitate cu moșierul. O anchetă întreprinsă la Darabani îl scoate pe Cimara nevinovat. Administrația liberală reia investigațiile. Cimara este arestat, cum arată și Eminescu, însă pus în liberate după 28 de zile și face apel la Curtea de Casație. Este arestată și soția sa și se află în închisoare și în octombrie 1877. Dimitrie Petrino publică în Telegrful un articol violent, Un strigăt de indignare, în care cere punerea ei în libertate.

Presa austriacă făcea dintr-un conflict local între arendașii greci ai moșierului și evreii din Darabani un Sfântul Bartolomeu, când sunt masacrați protestanții în august 1572 și care are ca urmare un nou război civil în Franța.

Eminescu nu omite faptul că moșierul putea avea amestec în acest conflict, cum se desprinde din anchetele întreprinse împotriva sa. Conflictul avea la bază împrejurări de natură economică și nu religioasă. Trimiterea la Sfântul Bartolomeu era o mistificare. Presa austriacă, arată Eminescu, utiliza „expresiile tipice ale vecinie suferinzilor și totuși vecinie înfloritorilor evrei".

[MISTIFICAREA OPINIEI PUBLICE
INTERNAȚIONALE]

Publicat în Timpul, IV, nr. 172, 5 august 1879, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 308-310, cu titlul: [„La 7 august...'].

Polemica dintre Războiul și Fraternitatea, ziarul evreilor din România, are ca punct de plecare articolul Calomniile evreiești nu încetează, căruia îi răspunde ziarul din urmă cu 27 iulie 1879. Războiul publica un al doilea articol, Ziarul „Fraternitatea" și cestia evreilor, în care atrage atenția cercurilor evreiești să se

adreseze pentru orice nemulțumiri autorităților românești și nu guvernelor străine.

Fotografia reprezentând mai mulți evrei încadrați între călărașii români se publică în L'Illustration în 18/30 august 1879, însă era cunoscută de mai înainte.

Autoritățile românești întreprind o anchetă împotriva celor care s-au fotografia între călărași cu „vinovată intenție11.

Eminescu denunță, cum face și în alte prilejuri, practicile folosite pentru mistificarea opiniei publice internaționale cu privire la persecuțiile evreilor în România.

[SITUAȚIA DEMOGRAFICĂ
ÎN ROMÂNIA]

Publicat în Timpul, VI, nr. 238, 1 noiembrie 1881, p. 1. Reprodus în Telegraful român, XXIX, nr. 130, 5 noiembrie 1881, p. 519-520. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, IV, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 301-305. Cu titlul: Datele statistice și pericolul evreiesc; Opere XII. Publicistica, p. 389-391. Cu titlul: [„De câte ori se discută... "].

Eminescu discută chestiunea evreiască sub raport economic și invocă în sprijinul afirmațiilor sale lucrarea lui Julius Platter, Der Wucher in der Bukowina (Jena, 1878), precum și statisticile vremii. Sunt de făcut rezerve asupra intrpretării datelor ce le extrage din documente. Vinovați pentru sărăcirea populației muncitoare erau toți aceia care practicau îndeletniciri neproductive și speculau munca altora, indiferent de naționalitate. Mortalitatea nu era, pe de altă parte, consecința prezenței evreilor în comunitatea națională, ci obligațiile tot mai mari către stat și proprietari, a lipsei de asistență sanitară și în unele locuri a slabei fertilități a solului.

SPORUL POPULAȚHJNII RURALE
ÎN A[NUL] 1877

Se păstrează în manuscrisul 2270, 64 r-66 r și reprezintă un extras din statisticile demografice. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Fragmentarium, București, Editura științifică și enciclopedică, 1991, p. 111-113; Opere XII. Publicistica, p. 500-501.

O parte din datele de aici sunt folosite în articolul [Situația demografică în România] din 1 noiembrie 1881.

Eminescu vedea în sporul populației un indiciu privind starea economică și socială a unui popor.

[STAREA DE LUCRURI ÎN MOLDOVA]

Publicat în Timpul, III, nr. 132, 19 iunie 1881, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IV, București; Cultura Românească S.A.X., 1939, p. 135-138. Cu titlul: Progresul mortalității poporului român-, Opere XII. Publicistica, p. 213-214.

Cu titlul: [,,E cumplită starea de lucruri... "].

Problema mortalității în moldova este examinată pe baza datelor statistice extrase din lucrarea lui N. A. Alexandrini, Studiu statistic asupra mișcării populațiunii și asupra stabilimentelor de binefacere și asupra divorțurilor din județul Iași pe deceniul 1870-1879, tipărită la Iași în 1881. Statisticile reprezentau stări reale de lucruri, dar interpretarea pe care le-o dă Eminescu este unilaterală și concluziile sale nu pot fi împărtășite pentru motivele arătate în comentariile noastre la articolul [„ Situația demografică a României “].

Presa evreiască din țara noastră se pronunță, cum face și Eminescu, împotriva imigrărilor întrucât România, țară agrară, nu putea oferi condiții de muncă. „Așadar, făcându-se chiar abstracțiune de simțăminte patriotice - scrie Fraternitatea, ziarul lui Isaac Auerbach și Elias Schwartzenfeld - interesul nostim ne silește să punem stabili, întrucât depinde de noi, spre venirea cu grămada a evreilor din alte țări. Bazându-ne pe asemenea motive nu poate fi nimenea care se va îndoi că promisiunea și voința noastră de-a feri țara de elemente vătămătoare e sinceră și lealá".

Eminescu vorbește, în final, de omagiul adus de cercurile evreiești monarhiei. Poetul îndrepată atacuri, indirect, la adresa lui C. A. Rosetti, ministrul de Interne.

[MORTALITATEA LA IAȘI]

Publicat în Timpul, IV, nr. 147, 9 iulie 1881, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opera XII. Publicistica, p. 236. Cu titlul: [„Față cu aserțiunea...“].

Eminescu continuă polemica cu Românul privind situația demografică a lașului.

Poetul atrage atenția asupra faptului că și cu datele statistice se poate face „multă panglicărie“.

[„FRATERNITATEA46 ȘI
ORDINEA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA]

Publicat în Timpul, VI, nr. 223, 13 octombrie 1881, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, IV, București, Editura Cultura Românească S. A. R., 1939, p. 288-289. Cu titlul: Cauzele antagonismului evreiesc; Opere XII. Publicistica, p. 366-367. Cu titlul: [„Mulțumită împrejurărilor.

Eminescu constată că modul cum se punea chestiunea evreiască se modificase și acest lucru se observa din orientarea ziarului Fraternitatea, susținut de comunitatea evreiască din România. Eminescu ține să-și precizeze poziția în acest context social-politic și își reafirmă punctul său de vedere că religia nu constituia un pretext pentru persecutarea evreilor. Dezaproba tendințele de acaparare și asuprire prin „exploatarea claselor noastre producătoare, a țăranului, a meseiașului, a muncitorului".

Viziunea lui Eminescu asupra „claselor pozitive" se modifică

și alături de țărănime și meseriași figurează acum și muncitorimea.

Problema principală rămâne cea a muncii și nu bunurile materiale, în sine, sunt condamnate, ci căile necinstite prin care se ajunge la ele.

[„CUMPĂNA66 ȘI COMPENSAREA MUNCII]

Publicat în Timpul, VI, nr. 228, 20 octombrie 1881, p. 1.
Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice, Craiova, Editura Scrisul Românesc (1931), p. 286-290. Cu titlul: Teoria compensației muncii; Opere XII. Publicistica, p. 372-374. Cu titlul: [„Numai noi observasem... “].

Eminescu își reafirmă poziția în chestiunea evreiască și declară neted că nu-i ura, însă considera că România nu era vinovată pentru persecuțiile îndreptate împotriva lor în țările vecine. Pentru acest motiv România nu avea nici o obligație să suporte urmările tratamentului aplicat evreilor în altă parte. Soluția pe care o propune privește buna organizare administrativă, prin care să fie obligați toți membrii societății la munca productivă.

Eminescu expune aici teoria sa asupra „păturii superpuse", care se constituia din elemente, indiferent de naționalitate, ce fugeau de muncă, exploatau „clasele pozitive" și nu „compensau" prin nimic societatea în care trăiau.

[„ORGANIZAREA ECONOMICĂ ȘI

SOCIALĂ A POPORULUI ROMÂNESC...44]

Publicat în Timpul, VI, nr. 229, 21 octombrie 1881, p. 1.
Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 374-375. Cu titlul: [Aflăm în „Românul“ de azi...].

Cotidianul Românul, oficiosul guvernului liberal, publică un lung editorial, București 29/31 bmmărel 1881, cum scrie Eminescu, în care se ocupă de chestiunea evreiască. Românul considera că problema fusese rezolvată prin schimbările din legislația noastră impuse de Congresul de la Berlin.

Rosenthal este pictorul Constantin Daniel Rosenthal (1828-1850), participant la revoluția din 1848. Ne întâlnim cu numele său și în alt articol (Opere XII. Publicistica, p. 361).

Eminescu stăruie pentru „organizarea economică și socială" a societății românești, prin care toți membrii ei să fie obligați la munca productivă.

[„FRATERNITATEA44 ȘI
„AGRICOLIZAREA44 EVREILOR]

Publicat în Timpul, VI, nr. 234, 24 octombrie 1881, p. 1.
Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere XII. Publicistica, p. 380-381. Cu titlul: [„Cu privire la cestiunea...“].

Eminescu comentează un lung articol publicat în Fraternitatea, ziarul comunităţii evreieşti din România, din care îşi face extrasul pe care îl integrează în editorialul său. Poetul împărtăşeşte opinia acestui ziar potrivit căreia evreii emigrau din Rusia, ca urmare a persecuţiilor îndreptate împotriva lor.

Merită să reţină atenţia şi faptul că Eminescu considera a nu fi de prisos nici o iniţiativă privind încadraea evreilor într-o muncă productivă. Se îndoia însă că evreii se vor „agricoliza", cum propunea ziarul comunităţii lor. Asemenea experienţe fac guvernatorii militari ai Bucovinei după 1775, luând măsuri stricte prin care să oblige evreii să practive îndeletnicirile agrare. Măsurile au rămas fără urmări.   _ .

[„CUMPĂNA44 ŞI „APĂRĂTORUL44 DESPRE „MIJLOCIRE44 ŞI „COMERŢ44]

Publicat în Timpul, VI, nr. 236, 30 octombrie 1881, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere, IV, Bucureşti,

Editura Cultura Românească. 8. A. R., 1939, p. 295-300. Cu titlul: Economia politică şi evreii; Opere XII. Publicistica, p. 383, 386-387. Cu titlul: [„Atât «Cumpăna» cât şi «Apărătorul» găsesc... “].

Organele de presă ale comunităţii evreieşti din România, Cumpăna şi Apărătorul întâmpină cu rezerve opinia lui Eminescu potrivit căreia cei care se ocupau cu comerţul nu erau decât „mijlocitori improductivi“. Poetul manifesta mari rezerve faţă de activitatea comercială pe motiv că scumpea produsele pe care le punea în circulaţie.

Dialogul cu „confraţii" cum le spune Eminescu redactorilor de la cele două ziare, se poartă pe tărâm economic şi pe teren strict ştiinţific. Poetul invocă autoritatea lui Jean Baptiste Say (1767-1832), cu Trăite d'economie politique ou simple exposition de la maniere dont se forment, se distribuent et se consomment Ies richesses, care cunoaşte numeroase ediţii, Wilhelm Roscher (1871-1894), autor al tratatului Die Grundlagen der Nationaldkonomie (1854), la care se pot alătura şi altele, Henry Charles Carey (1793-1879), cunoscut prin tratatele Principles of poletical Economy, în trei volume, tipărit la Philadelphia între 1837 şi 1840 şi Principles of social Economy, tot în trei volume, tipărit de asemenea la Philadelphia în 1858 şi 1859. Eminescu trimite la ediţia germană, Lehrbuch der Volkswirtschaft und Socialwissenschaft din 1866. Poetul respinge poziţia lui Voltaire „genialul pamfletist" faţă de Franţois Quesnay (1694-1774), a cărui lucrare fundamentală, Tableau economique, se tipăreşte la Paris în 1758. Prieten apropiat al lui Mirabeau şi Diderot, susţine că pământul este principala sursă de bogăţie şi industria nu face decât să le valorifice. Poetul arăta că Eugen Diihring (1833-1921), profesorul său de economie politică la Universitatea din Berlin, era socialist şi apela la Carey în combaterea lui Thimas Robert Malthus (1766-1834), cu teoria populaţionistă şi a lui David Ricardo (1772-1823), cu teoria rentei fondare.

Eminescu manifestă cea mai largă înțelegere față de evrei și convine să fie primiți în țară și cei persecutați în imperiile vecine, cu condiția să li se găsească locuri de muncă.

Merită să rețină atenția și definiția pe care o dă socialismului. Va arăta, cu alt prilej, că poporul român nu avea nici o aderență sau înclinație spre socialism.

[„ALIANȚA IZRAELITĂ" SI
SUSȚINĂTORII EI DIN ROMÂNIA]

Publicat în Timpul, VI, nr. 248, 13 noiembrie 1881, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opera XII. Publicistica, p. 403-404. Cu titlul: [„împăratul Alexandru III..."].

„Alianța izraelită" calomnia România, tolerantă cu evreii, însă nu protesta împotriva persecuțiilor îndreptate asupra lor în imperiile vecine. Eminescu condamnă în termeni violenți oamenii politici din țara noastră care aveau legături cu „Alianța izraelită", ostilă poporului român. Se declară pentru întocmirea unei legi organice care să reglementeze statutul juridic pentru „petrecerea și așezarea străinilor în țară".

[„APĂRĂTORUL” ȘI O ORGANIZARE
SOCIALĂ A’ROMÂNIEI]

Publicat în Timpul, VI, nr. 276, 17 decembrie 1881, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice, Craiova, Editura Scrisul Românesc, [1931], p. 295-297. Fragmentar. Cu titlul: Problema evreiască; Opere XII. Publicistica, p. 443-445. Cu titlul: [«Românul» ne face o imputare...].

Opiniile Apărătorului, cu privire la Partidul Conservator, sunt comentate de Românul, oficiosul liberal, în editorialul București, 15/27 undrea din 16 decembrie 1881. Colecția ziarului Apărătorul este incompletă în bibliotecile noastre.

Guță Panu este George Panu (1848-1910), șef de cabinet al lui C. A. Rosetti, cunoscut ca autor al lucrării memorialistice Amintiri de la „Juminea" din Iași în care este prezentat și Eminescu în culori defovarabile.

Eminescu nu face nici o distincție, de aici înainte, între evreii pământeni și evreii din imigrările mai recente și se pronunță pentru integrarea tuturor în munca productivă.

Alături de modificarea opticii în chestiunea evreiască, merită să rețină atenția și dialogul pe care îl poartă cu presa românească susținută de evrei, protocolar și tară execese de limbaj, întâlnite în polemica cu presa liberală.

[REGLEMENTAREA SITUAȚIEI EVREILOR
ÎN PRUSIA]’

Publicat în Timpul, VI, nr. 218, 7 octombrie 1881, p. 1-2. Reprodus în Binele public, II, nr. 243, 10 octombrie 1881, p. 3.

Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere XII. Publicistica, p. 359-361. Cu titlul: [„Prin faimoasa scrisoare... "].

Scrisoarea la care se referă Eminescu este trimisă de C. A. Rosetti din Rusciuc ziarului Izraelitul român la întoarcerea din exil în 1857. Din scrisoare aflăm că C. A. Rosetti intră în țară cu pașaport al Porții Otomane și cu sprijinul cercurilor financiare evreiești.

Edictul lui Friedrich Wilhelm II, din 11 martie 1812 este invocat și în Cestiunea izraelită, unde se comentează prevederile sale.

Eminescu face distincție, ca în toate articolele sale, între evreii stabiliți în țară de multă vreme și imigrațiile din a doua jumătate a secolului trecut.

[STATUTUL EVREILOR ÎN PRUSIA]

Publicat în Timpul, VI, nr. 243, 7 noiembrie 1881, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere XII. Publicistica, p. 397-398. Cu titlul: [„«Fraternitatea» cuprinde... “].

Eminescu răspunde la obiecțiile ziarului Fratenitatea, care susține că în articolul [.Reglementarea situației evreilor în Prusia] din 7 octombrie 1881 a falsificat prevederile din statutul prusian. Poetul respinge această acuzație și arată că pentru motive bine întemeiate, nu a reprodus toate articolele din statutul prusian.

[„MIȘCAREA ANTISEMITICĂ ÎN RUSIA..."]

Publicat în Timpul, VI, nr. 104, 15 mai 1881, p. 1-2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere XII. Publicistica, p. 172-173.

Persecuțiile împotriva evreilor în imperiile vecine sunt caracterizate de Eminescu „violențe excesive" și ele determinau imigrarea lor în țările ospitaliere, ca România. Măsurile preconizate împotriva acestui fenomen de proporții își aveau explicația lor. Țara noastră nu putea oferi tuturor imigranților condiții de viață în care să-și câștige existența prin practicarea unor îndeletniciri utile lor și societății.

Eminescu se situa în privința imigrărilor evreilor pe poziția Fraternității, unul din ziarele importante, cum am văzut, ale comunității evreiești din țara noastră.

[STAREA DE LUCRURI ÎN RUSIA]

Publicat în Timpul, VI, nr. 112, 25-26 mai 1881, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere XII. Publicistica, p. 186-187. Cp titlul: Situația în Rusia [„Starea de lucruri... “]

Eminescu trimite pentru situația din Rusia la o publicație germană neidentificată. Poetul numește un „triumvirat", care răspunde de situația din Rusia. îi amintește pe Nikolai Pavlovici

Ignatiev (1832-1908), ambasator al Rusiei la Constantinopol (1864-1877), Mihail Nichiforovici Katkov (1818-1887), întemeiator de publicații și K. P. Pobedonocev (1827-1907), reprezentant al

„bigotismului" politic. în extrasul din presa străină figurează și Ivan Serghievici Aksakov (1823-1886), reprezentantul panslavismului țarist.

Persecuțiile guvernelor rusești erau îndreptate împotriva evreilor și a sectelor religioase.

Eminescu transcrie articolul și pentru a atrage atenția asupra politicii expansioniste țariste prin care urmărea să abată atenția de la situația internă din Rusia.

[SITUAȚIA DIN RUSIA]

Publicat în Timpul, VI, nr. 121, 6 iunie 1881, p. 2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere XII. Publicistica, p. 199. Cu titlul: Situația în Rusia [„ Guvernul rusesc... “]

Guvernul țarist practica diversiunea să abată atenția de la cauzele adevărate privind sărăcirea populației productive. Aici stă și explicația persecuțiilor îndreptate împotriva evreilor și orientarea lor spre țara noastră după 1848.

[GOANA CONTRA OVREILOR ÎN RUSIA]

Publicat în Timpul, IV, nr. 166, 1 august 1881, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere XII. Publicistica, p. 271-271.

Eminescu susține, cum se desprinde și de aici, că unii evrei speculau munca poporului. Avea în vedere arendășia și cârciumăritul. Se pronunță însă categoric împotriva violențelor îndreptate contra evreilor pe care le numește în termeni duri „execesle barbare de jaf‘.

[,,O CIUDATĂ CIRCULARĂ..."]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 80, 18 iulie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 157. Cu titlul: Galiția [„O ciudată circulară...“].

Măsura guvernului rus este anunțată într-un comunicat, Lemberg, 22, luli, publicat în Neue freie Presse, în 11/23 iulie 1876. Avea de scop că limiteze afișarea demonstrativă a fanatismului religios, jignitoare pentru populația autohtonă.

[CHESTIUNEA EVREIASCĂ ÎN UNGARIA]

Publicat în Timpul, VII, nr. 220, 7 octombrie 1882, p. 1. Reprodus în Telegraful român, XXX, nr. 120, 14/26 octombrie

1882, p. 478. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere XIII. Publicistica, p. 198-200. Cu tilul: [«Gazeta generală» (pronumită de Augsburg...)].

Situația evreilor din Ungaria este prezentată în articolul Die judenfrage in Ungam, tradus de Eminescu din Allgemeine Zeitung, din 26 septembrie/8 octombrie 1882. Ziarul din Augsburg ținea să precizeze că chestiunea izraelită era în Ungaria economică, fără amestec confesional sau politic.

— Kalman Tisza (1830-1902) este prim ministru între 1875 și 1890, fondează împreună cu Ferenc Deâk (1803-1876) Partidul liberal (1875). Alexander baron von Bach (1813-1893), om politic austriac, promotor al centralizării monarhiei habsurbice.

Allgemeine Zeitung oferă o privire interesantă asupra evreilor din Ungaria și insistă asupra amestecului „Alianței izraelite11 în treburile interne și din această țară.

[ANTISEMITISMUL
ÎN AUSTRIA]

Publicat în Timpul, VII, nr. 234, 24 octombroe 1882, p. 1. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere XIII. Publicistica, p. 209-210. Cu titlul: [„Când antisemitismul e la ordinea zilei în Germania... “]. '

Joseph Alexander Helfert (1820-1910) se face cunoscut prin lucrări de mare erudiție cum sunt tratatele Handbuch des Kirchenrechts aus gemeinen und Osterreichischen Quellen zusammen gestellt (Praga, 1849), Geschichte Osterreichs, vom Ausgange des Wiener Oktober - Aufstandes 1848 (1869-1886), Geschichte der Osterreichischen Revolution im zusammenhange mit der mitteleuropăischen Bewegung der Jahre 1848-1849 (Viena, 1907). întocmește mai multe monografii: Maria Louise (Praga, 1873), Joachim Marat (Viena, 1878), Fabrizio Ruffo (Viena, 1884). Este și inițiatorul colecției de monografii Die Vdlker Osterreich - Ungarns. Ethnographische und culturhistorische Schilderungen în care apar mai mult eîucrări de referință. Aici apare și monografia lui Slavici Die Rumănen in Ungam, Siebenburgen und der Bukowina, în 1881.

Eminescu se oprește la această lucrare a istoricului austriac, pe care nu o cunoaștem, pentru a marca deosebirea flagrantă între măsurile restrictive și înjositoare aplicate evreilor în țările vecine și spiritul tolerant, umanitar al poporului român.

[SOCIETATEA ANTROPOLOGICĂ DIN
VIENA 81 ORIGINEA ROMÂNILOR]

Publicat în Timpul, III, nr. 9, 13 ianuarie 1878, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 38 cu titlul: Originea românilor.

Eminescu era bine informat asupra opiniilor cercetătorilor străini

cu privire la originea poporului român. Poetul schițează un tablou asupra lor în recenzia la cartea lui J. lung, Die Anfange der Romănen, publicată în Convorbiri literare în noiembrie 1876 (Opere IX. Publicistica, p. 244, 655-656).

G. Fligier este autorul mai multor lucrări tipărite la Breslau, Viena și Cernăuți. Conferința sa este prezentată într-un articol, Die Abstammung der Rumănen, publicat în Fremden Blatt în 5/17 ianuarie 1878. Demonstrația cu privire la originea poporului român este fantezistă și tendențioasă.

Eminescu se situa pe poziții juste în prezentarea tezelor cercetătorului german. Din rațiuni polemice respinge „coborârea din traci", asupra căreia insistă însă în alte articole. Demonstrația poetului este remarcabilă dacă ținem seama de nivelul cunoștințelor de atunci în această problemaă. Ulterior se va arăta că poporul român nu moștenește etnic doar pe coloniștii romani, stabiliți în Dacia, ci în formarea lui, ramura dacică este esențială. Poetul respinge discuțiile sterile și sugerează cercetătorilor să identifice elemente de „fonologie dacică" în limba noastră.

[CIUDATĂ DESCOPERIRE
FILOLOGICO-CONFESIONALĂ]

Publicat în Timpul, II, nr. 283, 16 decembrie 1877, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica p. 32. Cu titlul: Horaț Jidan. Reluat cu unele modificări, în Opere XIII. Publicistica, p. 267. Cu titlul: Horațius-ovreu.

Anexarea oamenilor mari din diferite domenii poate fi explicată la un popor ca cel evreiesc, care nu avea un stat național în secolul trecut. Judecate din această perspectivă, astfel de încercări apar ca o legitimitate a dreptului la existența națională. Dincolo de asemenea considerații, încercările de această natură țin de domeniul falsificării realităților culturale.

[O CARTE DESPRE VIAȚA CULTURALĂ
A EVREILOR]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 71, 25 iunie 1876, p. 2-3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și

literare, Voi. 1 (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva“, 1905, p. 119-120. Cu titlul: Românii din Ardeal și evreii; Opere IX. Publicistica, p. 136-137. Cu titlul: Jidovul talmudist.

Cartea lui August Rohling (1839-1931), exeget catolic, Der Talmudjude (Miinster, 1871), scrisă de pe pozițiile catolicismului, în polemică doctrinară cu alte credințe religioase și alte tipuri de moralitate confesională, stârnește ecou putmic în Germania și în alte țări europene. Este tradusă în românește de studenții în teologie de la Seminarul Central din Budapesta. Traducerea românească se tipărește cu titlul, Jidovul talmudist prezentat spre considerațiune matură jidovilor și creștinilor de tot rangul. Traducerea este după ediția a IV-a și urmează îndeaproape textul german. Ediția a Il-a,

cu același titlul, se tipărește la Sibiu în 1876.

Eminescu preia informațiile din ziarul Albina, care apărea la Pesta. Traducerea este semnalată de Gazeta Transilvaniei din Brașov și Foaia scolastică din Blaj. Cartea aduce autorului o glorie nemeritată. Tinerimea studioasă din Transilvania o apreciază în funcție de publicitatea care i se făcea și se grăbește să o traducă în românește.

Jidovul talmudist este o carte de propagandă antimozaică și antitalmudică și cunoaște circulație în Transilvania aflată pe atunci în zona de influență a catolicismului. Eminescu nu cunoaște cartea, cum ține să precizeze și credea că este scrisă în favoarea mentalității și doctrinei talmudice. Este și motivul pentru care se alarmează de larga ei difuzare în Transilvania pe care o credea o victimă a unei invazii etnice ale cărei consecințe economice și sociale le deplânge în publicistica sa.

[O CARTE DESPRE
SFÂRȘITUL LUMII]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 98, 3 septembire 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 199-200. Cu titlul: Antichrist.

August Rohling tipărește a doua carte, Antichrist, care nu stârnește ecou prin profețiile apocaliptice. După rezumatul magistral făcut de Eminescu, probabil după vreo dare de seamă, răzbate și un anume anticlericalism. Importantă este și formularea din care rezultă că Antichrist, devenit „Sultan turcesc", „va preface Domul din Colonia în grajd de cai". Este o anticipare a versului din Scrisoarea III: „Din pristolul de la Roma să dea calului ovăz".

[KARL EMIL FRANZOS ȘI
„TABLOURILE" SALE CULTURALE]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 94, 25 august 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare, Voi. I (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva", 1905, p. 120-121. Cu titlul: K. E. Franzos: Aus Halb-Asien; Opere IX. Publicistica, p. 190. Cu titlul: Sământă jidovească la Cernăuți.

Cartea lui Karl Franzos pe care o critică Eminescu în termeni severi este Aus Halb-Asien. Culturbilder aus Galizien, der Bukowina, Siidrussland und Rumänien, tipărită în două volume la Leipzig în 1876, din care apare și o a doua ediție în 1878. Lucrarea înfățișează, cu precădere, aspecte din viața evreilor stabiliți în cele patru teritorii specificate în titlu și în mai mică măsură, și nu cu bună credință, viața popoarelor din această parte a Europei. Asupra acestor aspecte atrage atenția Telegraful român într-un articol Leterariu, la care se referă și Eminescu și în care se arată că presa germană din Sibiu manifesta mult interes pentru această carte, întrucât îi prezenta pe români în culori defavorabile. Ziarul sibian are în vedere recenzia publicată în Siebenburgisch-deutsches Tagblatt din 22 august 1876. „Interesul acestor scrieri - arată Telegraful român -

nu este edificatoriu, dar tocmai pentru aceea merită a nu fi trecut cu vederea". Este un îndemn căruia Eminescu îi dă curs în articolele sale.

Karl Emil Franzos (1848-1904) este coleg cu Eminescu la liceul din Cernăuţi şi omagiază în Lăcrimioarele învăţăceilor gimnaziaşti..., cum face şi poetul, amintirea lui Aron Pumnul la încetarea sa din viaţă în 1866. Desfăşoară o activitate bogată ca prozator şi unele din cărţile sale sunt traduse şi în româneşte. Se numără şi printre ziariştii de la Neue freie Presse din Viena care desfăşoară o activitate ostilă ţării noastre. Este un scriitor * reprezentativ pentru Ucrierea vieţii evreilor <fin această parte a Europei, însă scrierile sale sunt de puţină însemnătate pentru prezentarea vieţii poporului român.   ? I   cQ_7

[G. MISSAIL ŞI CERCETĂRILE SALE „ŞTIINŢIFICE"]

Publicat în Timpul, nr. 267, 5 decembrie 1878, p. 1-2. Republicat de G. Bogdan-Duică, cu o prezentare introductivă în Mihai Eminescu, III, nr. 9, 1932, p. 65-68. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 153-154, cu titlul: Deputatul Avram Burăh.

Notiţa biografică pe care o integrează Eminescu în comentariul său se publică în Ştafeta, foaie ieşeană, în 25 octombrie 1878 şi este reprodusă în Timpul în 29 octombrie 1878.

George Missail (1835-1906), deputat liberal, întocmeşte, din însărcinarea Comitetului de acuzare, înfiinţat de Partidul Liberal, Raportul prezentat Adunării deputaţilor iu ziua de 10/22 martie 1877, cu Anexele sale prin care sunt puşi sub acuzare miniştri din guvernarea conservatoare. în aceste documente este trecut şi Eminescu, cu sumele de bani primiţi pentru studii la Berlin şi ca revizor şcolar. T. Maiorescu lasă în Istoria contemporană a României câteva pagini antologice cu privire la interogarea miniştrilor din guvernarea conservatoare. Acţiunea de trimitere în judecată a miniştrilor din guvernarea conservatoare este sistată din dispoziţia lui I. C. Brătianu, preşedintele Partidului Liberal.

Eminescu avea, asemeni lui Maiorescu, păreri rele despre deputatul liberal şi în manuscrisul 2256, 50 v îl numeşte „Misailă Kyklopul cel crunt", căruia îi dorea ca lăcaş „Peştera cea boltită din Văcăreşti".

George Missail se orientează spre creaţia populară şi desfăşoară o bogată activitate publicistică. Foloseşte însă divagaţii de la subiect, cum se arată în lucrările sale de specialitate şi un stil bombastic.

Biografia lui G. Missail, prezentată cu anume procedee stilistice, este adusă în duscuţie, ca şi cea a lui V. A. Urechia, pentru a denunţa pe aceia dintre politicienii liberali care se îndeletniceau şi cu cercetările ştiinţifice. Eminescu nu face consideraţii de asemenea natură şi în legătură cu M. Gaster şi H. Tiktin, evrei şi ei, însă care se consacrau activităţii ştiinţifice şi cu care întreţine legături strânse de prietenie.

[PROFESORI LA UNIVERSITATEA DIN
CERNĂUȚI]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 81, 23 iulie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată în M. Eminescu, Scrieri politice și literare, Voi. I (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva", 1905, p. 273-274. Fragmentar; Opere IX. Publicistica, p. 160-161. Cu fitul: Numiri la Universitatea din Cernăuți.

Universitatea din Cernăuți este înființată în 1875, ca o instituție de gennanizare a provinciei. Profesorii sunt recrutați de Karl von Stremayr, ministrul de Culte și Instrucțiune, din cuprinsul Austriei cosmopolite, fără pregătire științifică.

Evreii din Târgul Cucului, orășel de lângă Iași, erau rău priviți de contemporani.

Eminescu critică aici și în alte articole Curtea din Viena pentru politica culturală pe care o promova în Bucovina.

CONFERINȚĂ INTERESANTĂ

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 131, 1 decembrie 1876, p. 3. Tipărit în volum, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 277.

Vladimir Andreievici sau Osman-Bey, cum își semnează lucrările, era un bun cunoscător al situației din Imperiul Otoman, precum și al politicii marilor puteri în „Chestiunea orientală". Dintre lucrările sale sunt de amintit: Luttes sur le Rhin et sur le Danube entre latins, germains et slaves (Paris, 1879), Gl'inglisi in Oriente (Venezia, 1882), Wie ich Mutter und Vaterland răchte (Berlin, 1889), Les Russes en 1877-1878 (Berlin, 1889)

Cartea sa La conquete du monde par les juifs, care se traduce în Apărătorul legei, este tipărită în numeroase ediții. Eminescu recunoaște în Vladimir Andreievici o personalitate culturală importantă, motiv pentru care recomandă conferința sa.

[UN NOU ZIAR]

Publicat în Timpul, IV, nr. 145, 3 iulie 1879, p. 3. Tipărit în M. Eminescu, Opere X, Publicistica, 287.

Fraternitatea, ziarul comunității evreiești din România, apare în prima serie între 29 iunie 1879-18 octombrie 1885 și în seria a doua între mai 1889-9 februarie 1890. Eminescu intuiește, încă de la început, nivelul intelectual al ziarului și va purta cu el, cum am văzut mai sus, un dialog în termeni măsurați și politicoși.

[PRESA ROMÂNEASCĂ CONDUSĂ ȘI
SUSȚINUTĂ DE EVREI]

Publicat în Timpul, IV, nr. 155, 11 iulie 1879, p. 1-2. Tipărit

în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere X. Publicistica, p. 297, 300. Cu titlul: [„De când a început... “]

Eminescu examinează modul cum se ocupau câteva ziare, ca Fraternitatea din București, Ștafeta din Iași și Suceava din Fălticeni de chestiunea evreiască. Dintre cele trei ziare, se bucură de aprecieri favorabile numai cel dintâi întrucât se declara explicit organ de presă al evreilor și se puteau purta cu el discuții serioase. Pentru acest motiv insistă asupra poziției lui M. I. Schleiden și Robert de Mohl în chestiunea evreiască. Eminescu cunoaște scrierile lui Schleiden și din tratatul său Die Planze găsim extrase, păstrate în manuscrise (Opere XIV Traduceri, p. 968, 970; Opere XIII. Publicistica, p. 574-575). Numele lui Mohl îl invocă și în editorialul

[„Vechea imputare“] din 19 iunie 1879 (Opere X Publicistica, p. 273). Aici trimite Ia tratatul Staatsrecht, Volkerrecht und Politik, în trei volume, tipărit la Tiibingen între 1860 și 1869.

Ștafeta răspunde la criticile lui Eminescu și—1 acuză că se numără printre admiratorii „asidui ai lui Kant și Schopenhauer". Foaia ieșeană recunoaște că Timpul era redactat de „oameni eminenți, însă care își întrebuințau rău «eminentele cunoștințe»".

Bibliotecile noastre dețin doar câteva numere din Fraternitatea și Suceava, încât considerațiile lui Eminescu cu privire la cele două publicații prezintă un interes aparte și pentru istoricul presei românești.

[TEATRU EVREIESC ÎN IAȘI]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 93, 22 august 1876, p. 2. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare, voi. I (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva", 1905, p. 363-364. Cu titlu: Teatru evreesc, M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 189.

Teatrul evreiesc din Iași este întemeiat de Avram Goldfaden (1840-1908), cunoscut ca autor dramatic și ca poet de limbă idiș. Spectacolele se dădeau de trei ori pe săptămână în grădina lui Simen Mark, pe locul unde se află astăzi Banca Națională. Eminescu asistă la spectacole, cum se desprinde din articolul său, în august 1876, reține titlul pieselor și face considerații de mare pătrundere cu privire la arta interpretativă a actorilor și la specificul teatrului popular evreiesc.

Eminescu, cunoscător ai limbii germane, se putea apropia de înțelegerea dialectului idiș, cu care ia contact încă din mediul familial. Gheorghe Eminovici, tatăl său vorbea această limbă, fie și aproximativ și întreținea relații cu evreii din Botoșani și din alte locuri, care îl vizitează la Ipotești. Poetul se împrietenește la liceul din Cernăuți și la Universitatea din Viena cu unii din colegii săi evrei, iar la Iași, când frecventează teatrul evreiesc, îi dă concursul lui H. Tiktin, la întocmirea Dicționarului româno-german, lucrare fundamentală a lexicografici românești. „Lecturile făcute împreună cu Eminescu - arată H. Tiktin mai târziu - și explicațiile pe care ni le-a dat cu această ocazie acest excelent cunoscător

al limbii sale materne, mi-au prilejuit o mulțime de constatări lexicografice, gramaticale, literare și istorice".

Din perioada ieșeană, când frecventează teatrul evreiesc, datează și proiectul piesei Gogu-tatii, care se păstrează în manuscrisul 2254, 262-294 și în care înfățișează între personaje și un evreu, Leizer Zolzangesind, proprietarul unui hotel „La birliki de aur".

Cronica lui Eminescu constituie actul de naștere al teatrului evreiesc din țara noastră și un document de prim ordin pentru

istoria teatrului evreiesc din lumea întreagă. „Această cronică este un document istoric și omenesc de o deosebită valoare - scrie Iustin Solomon în ziarul Unirea în „decembrie 1949 pentru că în afară de ceea ce reprezintă ea pentru începutul teatrului evreiesc, nu numai din România, ci din întreaga lume - această cronică din care se desprinde atmosfera teatrului evreiesc și nota sa caracteristică, dezvăluie simpatia și înțelegerea marelui poet pentru teatrul popular evreiesc și competența sa în judecarea acestui fenomen cultural al vieții evreiești". Și mai departe: „Astfel istoria teatrului evreiesc modem rămâne indisolubil legată și de numele marelui geniu al poporului român".

Cronica dramatică a lui Eminescu nu este pusă la contribuție în tratatul de Istoria teatrului în România, deși se consacră un capitol special acestei probleme (II, p. 98-100). Așa se explică prezentarea foarte generală a începuturilor teatrului popular evreiesc în țara noastră.

Merită să relevăm și faptul că în vreme ce Eminescu aduce lauda teatrului evreiesc, Curierul. Foaia intereselor generale, celălalt ziar ieșean, cere intervenția poliției să interzică reprezentațiile „un adevărat scandal, o sfruntare nemaiauzită a moralei".

Cronica lui Eminescu cuprinde și informații pentru care se cer unele explicații. Trupa teatrală nu vine din Rusia, ci Avram Goldfaden își recrutează actorii din lumea evreimii ieșene. Trupa se forma, pe de altă parte, numai din bărbați, pentru faptul că religia interzicea femeilor să urce pe scenă. Rolurile feminine le interpreta Suhăr Goldstein. Acesta se căsătorește la Galați, cu o tânără, Sofia Karb (Carp), care este cea dintâi artistă a teatrului evreiesc din țara noastră. Actorul care interpretează pe ginerele „studiosus theologiae" și pe care Eminescu îl consideră cel mai talentat, este desigur Israel Grodner, colaboratorul apropiat al lui Goldfaden, „raisonneur“-ul trupei, care lansa și șalgărele ce se bucurau de mare succes. Nu sunt dovezi, în sfârșit, să putem susține caracterizarea ce o face Eminescu directorului teatrului. Contemporanii lui Goldfaden arată că el nu avea voce pentru scenă și nici talent actoricesc.

Eminescu comentează reprezentațiile teatrale evreiești cu multă comprehensiune și independență de spirit, trăsături caracteristice omului superior. Și totuși cei care nu-i cunosc publicistica cred a ști că era un mare antisemit.

[CONCERTUL FRIEMANN LA IAȘI]

Publicat în Curierul de Iași, X, rr. 30, 18 martie 1877, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare. Voi / (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva", 1905, p. 364-665. Fragmentar. Cu titlul:

Nepopularitatea concertelor în Iași; Opere IX. Publicistica, p. 345. Cu titlul: Concertul Friemann.

Concertul lui Gustaw Friemann (1842-1902), programat pentru 16 martie 1877, este anunțat în ziarul ieșean în ziua ținerii lui: ^Astăzi, D. Gustav Friemann - scrie ziarul - violonist solo al înălțimii 8. Regele Marele Duce de Hesser, va da în sala conservatorului un concert. în programă vedem Fantesie appassionata de H. Vienxtemps, Romanța (G. Maj.). de Beethoven, Aria de Bach pe o singură coardă de Wilhelmi, apoi o compoziție de Paganini, alta de Brahms și alte ale concertistului.“

Eminescu explică suspendarea concertului violonistului și compozitorului polonez prin cercul îngust al celor cu cultură muzicală.

între cei prezenți la concertul lui Friemann este menționat și G. Otremba (1833-1891, medicul șef al corpului IV armată și unul din întemeietorii Societății lirice care ia ființă în 1880. Doctorul ieșean compune, împreună cu Eduard Caudella partea muzicală a operei lui G. Bengescu-Dabija, Olteanca sau Urechile bărbatului în dar de nuntă, care se prezintă pe scena Teatrului Național din Iași în stagiunile 1879-1883.

Eminescu asistă la suspendarea concertului fiind printre cei „câțiva statornici iubitori de muzică".

[O PERSONALITATE A COMUNITĂȚII
EVREIEȘTI DIN IAȘI]

Publicat în Curierul de Iași, X, nr. 62, 12 iunie 1877, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 396. Cu titlul: Necrolog [„La 9/21 l. c. s-au săvârșit din viață... “]

Eminescu asistă la ceremonia funebră a unei personalități importante în viața culturală a comunității evreiești din Iași și insistă asupra contribuției sale pe tărâm social. Cu câteva săptămâni mai înainte, într-un alt articol, Incendiu, publicat în Curierul de Iași din 27 mai 1877, deplânge faptul că alături de pagubele materiale importante, în flăcări „au murit și doi copii izraeliți".

Eminescu manifestă o mare compasiune pentru dramele omenești, fără să țină seama de confesiune și naționalitate.

[THEODOR CODRESCU ȘI
LIBERALII DIN IAȘI] ’

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 107, 29 septembrie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice

și literare. Voi 1 (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva“, 1905, p. 122. Cu titlul: în contra maltratării evreilor; M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 217. Cu titlul: Maltratare.

Eminescu se pronunță categoric împotriva „aplicării de bastoane" evreilor. Theodor Codrescu, redactor al revistei Uricarul, pe care o scoate din 1852 încât criticile lui Eminescu apar ca un act iresponsabil față de o personalitate a vieții culturale ieșene.

I. Scurtu nu tipărește și partea a doua a articolului și dă un rezumat, în care pune întâmplările pe seama lui Elias Sragăr. Din articol se desprinde însă că este vorba de Samoil Sragăr (1857-1906), fratele mai mare al lui Elias Sragăr (1859-1939), amândoi librari cunoscuți din Iași.

T. Codrescu protestează și Eminescu publică o notiță, Rectificare în care îsi menține punctul de vedere (Opere IX. Publicistica, P- 221).

[OTTO MAX ȘI „CHATEAU AUX FLEURS“
DIN IAȘI]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 100, 8 septembrie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dat, în M. Eminescu, Opere LX. Publicistica, p. 203. Cu titlul: Obrăznicie.

Curierul. Foaia intereselor generale, ziarul ieșean, care polemizează cu Curierul de Iași, condus de Eminescu, publică o dezminţire în 12 septembrie 1876, privind relatarea lui Eminescu despre purtarea agresivă a patronului grădinii din capitala Moldovei.

Eminescu se pronunță din nou împotriva violențelor, indiferent cine apela la ele.

„APĂRĂTORUL LEGEI“ SI
TIPOGRAFIA NAȚIONALA

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 70, 2, 3 iunie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare. Voi I (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva", 1905, p. 118-119. Cu titlul: Concurența evreiască; Opere IX. Publicistica, p. 133-134.

Eminescu comentează un articol pe care nu-1 cunoaștem întrucât bibliotecile noastre nu posedă colecția completă â Apărătorului legei, ziar liberal ieșean. începe să apară în 22 mai 1875, de două ori pe săptămână, în format mare, după modelul presei centrale, iar ultimul număr, cunoscut de noi, este din 23 mai 1876. Numărul 39, la care se referă Eminescu, apare, după câte ne dăm seama, în 17 iunie 1876.

Eminescu invocă datele statistice spre a demonstra politica evreilor purtători de capital, în ruinarea instituțiilor autohtone.

Poetul se referă și la poziția duplicitară a liberalilor ieșeni față de evrei.

[TIPOGRAFIA NAȚIONALĂ ȘI
SARCINILE SALE]

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 73, 2 iulie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 142. Cu titlul: [„Pe câtă vreme credeam...“]

Eminescu răspunde la un lung articol a lui H. Goldner, publicat în Apărătorul legei, pe care nu-1 cunoaștem în absența colecției integrale a acestui ziar ieșean.

Poetul renunță la polemica sa când are opinii rele, ca aici, despre presa vremii.

[„CURIERUL DE IAȘI" Șl
APĂRAREA EVREILOR]

Publicat în Curierul de Iași,, IX, nr. 75, 7 iulie 1876, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 149-150. Cu titlul: Reflectare.

Curierul de Iași, redactat de Eminescu, publică o notiță Un avocat evreu oprit a pleda, în 16 iunie 1876, semnată: L. C. G. în care relatează despre hotărârea judecătorilor ieșeni de a-1 opri pe losif Brociner, avocat evreu, să pledeze intr-un proces, ca în cele din urmă să se revină pe motiv că articolele „în chestiune dau loc la interpretațiuni“. în finalul notiței se invoca și pregătirea avocatului evreu. „Âdăugem că numitul avocat (izraelit) - scrie Curierul de Iași - a studiat cu succes foarte bun cursul primar și secundar în școlile din țară, disciplinele istorice ale dreptului în facultatea din Berlin, disciplinele dreptului modem la facultatea din Pisa." Curierul. Foaia intereselor generale publică un lung articol, Escrocherii evreiești, ca răspuns la această notiță, în care relatează despre abuzuri ale unor avocați evrei - ziarul le spune Telalo-Avocați-Coțcari-ce sugeau „sângele și sudoarea bieților litiganți". Ziarul se referă și Ia articolele de lege care interziceau avocaților străini să pledeze în procese „«Curierul de Iași» în Nr. său de miercuri - se spune în articolul referitor la H. B. Brociner - face biografia studiilor evreului exclus dând a înțelege că măcar că e evreu, însă fiind un mare învățat ar merita să fie rabin «voi să zic avocat» apoi numai numita foaie e capabilă a susține asemenea pustiite teorii".

Eminescu răspunde la aceste atacuri ale Curierului. Foaia intereselor generale la aproape o jumătate de lună, situație rar întâlnită în publicistica sa. Poetului i-a trebuit un răgaz mai lung să se documenteze asupra prevederilor din legislația vremii cu privire la dreptul de-a pleda în procese. Argumentele sale și le poate însuși și cel mai versat jurist.

Alături de M. Gaster și H. Tiklin, intelectuali evrei, prețuiri de Eminescu, să—1 trecem și pe H. Brociner avocatul ieșean.

CUM SE JERTFEȘTE UN REDACTOR

Publicat în Curierul de Iași, IX, nr. 76, 9 iulie 1876, p. 3. Tipărit în M. Eminescu, Opere IX. Publicistica, p. 151.

Eminescu continuă polemica cu ziarul Curierul. Foaia intereselor generale pe tema drepturilor avocaților străini de a pleda în procese. „Eminentul redactor al foaiei de pripas în ultimul său număr - scrie foaia ieșeană în articolul O flagrantă contrazicere din 8 iulie 1876 -, prin o notiță intitulată «rectificare», se încearcă a rectifica imputațiunea ce i-au făcut că apără pe evrei, și deși la început notița declara sus și tare, că nici i-a apărat, și nici va apăra vreodată pe evrei direct sau indirect, însă imediat după această solemnă declarație, începe a face teorii sau mai bine zis erezii de drept și conchide în rezumat că evreii au drept a exersa profesiunea de avocat dinaintea judecătoriilor de pace, apoi aceasta nu însemnează o flagrantă contrazicere și o repetată apărare a evreilor".

Caracterizarea Curierului de iași, „foaia de pripas" sau „foaia vitelor de pripas", nu aparține lui Eminescu, cum se susține, ci circula în presa vremii.

Eminescu „antisemitul" cum îl califică persoane interesate, se vede a fi fost învinuit de pactizare cu evreii de contemporanii săi.

[O ȘCOALĂ IZRAELITO-ROMÂNĂ]

Fragemnt dintr-un raport al lui Eminescu în calitatea sa de revizor școlar peste județele Iași și Vaslui către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice din 1 mai, 1876 (Opere XVI. Corespondența, p. 169).

Eminescu inspectează școala de fete din Vaslui și face un raport deosebit de critic la adresa conducerii școlii și slabele progrese la învățătură. „Pronunția falsă - arată Eminescu - merge mână în mână cu scrierea falsă." După ce inspectează școala de fete, poetul trece la cea izraelito-română, deși nu avea nici o obligație să facă acest lucru. Apar cu atât mai importante aprecierile

sale laudative cu privire la progresul la învățătură. Se cuvine reținută și precizarea sa potrivit căreia școala fusese înființată numai de câteva luni.

[ȘCOALA DE MESERII DIN IAȘI ȘI ' SCHIMBAREA MENTALITĂȚII ' DESPRE MUNCĂ]

Publicat în Curierul de lași, X, nr. 72, 6 iulie 1877, p. 3. Tipărit în volum, prima dată, în M. Eminescu, Scrieri politice și literare. Voi. I (1870-1877), București, Institutul de arte grafice și editură „Minerva“, 1905, p. 226-228. Cu titlul: înstrăinarea

industriei românești; Opere IX. Publicistica, p. 401-402. Cu titlul: meseriile.

Măsurile lui Scarlat Pastia, primarul lașului, în vederea sprijinirii meseriilor sunt anunțate de Eminescu în numărul anterior al ziarului. „Anunțăm că D. Scarlat Pastia, primarul orașului nostru - se arată în notița Vrednic de inmitat - a făcut Reuniunii femeilor române promisiunea că va trimite la Paris pe una din elevele școalei profesionale, spre a se perfecționa în arta croitului. Asupra acestei generoase oferiri vom reveni în numărul viitor". Articolul de față reprezintă această promisiune făcută cititorului ziarului ieșean.

Problema principală care îl preocupă pe Eminescu este cea a decăderii meseriilor și insistă asupra cauzelor ce duc la ruinarea lor. Importantă în acest proces i se pare introducerea „egalității sociale" care în loc să prefacă, cum s-ar fi cuvenit, „clasele de sus" în clase muncitoare, a avut drept urmare „boierirea claselor de jos" și „infectarea acestora cu rușinea de-a munci".

Eminescu prezintă cauzele decăderii meseriilor într-o succesiune care nu ține seama de fondul problemei. Actul oficial prin care se dă o grea lovitură meseriilor îl constituie desființarea breslelor și a privilegiilor lor. Meseriile nu puteau face față, pe de altă parte, concurenței industriei care scotea pe piață produse mai ieftine și în cantități mai mari. Industria casnică, una din ramurile specifice ale meseriilor românești, se minează din cauza concurenței capitaliste. Dezvoltarea agriculturii pe baze capitaliste angajează țărănimea în muncile agrare încât nu-i lasă timp pentru îndeletnicirile casnice. Portul românesc, printre cele mai frumoase din Europa, însă pentru care se cere muncă multă și „mâini îndemânatice" este înlocuit cu produse industriale de îmbrăcăminte. Schimbarea portului românesc, neîndoios de mare artă, nu este cauza, cum arată Eminescu, ci efectul unor condiții specifice care minează industria casnică. Mai târziu Eminescu va discuta măsurile unor

miniștri care cereau cadrelor didactice să îmbrace costumul național și să facă propagandă în favoarea sa. Se indoia că lucrul acesta era posibil de vreme ce se schimbaseră condițiile sociale.

Măsurile luate de Scarlat Pastia, primarul lașului, prezentau neînsemnătate nu atât pentru salvarea meseriilor de la ruinare, cât mai ales pentru schimbarea mentalității cu privire la munca de meseriaș, cu nimc mai prejos decât alte îndeletniciri puse în slujba dezvoltării societății.

Eminescu constată că procesul de ruinare a meseriilor era ireversibil și propune măsuri protecționiste pentru apărarea meseriașilor români din considerente economice și nu rasiale. „Aici nu e xenofobie din idiosincrasie - scrie G. Călinescu ci aplicare riguroasă a principiului că munca țăranului și industriașului mic, casnic, trebuie ferită de concurența speculantului și a marelui capital".

[DIALOGUL GENERALULUI KARL FREIHERR VON ENZENBERG CU DIVANUL MOLDOVEI]

Textul face parte din întrebările din partea Bucovinei și Răspunsurile din partea boierilor la 1782. Ă fost publicat de T. Codrescu în Uricarul în 1889. Se păstrează și în manuscrisele lui Eminescu într-o copie incompletă. (Opere XIII. Publicistica, p. 419-422).

Generalul Karl von Enzenberg, al doilea guvernator militar al Bucovinei, ia măsuri pentru stabilirea titlurilor de proprietate în provincia anexată în 1775. Asemenea titluri de proprietate se cereau și cârciumarilor evrei din satele din Bucovina. Se desprinde de aici că restricțiile privind drepturile evreilor de-a avea proprietăți la sate sunt foarte vechi în Moldova.

[„ILUZIONISMUL
IDENTITĂȚII44]

Text păstrat în manuscrisul 2275 B, 82 r, împreună cu însemnări din alte domenii (Opere XII. Publicistica, p. 370-371).

Problema „iluzionismului identității" la evrei stă în atenția lui Eminescu și în articolul [Ciudată descoperire filologico-confesionalăj, cu care ne-am ocupat mai sus.

Eminescu are în vedere și aici o carte a lui Wilhelm Braun, pe care nu o cunoaștem, apărută la Triest.

[STATUL ȘI EVREII]

Fragment din suita de articole Studii asupra situației publicate în Timpul în februarie 1880 (Opere XI. Publicistica, p. 23).

Eminescu remarcă, pe bun dreptate, aplecarea membrilor societății de a se sustrage de la obligațiile către stat, deși fiecare recunoaște, în parte, importanța acestora pentru interesul general. Exemplifică și cu evreii care nu fac excepție de la acest comportament în societate. Se bucurau însă în România și de-o situație aparte. Se declarau „sudiți“ (supuși străini), așa cum arată Eminescu în mai multe rânduri și se puneau sub protecția reprezentanțelor diplomatice străine din țara noastră. Scăpau, astfel, de obligațiile către stat. Această practică o adoptau și unii români spre a evita urmărirea instanțelor judecătorești pentru încălcarea legilor țării.

[JURNALISTUL 81 FUNCȚIONARUL
AUSTRIAC]

Fragment din studiul [„Se vorbește că în consiliul... “\, publicat în Curierul de Iași în noiembrie 1876 (Opere IX. Publicistica, p. 152.

Eminescu avea păreri rele despre jurnaliștii din Austria pentru cosmopolitismul lor. Polemizează cu Neue freie Presse care apărea la Viena și la care colabora și Karl Emil Franzos, colegul său de la liceul din Cernăuți. Funcționarul austriac sau „beamterul“, cum îi spune poetul, îl prezintă și în Influența austriacă asupra românilor

din Principate. Funcţionarul austriac nu avea, cum îl caracterizează Eminescu, naţionalitate şi servea în Bucovina politica de germanizare.

[LIBERALII SI SOCIETĂŢILE EVREIEŞTI DIN STRĂINĂTATE]

Fragment din articolul [„Am dovedit adeseori... “] publicat în Timpul din 1 mai 1879 (Opere X. Publicistica, p. 229).

Eminescu îl critică pe I. C. Brătianu pentru legăturile sale cu conducătorii societăţilor evreieşti din străinătate. Poetul declară că nu avea obiecţii pentru faptul că liberalii erau „amici ai evreilor", ci numai pentru faptul că se „gerau la ocazie adversari ai evreilor".

[STATUL LIBERAL ŞI CHESTIUNEA EVREIASCĂ]

Fragment din articolul [„Ieri şi alatăieri Camera... “] publicat în Timpul <lin 27 februarie 1879 (Opere X Publicistica, p. 200).

Eminescu considera că chestiunea evreiască nu se punea în România dacă statul român ar fi fost puternic şi cetăţenii săi oameni boxaţi. în demonstraţia sa invoca exemplul Angliei unde statul a renunţat la prerogativele sale în favoarea individului. Măsura a fost posibilă, arată poetul, pentru că cetăţeanul englez avea venituri personale mai mari decât bugetul României.

[UN CORESPONDENT DIN VASLUI]

Prezen are introductivă la o corespondenţă semnată Un Vasluian, publicată în Curierul de Iaşi în 14 ianuarie 1877. (Opere IX. Publicistica, p. 309.

Eminescu reproduce corespondenţa din Telegraful unde se publică în. 11 ianuarie 1877. Poetul omite toate pasajele în care se critică guvernarea conservatoare a lui Lascăr Catargiu şi atacurile la adresa lui 8c. Donici, prefectul judeţului Vaslui. Corespondenţa constituia un document important în denunţarea campaniei presei străine împotriva ţării noastre.

[ÎN FAŢA INJURIILOR]

Prezentare introductivă la scrisoarea lui St. C. Şendrea publicată în Curierul de Iaşi în 16 ianuarie 1877 {Opere'IX. Publicistica, p. 312).

Emin eseu reproduce scrisoarea lui St. C. Şendrea, agentul României la Paris, din Românul unde se publică cu titlul închipuitele persecuţitini în contra evreilor, în 15 ianuarie 1877. Campania denigrate ire împotriva României se încadra în acţiunile în deprinse de societăţile evreieşti din străinătate în timpul şi după Conferinţa de la Constantinopol.

[PROGRAMUL UNUI NOU PARTID POLITIC]

Fragment din articolul [„Toți știu..."], publicat în Timpul, nr.

27, aprilie 1879 (Opere X. Publicistica, p. 227).

Emiiiescu comentează Manifestul publicat de Comitetul Partidei Naționale-Liberale în 26 aprilie 1879. Mare parte din membrii săi

nu se călăuzeau după principii, ci după interese momentane. Conducerea noului partid „naționale-liberale" știa acest lacra și se organizează ca o „societate secretă". Poetul își reafirnLă poziția potrivit căreia Timpul, ziarul pe care îl conducea, stăruie ca alegătorii să voteze pe cine vor voi - „negustori, meseriași, țărani cu singura condiție să fie oameni cinstiți și să nu fie avizați la bugetul statului. Această recomandare era în contradicție cu programul Partidului Conservator privind modul de selecționare a candidaților săi în alegeri.

[„DACĂ TONUL FOII NOASTRE..*4]

Fragment din articolul [„Dacă tonul foii noastre... | publicat în Timpul, în 20 mai 1879 (Opere X. Publicistica, p. ' 28).

Congresul de la Berlin impune României, pentru recunoașterea independenței, alături de modificarea Constituției în favoarea evreilor, și răscumpărarea căilor ferate. Eminescu angajează Timpul în campania de presă împotriva concesiunilor oneroase Strassberg și Offenheim. Intendentul armatei imperiale țariste, A. M. Wrrszawsky, face rechiziții pentru această armată în timpul războiului de independență și ruinează țărănimea. Acționează în complicitate cu Simeon Mihalescu, înalt funționar în Ministerul de Externe. Eminescu publică și documentele în această afacere. Suu_t sesizate organele judecătorești, iar Tribunalul de Ilfov hotărăște că nu era „caz a se pune în mișcare acțiunea publică în conta cuiva". Aceiași oameni politici pe care Eminescu îi suspectează pentru originea străină, în parte nu fără motiv, tratau cu „Alianța izraelită" modalitatea de încetățenim în masă a evreilor. Indignare» poetului se justifică în acel context social-politic. Sunțem îndrumați și spre Scrisoarea III, prin invocarea de măsuri radicale pentru asanarea societății românești.

SUMAR

CONGRESUL DE LA BERLIN ȘI
„CONSTITUȚIA44 ROMÂNIEI

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ DE LA
CONSTANTINOPOL ȘI EVREII DIN
ROMÂNIA

FRAGM ENTARIUM

£?   «-s-â

5 ss - - . !

//' < <«.'U / J «âv

î "   / 1   L^-âF rch •3sjW*